

REIMHOLZ PÉTER

REIMHOLZ PÉTER
építész, belsőépítész

Szerkesztette:

O. Ecker Judit
Walton (Reimholz) Eszter
Masznyik Csaba

**Az interjúkat készítette és a
szövegeket gondozta:**

Masznyik Csaba

Fotók:

Reimholz család archívuma, Walton (Reimholz) Eszter, Jahoda Maja,
Hajdú József, Lente András, Masznyik Csaba, fortepan.hu

Lektorálta:

Czéh Judit

Borítóterv:

Orosz Anita
grafikus

ISBN ???

Kiadja:

Magyar Építész Kamara
1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.
Felelős kiadó: Dr. Hajnóczi Péter elnök

A kiadvány a Publicitas Art-Media Kft.
gondozásában készült.
1021 Budapest, Tárogató út 26.

NKA?
MMA?

Nemzeti Kulturális Alap

Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

Budapest, 2022

Tartalomjegyzék

O. Ecker Judit: Bevezető helyett	7
Masznyik Csaba: Előszó	9
Reimholz Péter: Szakmai önéletrajz – 1993	10
Jahoda Maja – Reimholz Péterről	16
Reimholz Péter – Jurcsik Károlyról	20
Veszprémi levél – 1966	26
Erdélyi tanulmányút	28
Csomay Zsófia – Reimholz Péterről	33
Nagy Tamás – Reimholz Péterről	68
Nagy Tamás beszélgetése Reimholz Péterrel az oktatásról – 2008	98
Részletek Reimholz Péter elméleti írásaiból	106
Reimholz Eszter – Papa	115
Reimholz Péter szakmai életrajza	118

Bevezető helyett

A Magyar Építész Kamara Belsőépítészeti Tagozata 2009-ben indította útjára a Magyar Belsőépítészek sorozatot. A sorozat célja az utókor számára megőrizni belsőépítész tervezők munkáit, életútját.

Az építész és a belsőépítész harmonikus munkájának eredménye az igazán magas színvonalú, mind a környezetet, mind az embert integráló alkotás létrejötte.

Reimholz Péter személyében ez a két, többnyire különlevő, de a munkában összefonódó érzékenység egyesült, alkotásai egyaránt tartalmazzák a külső és a belső eggyé válásának erőit.

Az építészet és a belsőépítészet integráló műfaj. Feladata az épület tereit a funkcióknak, a használók igényeinek leginkább megfelelően megfogalmazni, kialakítani.

Az igények idővel változnak. Ez a változás, változtatás csak ritkán történik a javítás szándékával. Legtöbbször mások lesznek a használók, a tulajdonosok, változnak a társadalmi elvárások, és akkor eltűnik az alkotómunka, a kézzelfogható, több szakmai területet összehangoló közös tervezői gondolkodás eredménye.

A sorozat kötetei a jövő kor számára őrzik meg egy-egy alkotó munkáit, egy kor szellemét megidézve, az értékeket átmentve a jelen és utókor belsőépítészeti, szakmai és laikus közönsége számára, hiszen a belsőépítészeti alkotás egy kor lenyomata, mely közel visz a kor emberéhez is.

Eddig hat kötet jelent meg: Németh István (2009), Mikó Sándor (2011), Lőrinczi Edit (2015), Fekete György (2017), Bedécs Sándor (2020), Veres Lajos (2021) belsőépítészekről.

Kiadványunk kitekintést enged Reimholz Péter rendkívül gazdag szakmai életútjára, átlépve a megvalósult alkotások korlátain, felidézi a hozzá közelálló építészekkel készült interjúkat Reimholz Péterről, felvillantja a vele készült és az oktatási elképzeléseiről szóló interjút, bemutatja csodálatos rajzait, vázlatait.

A Magyar Belsőépítészek sorozat kötetei terjedelmüknél fogva nem tudnak és nem is akarnak tökéletes, mindenre kiterjedő lenyomatát adni egy-egy alkotó munkásságának, célja bemutatni az embert, tevékenységének sokszínűségét, ízelítőt adva a megvalósult álmokból.

Budapest, 2022. október

*O. Ecker Judit
belsőépítész
MÉK Belsőépítész Tagozat – elnök*

Előszó

Nem sokkal Reimholz Péter halála után felmerült a munkáit összefoglaló monográfia készítésének igénye. 2010 nyarán Csomay Zsófia és Nagy Tamás kerestek meg azzal, hogy vállalnám-e egy ilyen anyag összeállítását. Nagy örömmel és kíváncsisággal láttam hozzá, Reimholz munkássága kifejezetten érdekelt, bár tisztában voltam azzal, hogy a bennem róla élő kép még homályos. Ezért arra gondoltam, hogy megkérdezek sokakat, akik jól ismerték, együtt is dolgoztak velem, mert így bizonyára teljesebb képet alkothatunk az életművéről. A kezdő lökést egy zártkörű megemlékezés adta, amelyet Tardos Tibor szervezett röviddel Reimholz Péter temetése után Sylvester Ádám irodájában a Margit körúton. Ezután sok egykori tisztelőjét és volt munkatársát is felkerestem, közel egy év alatt számos interjú készült. Mindegyik rendkívül tanulságos volt az eredeti elképzelés fényében: kirajzolódott Reimholz karakteres személyisége és az életpálya íve is a fontos, mérföldkönek számító fordulatokkal. Monográfia készítése embert próbáló feladat, megvalósítására már nélkülünk került sor, a beszélgetések résztvevői közül azóta sokan el is távoztak közülünk.

A jelen kiadvány számára ezek közül a beszélgetések közül választottunk párat, figyelembe véve, hogy Reimholz Péter az Iparművészeti Főiskolán „belsőépítő tervező művész” diplomával végzett; a szakmát a városi léptéktől a legkisebb csavarig terjedően oszthatatlan egésznek tekintette, és kezdettől az utolsó megépült munkájáig bezárólag a klasszikus értelemben vett belsőépítészettel is – saját kezűleg – művelte. Az interjúkból nem csak Reimholz személyisége és pályája rajzolódik ki, hanem a kor is, amiben ez a pálya indult és felívelt, továbbá a nyilatkozók személyes megítélése és részben saját történetük is. Ennek a járulékos haszonnak én nagyon örültem, nem volt szándékomban szigorúan szakmai mederben tartani sem az interjúkat, sem azok szerkesztett leiratát. Valószínű, hogy Reimholz Péter nem támogatná ezt a személyes hangvételű megközelítést, de talán nem szentségtörés, ha az építészek nem csak elvont személyiségekként kerülnek be a köztudatba. Hogy tudna Jahoda Maja, vagy Csomay Zsófia Reimholzról érzelemmentesen nyilatkozni? Az interjúk jellemzően hosszúak, amelyeket szerkesztői munkával rövidítettünk, illetve kiegészítettünk Reimholz egyik önéletrajzával, valamint a nagyra becsült mesterről, Jurcsik Károlyról írott méltatásával és az utolsó – nem róla, hanem vele – készült interjúval, melyet Nagy Tamás rögzített 2008-ban a MOME építészoktatásának aktuális dilemmáiról.

Az interjúk leiratának készítése során igyekeztünk megtartani az élőbeszéd sajátosságait, a nyilatkozó jellegzetes szóhasználatát, fogalmazásának fordulatait. Reméljük, hogy a mivesz szabadkézi rajzok és az élőbeszéd fordulatai kiegészítik, erősítik egymást e Reimholz Péter előtt tisztelgő kiadvány lapjain.

Budapest, 2022. október

Maszyik Csaba

Reimholz Péter: Szakmai önéletrajz – 1993

A Budavári Általános Iskola, majd a Toldy Ferenc Gimnázium elvégzése után a Magyar Iparművészeti Főiskolán először ipari formatervezést, majd építészetet tanultam. 1967-ben dicséretes minősítéssel diplomát szereztem. Professzorom Szrogh György, oktatóim Jánossy György, Jurcsik Károly, Németh István, dr. Vámosy Ferenc voltak, akik azóta is példaképeim. Minden sikeresebb munkámat azokra az ismeretekre építhettem, amelyeket tőlük kaptam. Mellettük mesteremként Gulyás Zoltánt tiszteltem, akinek irányításával tettem meg bizonytalan kezdő lépteimet a szakmában első – 1985-ig egyetlen – munkahelyemen, az Ipartervben.

Három évvel a diploma megszerzése után kétéves ú.n. „mesteriskolai” továbbképzést kaptam a dr. Szendrői Jenő vezette Fiatal Építészek Körében.

Friss diplomásként tehát az Ipartervben helyezkedtem el. Kezdetben Gulyás Zoltán munkatársaként kiemelt jelentőségű épületek tervezésében vehettem részt (pl. Medicor székház, Budapesti Sportcsarnok, lakóház a Várban, hévizi Rózsakert eszpresszó stb.).

A véletlen hozzásegített Lázár Antal barátommal közösen megoldandó önálló feladatokhoz, melynek két megépült példája a budapesti Domus és a székesfehérvári Domus (Ybl díj).

Fehérvári munkálkodásom a Videoton gyárral együttműködve folytatódott, több ipari épületet és egy hatalmas oktatási- és sportközpontot terveztem (építészeti nívódíj, miniszteri dicséret), illetve építettem meg. Jelenleg folyik egy 106 lakásos lakótelep építése a székesfehérvári Öreghegyen. A lakótelep egyharmadát már lakják.

A Magyar Építőművészek Szövetségének iskolaépítészeti bizottságába az iskolák és más művelődési létesítmények tervezése vonzott. A Népművelési Intézet külső munkatársaként elméleti kutatómunkát végeztem, részt vettem művelődési házak részére készülő tematikus anyagok kidolgozásában és igyekeztem a tárgykörbe tartozó építészeti feladatokat megoldani. Így készült el a bolyi művelődési ház, a nézsai faluközpont I. üteme és legfontosabb eredményem ezen a téren: a balassagyarmati Mikszáth Kálmán Nevelési Központ, melynek szintén az első üteme készült el eddig. Nemrég fejeződött be továbbá az Iparművészeti Főiskola kollégiumának építése a Zugligetben.

Mostanában budapesti és szegedi városrendezési és beépítési kérdésekkel foglalkoztam; néhány jelentős megbízással is megkerestek: így például a Városháza bővítésének tervezésével; a lágymányosi híd építészeti tervezésével; a Király utcai bankházak tervezésével. Jelenleg az EXPO beépítésére vonatkozó terven dolgozom. Terveim szerint jelenleg kis szálloda épül a Várban; irodaház a Józsefvárosban.

Szakmai tevékenységemnek ezen „főágát” át-, meg átszövik iparművészeti szakképzettségem más ágai, melyeket rendkívül fontosnak tartok. Tárgytervezési munkáim közül a legfontosabb eredménynek azt a rendszerfejlesztést találom, melyet a Skála Vitamin Porta üzletek részére dolgoztam ki, és melyet a nehézipari miniszter Ipari Formatervezési Nívódíjjal tüntetett ki.

Belsőépítészeti tevékenységemet leginkább üzletépítésekre specializáltam. Vezetésemmel épült át Budapest 20 legnagyobb zöldszékháza – fél év leforgása alatt – elegáns szaküzletté; terveztem cipőboltokat; Interag és Neckermann áruházat; ITT-Nokia üzleteket Sopronba; de vezetője voltam a régi „Goli” átépítésének is; a Tölgyfa Galériát a hozzá kapcsolódó ipari épületből lett oktatási épülettel is én terveztem.

Oktatással is foglalkozom: az Iparművészeti Főiskola Mesterképző Intézetének műteremvezetője vagyok, egyetemi tanár minősítéssel. Ezen munkaköröm húsz éves oktatói múltra tekint vissza, a Főiskolán diákok százai végeztek a kezem alatt. A főiskolai meghívásomat megelőzte a Budapesti Műszaki Egyetemen három szemeszteren keresztül betöltött korrektori állásom. Jelenleg – mintegy 12 éve – dolgozom a MÉSZ Mesteriskoláján hol mint mester, hol mint a tanulmányi bizottság tagja.

A Magyar Építőművészek Szövetségének tagjaként minden igyekezetemmel a Szövetség szakmai jellegének erősítését igyekeztem elérni. Talán ezért, a tagság bizalmából a vezetőség tagja lettem. Az időközben megalakult Kamara országos és budapesti választmányába is beválasztottak, tagjaként most új feladatok megoldása előtt állok. Évekig dolgoztam a MÉSZ lapjának szerkesztő bizottságában, de a fiatalok kiszorítottak onnan. Magam néhányszor publikáltam különböző szakmai orgánumban, néhány – munkásságommal foglalkozó – publikáció is megjelent már.

Nyilvános szerepléseim közül – melyek sajnos számosak – a legbüszkébb arra a kezdeményezésre vagyok, melyet 1988-ban tettem: kollégáimmal Erdélyben készült készült grafikákból vándorkiállítást és aukciót tartottunk, melynek több százezer forintos bevétele a menekülteké lett.

Rengeteg sikertelen és sikeres pályamunkát készítettem eddig és remélem, a sikeresek sorát folytathatom.

Az önéletrajzban felsorolt megvalósult terveim mellett egy sereg tervem fiókban porosodik; pénz híján, vagy mert az előfeltételeknek nem tudott megfelelni.

Az én koromban fontosnak tűnő szakmai feladat a különböző zsűrizéseken való részvétel. A MÉSZ képviselőjeként a legkülönbözőbb pályázatok zsűrijében vettem részt, de a legfontosabb az a rendszeres munka, amelyet a Fővárosi Önkormányzat mellett működő Építészeti és Városrendezési Szakértői Bizottságban végzek.

Európa sok országát bejártam és eljutottam Tadzsikisztánba is, de intenzíven törekedtem a határokon túli és inneni Magyarország megismerésére. Németül beszélek.

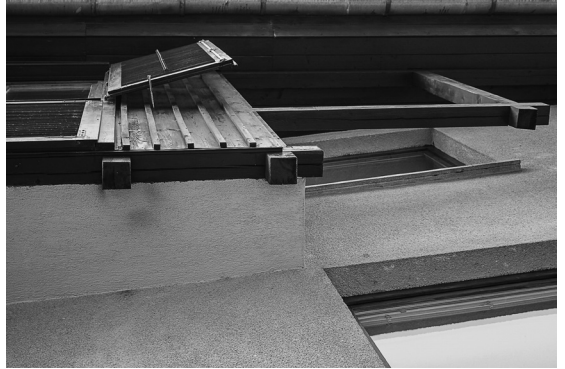
Jelenlegi munkaköröm – a Materv ügyvezető igazgatója vagyok – sok tekintetben elválaszt a szakmától, de a cég építései együtt sokkal többet tehetnek, ha igazgatóként megteremtem a kreatív munka, a szakmagyakorlás feltételeit. Úgy vélem, hogy a Materv – létrejöttének körülményeivel és létformájával – eddig sikeresnek tekinthető próbálkozás a korábbi állami tervezőintézeti szellemi koncentráció és a vállalkozói-tulajdonosi attitűd egyidejű létezésére.

Saját magam tervezte házban lakom – feleségemmel, három gyermekemmel és kisunokámmal. Ez a kis épület tűnik számomra eddigi munkáim közül a legérettebbnek. Egy kicsit összegzésül szántam. 1990-ban az „Év lakóháza” lett.

Budapest, 1993. június

Kapucinus utcai homlokzat

Nappali tér a belső udvar felől

Reimholz Péter első unokájával és Fülés nevű kutyájával a belső udvaron

Jahoda Maja – Reimholz Péterről

A beszélgetésre 2010. 11. 25-én került sor Győrben, Jahoda Maja otthonában

Öt évig jártam Péterrel. Nagyon gyerekek voltunk még, tizenhét évesek, amikor a főiskolai első felvételin találkoztunk. Hárman voltunk az évfolyamon, Csomay Zsófi, Péter és én, akiket annak ellenére, hogy elértük a pontszámot, nem vettek föl a származásunk miatt. Néhány év kihagyás után aztán mindhárman bekerültünk. Hála Istennek, hogy ez így volt, mert szerintem azóta is a legjobb évfolyam volt a főiskolán. Fantasztikus tanáraink voltak. Ez az az időszak volt, amikor Szrogh, Jánossy, Jurcsik és Vámosy Ferenc tanítottak. Egyszóval nagyon jó időszak volt.

Hogy szakadt meg a kapcsolatunk? Bent éltünk a főiskolán és Péter beleszeretett Zsófiába, illetve egymásra találtak, ami ma már, visszafelé nézve nagyon logikusnak tűnik. Én a főiskolára úgy kerültem, hogy semmiféle előképzettségem nem volt, sőt a családban sem volt senki olyan, aki ezen a területen dolgozott volna, vagy érdeklődött volna a belsőépítészettel. Zsófi pedig a Jánossy-környezetből jött, és persze nagyon tehetséges volt. És Péter is kiugróan tehetséges volt. A csuda tudja, ezek megmagyarázhatatlan dolgok, de mi békében váltunk el. És ma már azt mondom, hogy nagyon jó, hogy így történt, végül is én ennek köszönhettem Jurcsikot, úgyhogy...

Igaz, én nagyon kiborultam akkor; Baráth Etele családja pátyolgatott, mert egyébként az ő legnagyobb fiának a keresztanyja voltam. Nagyon kiborultam. Ma már nem is tudom megmondani, hogy ez szerelem volt-e, vagy egy nagyon mély barátság.

Péternek rettenetesen szigorú gyerekkora volt. Nagyon korán meghalt az anyukája, s a papája egy különösen szigorú ember volt, aki nagyon keményen fogta a fiát; de azért a nővére, Évi lágysága, aki a papa mellett nevelte az öccsét, egy kicsit segítette Péternek.

Mikor elkezdtünk együtt mászkálni, már tizenkilenc évesek voltunk, de este nyolckor neki otthon kellett lenni, pedig a papája ismert engem és nagyon szeretett. Ha öt percet késett, akkor egy hétig nem engedte el sehova. Károly bácsi rettenetesen kordában tartó típus, erőszakos egyéniség volt...

Azért ez egy nagyon-nagyon jó időszak volt. Rengeteget dolgoztunk együtt, mindenfelé mászkáltunk. Életemben először Péterrel voltam Nyugaton. Neki, ugye Ausztriában éltek rokonai, az én édesapám pedig kint dolgozott Németországban, kereskedelmi kiküldetésben. Először Ausztriában néztünk körül, fantasztikus helyeken voltunk, ahol Werner, Péter unokatestvére mindenféle helyekre elcipelt minket. Majd átmentünk Münchenbe, akkor meg az apukám pátyolgatott bennünket.

Péter évek múlva aztán nagyon jól megfogalmazta, hogy miért lett vége a mi kapcsolatunknak: ő is azt mondta, hogy nagyon gyerekek voltunk még, amikor összekerültünk, és ő elkezdett engem a saját képére formálni. Amikor úgy érezte, hogy kész vagyok, attól kezdve nem volt feladat és unalmas lettem...

Aztán volt egy rövid időszak, amikor ténylegesen eltávolodtunk: kimentem két évre Svédországba dolgozni (1968–1969). Ők '67-ben diplomáztak. Ez egy elég bonyolult ügy volt. Mi harmadéves korunkban Péterrel együtt megcsináltunk egy olasz bútorpályázatot, aminek úgy szólt a kiírása, hogy kiválogatják az első fordulóból azt a tíz pályázót, akinek (kint,

Édesanya halála után apjával és nővérével – 1950

Reimholz Péter és Jahoda Maja tanszéki kiránduláson,
Fertődön – 1965

Olaszországban) le kell gyártania a bútorát, és azután lesz döntés, díjazás. De minket nem engedtek ki erre a gyártásra, Aczél elvtárs ugye nagyon vigyázott ezekre a dolgokra. Pogány Frigyes volt akkor a rektorunk, és ő mindent megpróbált. Ennek a pályázatnak a zsűrijében benne volt az akkori stockholmi főépítész Várhelyi György, aki egy magyar származású építész volt, és meghívott minket, hogy a diploma után a gyakorlati évet náluk töltsük az irodájukban. Negyedéves korunkban megkaptuk ezt a meghívást, ám Aczél közölte, hogy szó sem lehet róla. Pogány Frigyes akkor erre nagyon ráfeküdt, Péter viszont rögtön azt mondta, hogy ő nem jön; akkor kezdődött a nagy szerelem Zsófiával.

Jurcsik Karcsinak akkoriban elhangzott egy irtó érdekes mondata, azt mondta, hogy az ő egész oktatási idejének az értelme Reimholz Péter volt. Karcsi nagyon-nagyon jól összepasszolt Péterrel, gondolkodásban, mindenben az ég egy adta világon... Természetben is, bár Karcsi lágyabb ember volt, mint ő. Végül is, mikor a sorozatos minisztériumi elutasításokat követően eljött a diplomaidőszak, Szilágyi János, a rádióriporter fölhevítte engem, s azt mondta, hogy ő egy bevállalós pasi, jöjjenek be a rádióba, készít velem egy élő interjút, ne tudják megvágni, meglátjuk, mi lesz az eredménye. És tényleg ez is történt. János nagyon kemény volt, elmondtam a történetet és a végén ő azt mondta, hogy nevetségesnek tartja, hogy már a középkorban is szerteküldték az inasokat a világban, hogy tanuljanak, és most itt van egy ilyen lehetőség és akkor erre

Reimholz Péter Kőszegen, 1966

nemet mondanak, „gát van szabva”. És akkor három nap múlva felhívtak a Belügytől, hogy menjek be az útlevelemért. Ez ’68–69-ben történt..., de volt egy feltétel, hogy előtte nem diplomázhattam. Behívatott Aczél, személyesen – korábban már többször voltam nála Pogány Frigyessel, „Frici” bácsival – és azt mondta, hogy nem szívesen, de a különböző kényszerítő körülmények miatt hozzájárul, viszont nem diplomázhatom le, csak ha visszajöttem. Letehettem az államvizsgákat, együtt az évfolyammal, de csak egy évvel később diplomáztam.

Akkor kivágtáztam Stockholmba, ami nagyon meghatározó volt az életemben.

Péter furcsa, egészen kivételes pasi volt. Különös kettősség volt benne... volt valami rettenetes gorombasága... bár idősebb korára lelágyult már, eléggé. Nagyon hirtelen ember volt, borzasztó gunyoros, nagyon kritikus, de ugyanakkor rendkívül kedves és nagyon jó barát is tudott lenni, szóval mély érzésű ember volt. Valószínűleg ez a tüskéssége – úgy is hívtam őt, amikor együtt voltunk, hogy Süni, mert tényleg egy tüskés pasi volt – ez a gyerekkorából eredhetett. Persze biztos volt egy alaphabitus is erre.

Valamikor, azt már nem is tudom, hogy melyik évben, amikor az Uránia mozinak volt a felújítási pályázata, valamikor a 90-es évek elején együtt voltunk zsűriben Péterrel. Tulajdonképpen azzal, hogy ő hogyan dolgozik, akkor találkoztam először. Ismertem a munkáit és őt is, elvileg, de azt a munkamódszert, azt az alaposságot, azt a fantasztikus lényeglátást, ami jellemző volt rá – akkor egy hétig reggeltől estig együtt voltunk – akkor tapasztaltam. Meghívásos pályázat volt, Szene Pistáék nyerték. Nekem fantasztikus élmény volt, mert az első olyan pályázati zsűrizésem volt, ahol nem tudtam, kik vannak a tervek mögött: meghívásos, titkos pályázat volt, nem volt szabad ráírni a neveket. Fantasztikus számítógépes feldolgozású volt minden pályázat és nem tudtam ránézésre megállapítani, hogy ki csinálta. Előtte bármelyik pályázatnál, ha kiterítették a tervlapokat, pontosan tudtuk, hogy melyiket ki készítette. Itt egyikünk sem tudott semmit. S akkor volt egy közjáték: az akkori államtitkár bejött, a nevét már nem tudom, lényegtelen pali volt, kivette az egyik pályázatot és azt mondta, hogy ennek kell nyerni. Péter akkor felállt és azt mondta, hogy na, most ki innen! Soha nem fogom elfelejteni. A pasi elvörösödött, kiment. Nem az a pályázat nyert. Jó pályázat volt, de nem az nyert. Ezután jött is egy rövid időszak, amikor Péternek elég nehéz dolga lett. Akkor már a Materv igazgatója volt, és elég sokat keresztbe tettek neki, ami aztán idővel lecsengett.

Péter állandóan készült, hogy lejön Győrbe. Karcsi már beteg volt, mozgásképtelen..., de szellemileg az utolsó pillanatig friss maradt. Fantasztikusan örült, ha jött hozzá valaki beszélgetni. Nehezen nyílt meg, nagyon zárkózott ember volt. Péter mindig készült arra, hogy jön hozzánk. Kialakult benne, valahogy visszahúzódóvá vált; Zsófi mondta, hogy nem szeret emberek közé menni, nem lehet otthonról kimozdítani. A főiskolára bemegy, dolgozik, meg mit tudom én mit még... Mindig tervezget-tük, hogy jön, Karcsi nagyon várta.

Mikor Péter betegsége kiderült, Karcsi azt mondta, hogy nem fog már jönni. Én azt mondtam erre, hogy Péternek fáj a torka, majd elmúlik, majd megtalálják, hogy mi a baj. És nem találták meg. Nagyon későn találták meg. Ez volt a borzasztó, mert ha időben derül ki, meg lehetett volna operálni. De akkor, amikor rájöttek, hogy mi a probléma, akkor már nem lehetett.

Körülbelül egy héttel a halála előtt beszéltem vele. Már nagyon halkán tudott csak beszélni, nagyon nehezen. És akkor mondta, hogy majd a következő életünkben, akkor majd le tud ülni Karcsival beszélgetni.

Nemrég Zsófi, ahogy rendezgette Péter dolgait talált egy írást tőle Karcsiról (...)

Reimholz Péter – Jurcsik Károlyról

Megjelent az Országépítő 2003. évi őszi számának mellékletében

Eddigi éveim alatt akárhányszor kellett szakmai önéletrajzot készítenem, mindig dicsekvően azzal kezdtem, hogy mesterem Jurcsik Károly volt. Mindig átsuhant rajtam egy finom lelkiismeretfurdalás, hogy ezt csak akkor szabadna leírnom, ha Jurcsik felhatalmazott volna rá, ám az önéletrajz – főleg a szakmai – mindig dicsekvés, ezért hagytam. Azt kellett volna írnom, hogy példaképem vagy hogy tanárom, de egyik sem fejezi ki jól a kapcsolatot. A példakép amúgy sem mond el semmit abból a hatásból – egész életre szóló meghatározó befolyásból – amit Jurcsik mindenkire gyakorol, aki a közelébe kerül. Én – különösen befolyásolható alkatú lévén – még ma is felteszem a Jurcsik-szemüveget a szememre, miközben tervezek, még akkor is, ha tudva tudom, hogy másról szól a dolog, mint amit tőle tanultam, vagy amit Ő jó szívvel elfogadna. Illik tudni az embernek, hogy ha valahova tart, azt honnan jőve teszi. Nekem ez a honnan mindig az marad, amit Jurcsiktól tanultam. Néhány töredékkel talán el tudom hitetni, hogy fenti állításaim igazak. A töredékeknek címet is adtam.

A szigor és a megengedés

Jurcsik szigorú tanár, szigorúan pontos alkotó. Óráira készülni kellett, nem lehetett rögtönözni, inkább a kertben elbújni a fák közé, mint kieriéletlen rajzokat eléteni! Engem Jurcsik következetessége és a bennem lévő adottságok, a felvetések, az ötletek konok, konzekvens végiggondolására készítették, olykor már a normális kreativitás kárára. Éppen Ő volt, aki mindig rám szólt és kifigurázta a dolgok megismerhetőségébe, megragadhatóságába, végigjárhatóságába vetett hitemet. Megengedte a tévedést, ha elfogadható küzdelmet és emberi alulmaradást látott benne. Silányságot, maszatolást persze nem.

Nagy dobások (Kecel, Szekszárd, Orgovány)

Az egyetem vastag falai közé nehezen áramlottak be a nemzetközi szakmai teljesítmények keltette hullámok. Jurcsik ennek ellenére mindig tudta, hogy merre hány óra. Egy tanár nem lehet tájékozatlanabb, mint érdeklődő hallgatói. Jurcsik nem csak látott, de mindent fel is dolgozott. Ezidőtájt épülő keceli fürdője szellemileg a kor élvasságával vágató – reménytelen – kísérlet a betonra, amely talán épp a mi nyers körülményeink között lett volna nagyon jó alternatíva (mint Indiában Le Corbusier).

Anglia

Egy ilyen szivacszerűen mohó elme, mint Jurcsiké a 60-as évek építészetét meghatározó Angliában egy életre szólóan feltöltekezik. Azonos levegőt szív egy évig Stirlinggel, Colin Wilsonnal, Ove Aruppal, Henry Moore-ral, Ahrens-Burton Koralekkel, kiruccanásként a madridi opera pályázatát is elkészíti Gulyással.

Sok szó esik a szakmában a magyar építészet északi (dániai) befolyásoltságáról a háború utáni műegytemi évfolyam híressé lett tagjainak jóvoltából. Ki kellene mutatni az angol hatást is, amit a 60-as években néhány kitűnő építész számára nyílt munkavállalási lehetőség hozott a magyar építészetbe. A legintenzívebb követője Jurcsik volt. A téglaházak mire ideértek, jó értelemben megmagyarosodtak. A tiszta, fegyelmezett szerkesztésük mindenféle ízes részletek és főleg a terek meg a téglá fontos Jurcsiknak.

A terek és a téglá

Biztosan sokan szemére vetették már Jurcsiknak azt, amit Szekszárdon a jogérvényes városrendezési tervvel csinált. Talán az egyetlen megvalósult, de biztosan az első kontextualista városi együtttest hozta létre Magyarországon, jogosan nem sokat

törődve azzal a monumentális „városfejlesztési” akarattal, amely átszabni készült (sőt, részben át is szabta) a város központját, Ő (zárványként) továbbnövesztette a várost. Urbánussá tette, térrendszerré a leomló zártos beépítést, változatos kontúrokkal, mozgalmas tömegeket húzott fel teljesen új anyaghasználattal, arány és formarenddel, változatos magassággal. Házai között „megmozdult” a tér, vonzó, élhető gyalogosfelületek keletkeztek. (Ha Antonioni nem Londonban forgatta volna a Nagyítást, hanem Szekszárdon, akkor a film kezdő képsoraiban a nyitott oldtimerrel érkező pantomimes-bohócos csoport itt kavargott volna és nem az Economist terén.) Orgovány is hordozza az angolszász tapasztalatokat, bár nem tudom, hogy pontosan ilyenre csinálták volna-e Varga Leventével és Jahoda Majával akkor is, ha nincs az angliai út. Elkaptak valamit – egy személyes kapcsolat erejét, egy együttműködésre kész kivitelezőt, vagy ki tudja mit –, és felépült egy ház, amelyik hosszú ideig arra figyelmeztetett mindenkit, hogy milyen közel vagyunk az építészethez és hogy igazán mi magunk vagyunk okolhatók akkor, ha egy ház nem ilyenre sikerül. Másokat a téglára és a fára, megint másokat az egész házra érvényes és végigvihető elgondolás nélkülözhetetlenségére figyelmeztette.

A Lakóterv

(Sosem értettem, hogy miért éppen a Lakóterv? Mindig is féltékeny voltam a Lakótervre, mert Jurcsik az egyetem után ott alapított műtermet, sőt még főmérnököt is alakított ott.) Ahogy a számomra jelentős épületeire gondolok, feltűnik az, hogy Jurcsikot elkerülték a nagy lehetőségek, a szállodák, nagy középületek stb. Ez talán az alkatából is következett. Úgy gondolom, nemigen foglalkozott a feladatok rangsorolásával. A sztárság messze állt tőle, éppoly messze, mint a szürkeség. Sajnos a daráló nála kispaneles névre hallgatott. Ha valaminek nem lett volna szabad bekövetkeznie, akkor Jurcsik paneltervezési korszakának biztosan nem. Ezt látni kellett volna a LAKÓTERV vezetőinek is.

Vértesszomszéd, Győr

Vértesszomszéd főleg Jurcsikhoz kötődik, aztán divattá lett és Jurcsik otthagya. Arra gondolok, hogy milyen lehet az a mélységes honvágy, amit az ifjúkor körülményei, a kisváros, az autonóm polgári lét, a kézműves, bütykölős hétköznapiak, a tevékenység mesterei szinten való művelése, a saját ház a legfeljebb egyemeletes – zártos szomszédok között, a szőnyegen fekvő kutya iránt érezhet valaki, aki a kispaneles Lakótervből örömmel vált át Győrbe, amely Vértesszomszédnál sincs messzebb mint Budapest. Hogy Győr milyen, azt tudjuk: élhető.

A nimbusz

Jurcsik kicsit eltűnt a szemünk elől és ezzel végérvényessé vált személyének mértékadó volta. Ezt nem Ő akarta, hanem ez lett. Hála Istennek, lett! Én nagyon félek, hogy ez a kőkemény mérték szakmánk fiataljai számára nem eléggé ismert, ezért vagyok hálás Makovecz Imre kezdeményezéséért, hogy egy jól szerkesztett Országépítő számban többünk hozzászólásával kiegészítve közreadja a Mester munkásságát.

Úgy tűnik, múlnak az évek és Jurcsik körül a nimbusz nem kopik, hanem erősödik. Kívánom, hogy ez még sokáig így legyen. Isten éltesse Tanár Úr!

Jurcsik Károly Vértesszomszéd

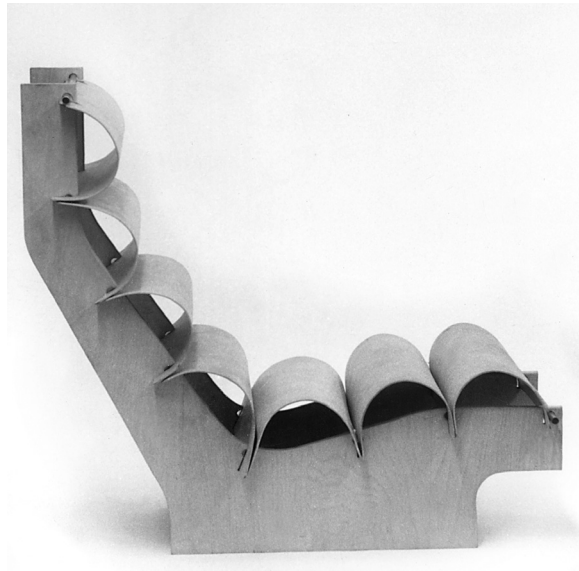

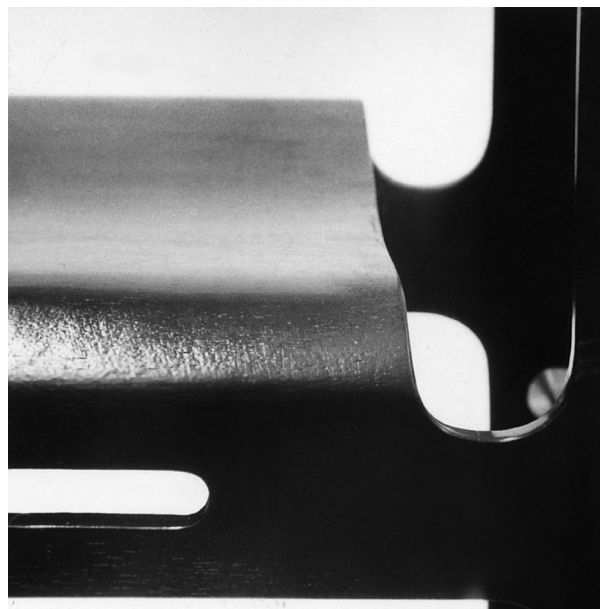

Reimholz Péter Csomay Zsófia diplomára készített pihenőszékében – 1967

Reimholz Péter tervezte ülőbútor – 1967

Reimholz Péter diplomára tervezett bútorai:
dohányzóasztal és szék – 1968

Reimholz Péter igazolványképe – 1970

Konzultáció a főiskolán Jánossy György vezetésével – 1966

Nővére kutyájával – 1965

Rajzasztalnál a főiskolán – 1967

Csomay Zsófia és Reimholz Péter – 1966

az időbeliség pillanatnyisággá metszve:
 az egyén:
 rend és világ aránya

α = az egyén gazdagsága
 R részletre is igaz, bármely kis részletre is igaz

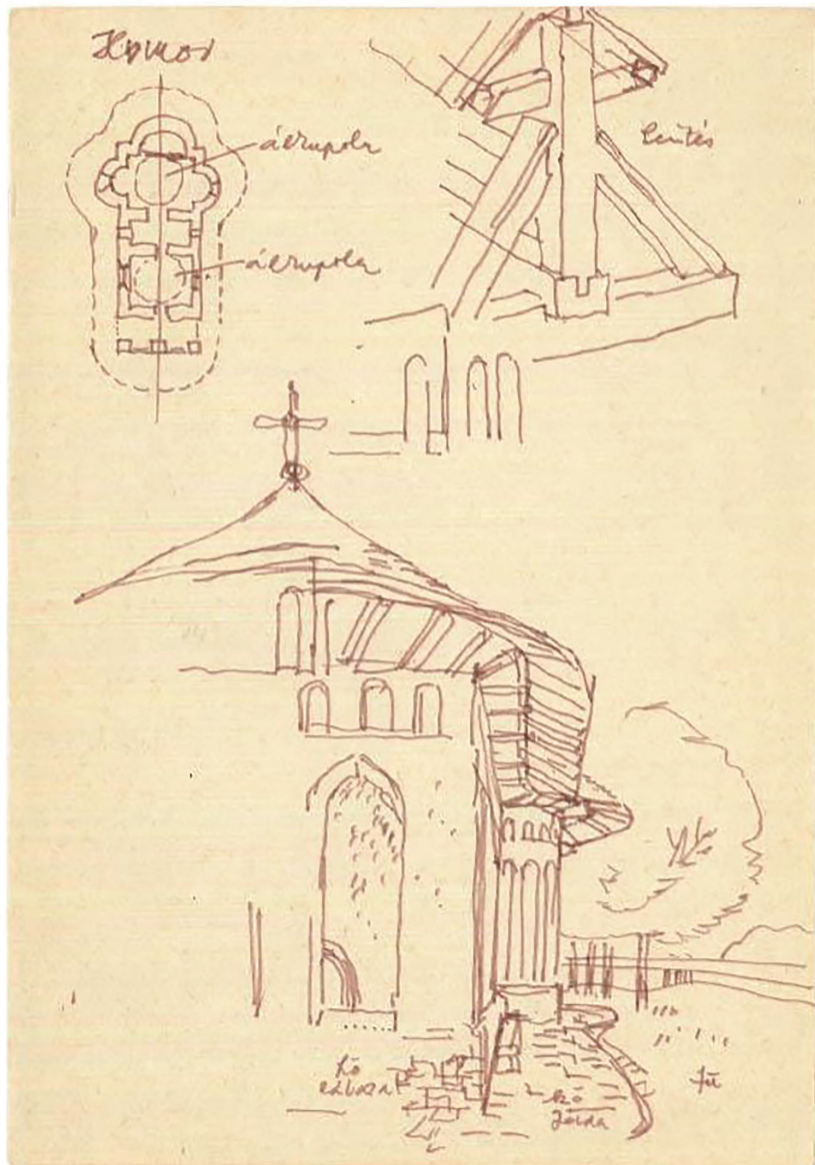
de minden térben igaz csak,
 vagyis (tetraéder)

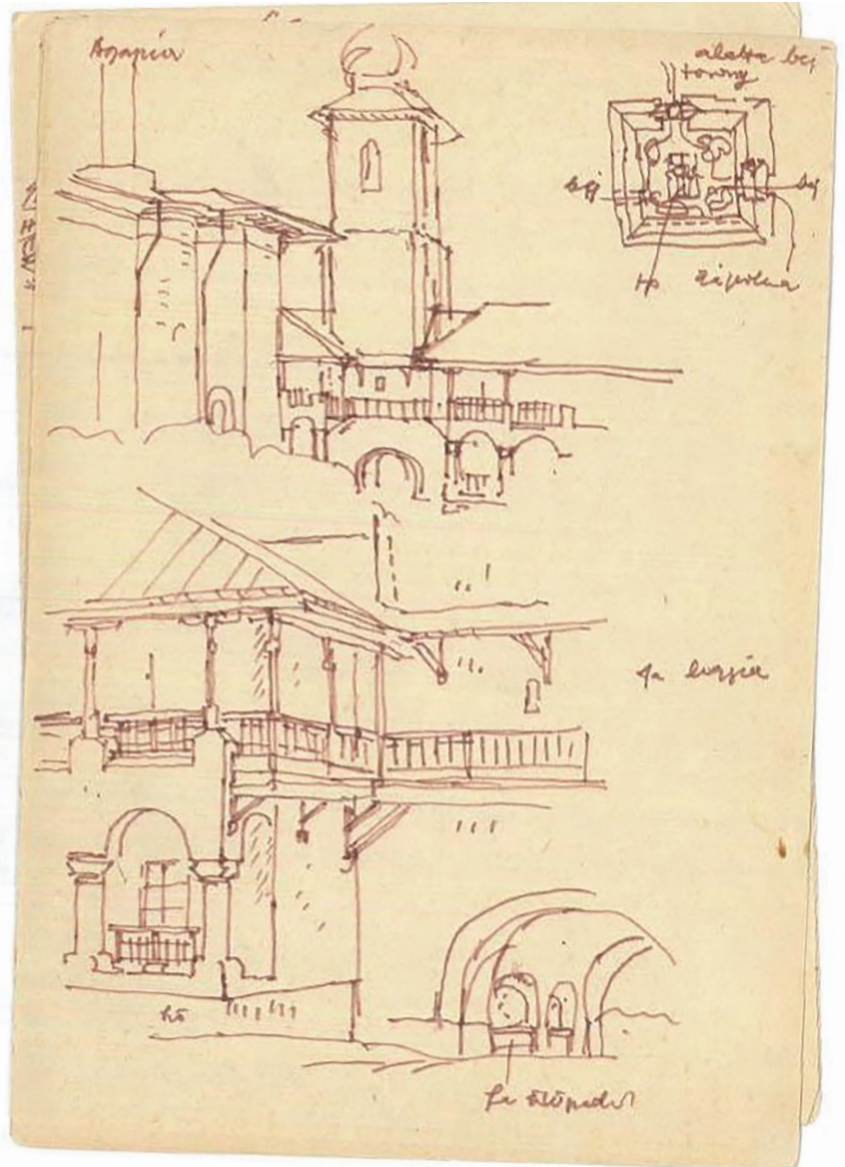
β = az egyén rend-
 szerző képességének
 reciprokaként
 ugyanis a rend-
 há pontta szaga
 rend akkor a
 legelső rendnek
 alakul ki.

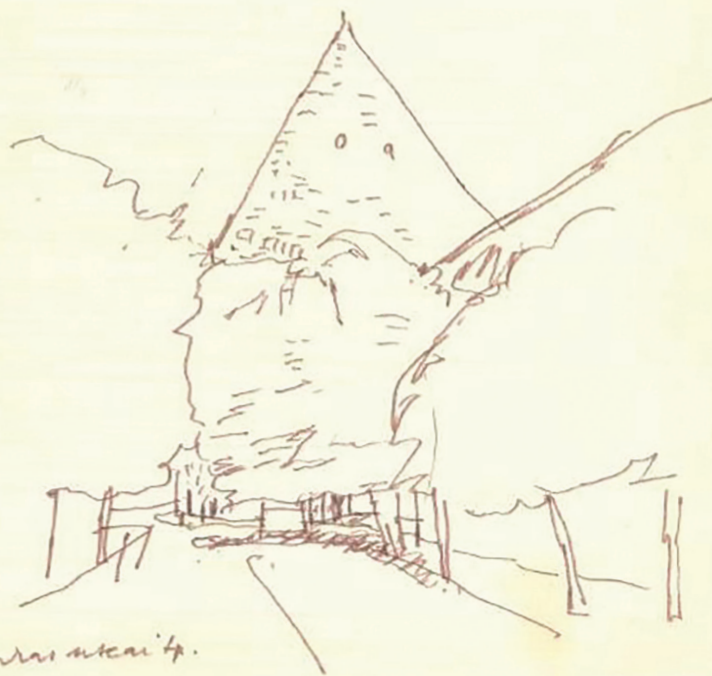
emmer a rendantja a
 a α rend:

itt rövi-
 dült
 pontta
 a rendtengely, de ha az egyén ezt nem
 éri el (A-A) akkor a rend csak tartomány. (Igaz, mert
 másképp igaz mert közelebb van a valósághoz)

- az időbeliség pillanatnyisággá metszve:
- az egyén:
- rend és világ aránya
- α = az egyén gazdagsága
- R részletre is igaz, bármely kis részletre is igaz,
- de minden térben igaz csak, vagyis (tetraéder):
- β = az egyén rendszerező képességének reciproka.
 Ugyanis a rend, ha pontta szagorodik, akkor a legelső rend-
 szer alakul ki.*
- ennek a pantantja a háromszög
- itt rövidült pontta a rendtengely, de ha az egyén ezt
 nem éri el (A-A), akkor a rend csak tartomány. (Igaz, mert
 közelebb van a valósághoz.)

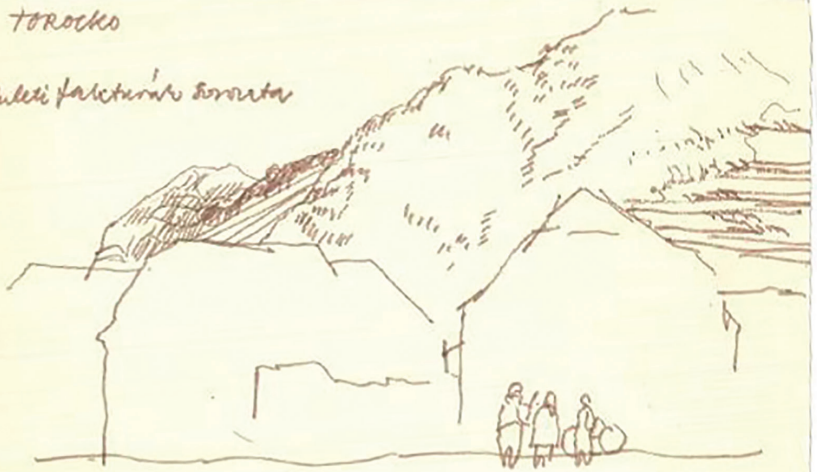

fontes n. 101 p.

TOROCKO

fauleti faletunin's sorvata

Csomay Zsófia – Reimholz Péterről

A beszélgetésre 2010. 11. 02-án került sor a házaspár Kapucinus utcai otthonában

Főiskola

Azt tervezem, függetlenül a készülő könyvtől, Péter írásait összegyűjtöm, hogy együtt megmaradjanak; a módszert még nem tudom, egységesen legépeltetem, vagy egyszerűen beteszem mindet egy dossziéba. Furcsa, mert ezeket majdnem mind ismertem, legfeljebb azokat nem, amelyek beszéd formájában hangzottak el, mert akkor vagy jelen voltam, vagy nem. Most utólag visszaolvasni ezeket a szövegeket nagyon megrázó, nem csak érzelmileg, mert az minden szempontból borzasztó, de az észjárását így újraélni nagyon érdekes.

Emlékszem arra, hogy a szintén ipari formás Szentpéteri Tiborral magáról a formáról mindig mindenféle elméleteket gyártottak. Nagyon sajnálom, hogy Péternek azokból a rajzaiból semmi nincs meg, amiket a főiskolán rajzolt. Akkor még minden évben kötelező volt elmenni egy hónapra az iskolával egy művésztelepre, valamelyik vidéki városba. Első volt Győr, második Vác, a harmadik Esztergom, a negyedik Szeged. Egy hónapra letereltek bennünket valamelyik kollégiumba, mindenki azt rajzolt amit akart, de minden szombat délután jött egy rajztanár és mindenkinek be kellett mutatnia, hogy mit csinált. Függetlenül attól, hogy ki milyen szakos volt, ott együtt voltunk, együtt rajzoltunk és együtt beszélünk meg ezeket a műveket. Már elsőben – amikor még közöm sem volt Péterhez, persze ismertük egymást, jóban voltunk, együtt jártunk művtörti órára, meg ábrázoló órára –, már akkor folyamatosan nyüstöltük egymást. Volt egy nagyon furcsa, tőlem távol álló rajztechnikája, amire mindig azt mondtam, hogy ilyet csak egy ipari formás tud rajzolni. Messze elkerülte a valóságnak még a látszatát is. Ezek általában természet utáni rajzok voltak, városokat rajzoltunk, meg fákat, amit ilyenkor általában rajzolni szoktak. Én meg pont az ellenkezőjét rajzoltam, mint ő és mindig, mindig húzott ezzel, én pedig nagyon-nagyon irigykedtem azokra a rajzaira. Aztán amikor végül negyedikben összejöttünk, egyszer azt mondta, emlékszik rá, hogy én mennyire irigykedtem arra, amiket ő rajzolt, de higgyem el, hogy hülyeség volt az egész, már rég elfelejtette, és jobb olyan bután rajzolni, mint ahogy te rajzolsz – mondta. Egyébként egész életünkben, mindig azt mondta nekem, hogy könnyű neked, mert te hülye vagy Mamikám, és ezt mindig olyan szeretettel mondta.

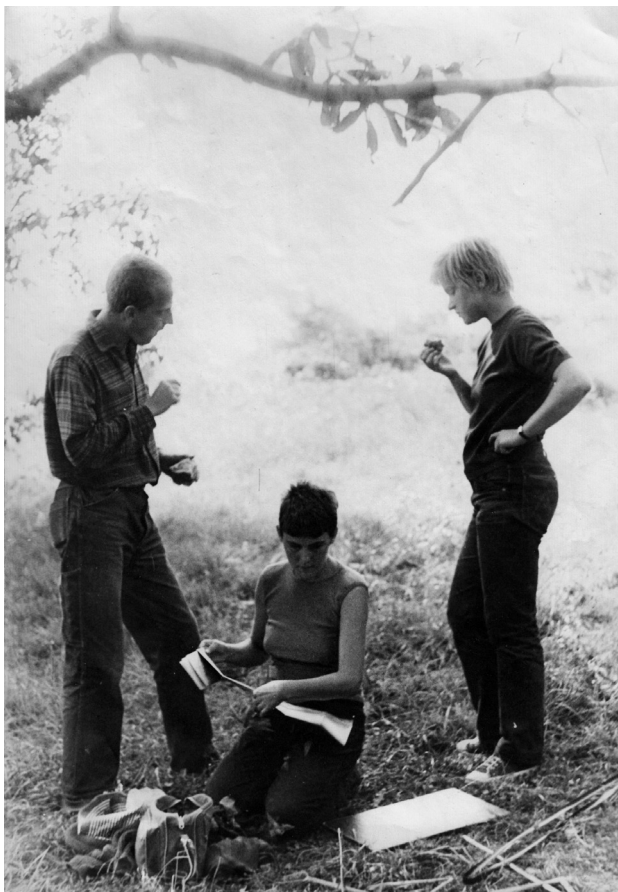
Még életemben ilyen ambivalens embert nem láttam, mint Péter. A jeges víztől a tűzforró hőmérsékletig egy perc alatt képes volt átbucskázni a fején és hihetetlen szaltókat csinálni. A legelviselhetlenebb nyárspolgári tulajdonságtól a leglángolóbb, világot rengető magatartásig képes volt egy perc alatt produkálni mindent. Azt nem mondom, hogy nem lehet megszokni, de unalmas az nem volt.

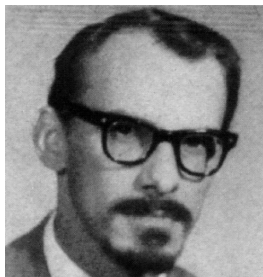
Akkor már – ipari formásként – mindig bejárt hozzánk. Ott tanított nálunk Jánossy... Szrogh is akkoriban került oda tanszékvezetőnek, amikor másodikosok voltunk. Mindig emlegetik Szroghot, Jánossyt és Jurcsikot, de elfelejtik Pogány Frigyes, aki, ha jól emlékszem szintén akkoriban lett rektor (1964-1973), és nagyon nagy változást hozott a főiskolára, anélkül, hogy ezt látni, vagy tapinthatóan érzékelni lehetett volna; egyszerűen valahogy, valami beköltözött vele az iskolába. Tiszteletreméltó ember volt, nagyon vékony, csöndes, szigorúan néző, de nagyon kedves ember. Amikor Szrogh átkerült a Köztiből (1966) – azóta sem volt ilyen tanszékvezető – azt mondta: befejeztem a köztis munkát. Azzal otthagya az irodát szombaton, hétfőn beköltözött az iskolába, ugyanabban a kis fehér köpenykéjében, amiben a Köztiben volt – mert annak idején ilyen fehér köpenyben jártak a tervező irodákban –, kapott egy szobát, áthozta a rajzasztalát, a cuccait és az ezután következő munkáit ettől kezdve ott bonyolította az iskolában, tehát ott volt a munkahelye. Ebből az következett, hogy reggel nyolctól este nyolcig ott volt, gyakorlatilag mindig bent volt a suliban. Olyan volt, mint egy tyúkanyó.

Reimholz Péter Szentpéteri Tiborral
a szegedi művésztelepen, 1966

Reimholz Péter Csomay Zsófiával és Detre Villővel
Balatonakaliban, főiskolai felmérésen, 1966

Jurcsik Károly

Jánossy György

Szrogh György

Pogány Frigyes

Ő is elég szélsőséges ember volt; egyfelől nagyon kicsinyes, a legkisebb dolgokkal is – rossz értelemben is – szeretett foglalkozni, másfelől viszont nagyon jó volt, hogy mindenről foglalkozott. Néha azonban kínos lett, hogy mindennek utánajárt és a háta mögé nézett – már a frászkarikába kívánta az ember – de mindig ott volt, és mint egy kis mókuska rohangált. Viszont nagyon jó szellemet alakított ki.

Ők hárman (Szrogh, Jánossy, Jurcsik) nagyon jól kiegészítették egymást, és ennek valahogy híre járt az iskolában. Ezt Péter megneszelte, és mivel Jahoda Majának udvarolt, aki a csoporttársunk volt, rendszeresen feljárt a műtermünkbe. Bútortervezés órán például mindig ott volt. Másodikban Szrogh tanította az épületszerkezetant, és nagyon-nagyon jól tanította, hihetetlen jó módszere volt, páratlanul jól csinálta. Péter minden órára bejött, bedugta az orrát, nézte, hogy mi a helyzet és besomfordált. Szerintem mindegyikünk minden feladatáról pontosan tudta, hogy ki hogy áll, mindegyikbe beledumált, mindegyikről volt véleménye, úgyhogy Váli Dezső, aki azóta festőművész lett, azt mondta később egy interjúban, amikor az iskolai évek kerültek szóba, hogy igen, Reimholz minden, a világon épített jelentős ház alaprajzát le tudta rajzolni fejből. Ez azért nem volt teljesen igaz, de majdnem mindet.

Ez a hihetetlen rákoncentrációs készsége Péternek nyilván öröklött tulajdonság lehetett. Már gyerekkorában, gimnazista korában autókkal foglalkozott. Azért is lett ipari formás. Autógyárakkal volt levelező viszonyban, és küldte neki prospektusokat. Az, hogy az autó működését, meg a szerkezetét tudta, az teljesen egyértelmű volt, hihetetlen mennyiségű rajzot készített autókról, és abszolút képben volt a világ autótervezésének az állapotáról. Ezért ment ipari formásnak, bár a Kertészeti Egyetemre is felvették abban az évben. Aztán ezt választotta. Ez a ráfigyelése a formákra összehozta Szentpéterivel, aki valahol szintén nagyon szerette a dolognak az elméleti részét is. Végül is kialakított egy nyelvezetet, amit élete végére annyira kifejlesztett, hogy én nem is nagyon tudok más embert, aki ennyire helyénvalóan tudott erről a szakmáról beszélni. Nagyon sajnálom, hogy nem tudott több időt szentelni arra, hogy rendszeres kritikákat írjon. Nagyon-nagyon bele tudta élni magát egy másik ember gondolatvilágába. Ezért is tanított olyan jól. Soha nem próbálta a saját elképzeléseit erőltetni, a másik bőrébe nagyon jól bele tudott bújni. S ez azért érdekes, mert ugyanakkor, ha csak önmagában nézem, egy hihetetlenül szilárd és önálló pasas volt. Biztos, hogy ennek van valami fű alatti összefüggése, de hallatlan tisztelettel tudott mindenki más munkájáról beszélni. Akármilyen butasággal jött bármelyik gyerek elő, soha, soha nem szégyenítette meg. Soha. Mindig úgy ült le a diákkal, mintha Corbusier-vel ült volna szemben. Egyébként ezt Jánossy is nagyon jól tudta csinálni... Jánossy is olyan volt, hogy ha a legkisebb dolgot észrevette a másik ember, vagy hallgató tervében, amibe bele lehetett kapaszkodni, aminek a mentén egy jó érzést, vagy egy löketet lehetett adni, azt

Ő mindig meg is adta, ellentétben Jurcsikkal, aki viszont porig tudta alázni az embert. De örületes, mennyit lehetett tőle is tanulni. Ez a törekvés a dolgok megfogalmazására akkor kezdődött Péternél, amikor Szentpéterivel elméleteket gyártottak. Ennek a gyakorlatnak tulajdonképpen a saját építész tanárainkkal való beszélgetés volt az alapja... Ő Jurcsiknál diplomázott, és ők nagyon-nagyon szerették egymást. Jurcsik szerintem Pétert tartotta egyedül érdemesnek abból a csoportból, akiket akkor tanított. De Péter is nagyon tisztelte őt.

Amikor mesteriskolások lettünk, a diplomavédés után két évvel, ez az elméletgyártás Janáky Pistával és Sylvester Ádámval folytatódott. Vele nagyon sokat spekuláltak, főleg az iskolaépítésről meg a munkáikkal kapcsolatban is, állandóan. Ezeket az ellentétpárokat mindenben megtalálta, úgy mint a plasztikus és kristályos terek, a realista és absztrakt építészet, a metanyelv és az archetípus, meg a mozgásformákkal való bíbelődés is... Mindig mindent azonnal megfogalmazott és letisztázott, és ez a tulajdonsága aztán a családi életben néha kriminális volt; azt nem mondom, hogy elviselhetetlen, mert ilyet nem mond az ember, de soha nem hagyta, hogy egy dolog tisztázatlan maradjon, márpedig a normál életben, ha mindig mindent kitisztázunk akkor az... Ez egy olyan dolog, ami még a gondolati világban sem mindig jó, mert van, amikor az ösztönnek nagyobb igazsága van mint a megfogalmazásnak, de Péter mindig, akármilyen helyzettel került szembe, mindig ez a végiggondolás volt a legeslegfontosabb a számára. Ezért biztos, hogy akármikor írt, vagy beszélt, az soha nem volt magtalan. Tényleg irigylésre méltó volt! Együtt korrigáltunk legalább 15 évig, úgyhogy a csoport egyik fele az övé volt, a másik fele az enyém, félévkor cseréltünk: és így valamennyire mindig hallottam amit mondott, és nyilván ő is hallotta amit én mondtam...

Iparterv

A megfogalmazott igazságok és a belőlük születő építmények viszonyát nehéz elemezni. A Domus egyszerűen tényleg olyan, mintha az elmélet lenne megépítve, és lényegében ilyen a fehérvári Videoton Központ is, csak az már egy másfajta gondolkodásmód. A Domus esetében szinte tőmondatban megfogalmazható az elmélet, és valószínű, hogy egy ilyen házat már 10 évvel a végzés után nem csinált volna Péter, de ez akkor annyira, de annyira összejött... Ahogy nem csak a szakmájában, de az ember életében is igen ritkán vannak ilyen együttállások: nagyon hirtelen jövő, kristálytisztán és nagyon-nagyon egyfelé mutató összecsomósodások. A főiskolai diploma után nagyjából három évvel, vagyis rendkívül hamar megkapták a Domusra a megbízást. Örületes szerencséje is volt, hogy az Ipartervbe, és Gulyáshoz került. Gulyás bizonyára utána nézett Péternek, bárkit nyilván nem vett volna oda. Ez nagy kezdő löket volt, minden szempontból. Másik fontos dolog, hogy Gulyás épen az Ipartervben volt, és nem a Köztiben, vagy nem a Kertiben, hanem pont ott: nagyon-nagyon együtt álltak a csillagok minden szempontból, és egy ilyen munka, mint ez a Domus egy Köztiben nem valósulhatott volna meg.

Én ezt a saját bőrömmön tapasztaltam; akkor ugyan már szültem, de a köztis igazgatói konzultáción egy ilyen ház nem ment volna át, ott annyira másról volt szó. Egy ideig Mányoki László volt a főmérnök és Škoda Lajos az igazgató, majd Škoda elment valahova máshova és akkor előbbi lett az igazgató. Ott rémuralom volt, úgy, hogy egyik percben Mányoki tenyerén hordta az embert, a másik percben meg a földbe taposta; viszont az Ipartervben ezek a fiúk ilyesmivel nem találkoztak. Ebben azért Péternek is nagy szerepe volt.

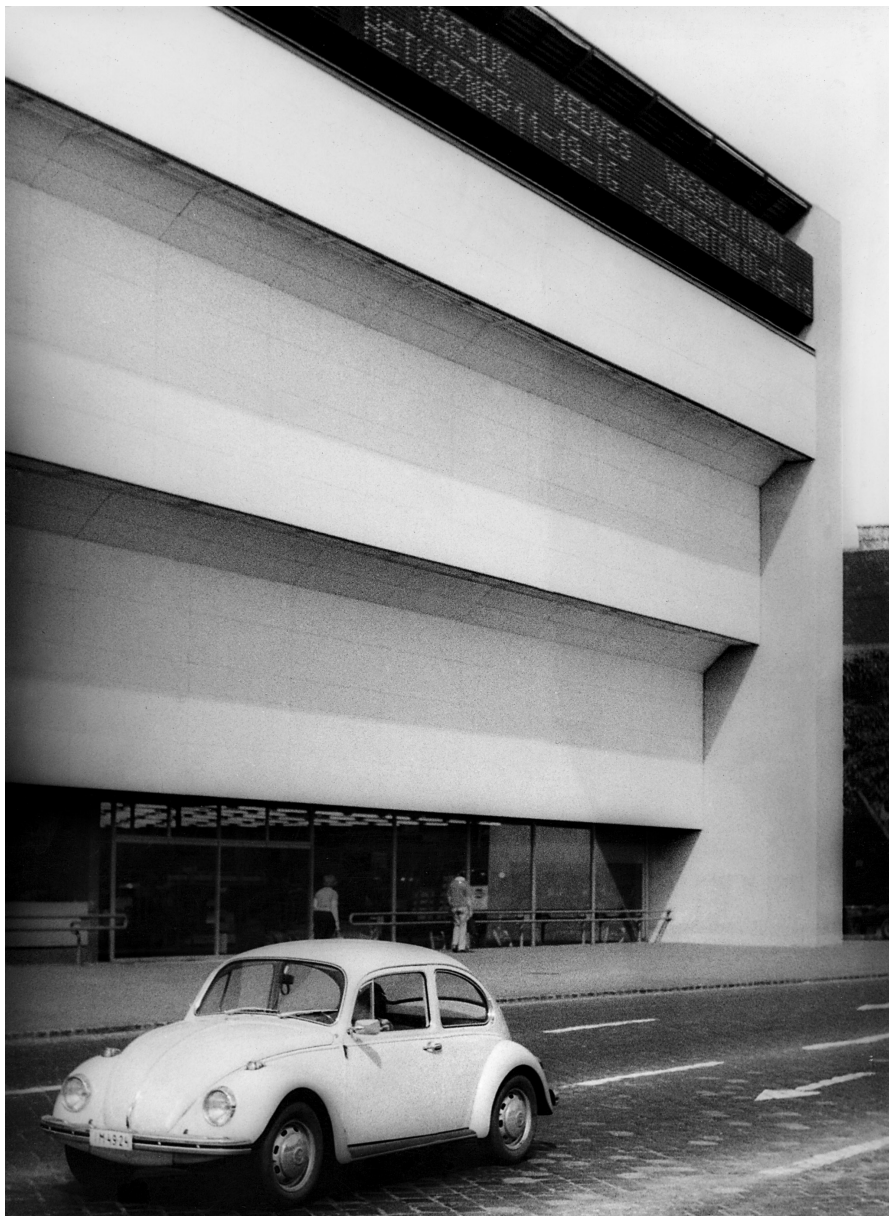
Lázár Antal, Reimholz Péter és Patonai Dénes Gulyás Zoltán
Budapesti Sportcsarnok pályázati tervét viszik fotózásra a Dunaparra, 1969

Az épülő Domus áruház, 1973

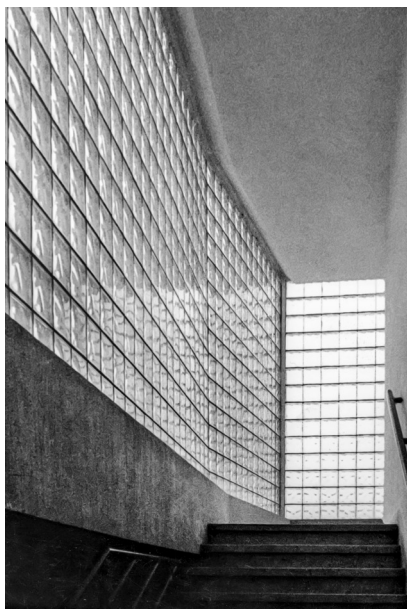
Az elkészült Domus áruház a Róbert Károly körút felől, 1974

Domus áruház, 1974

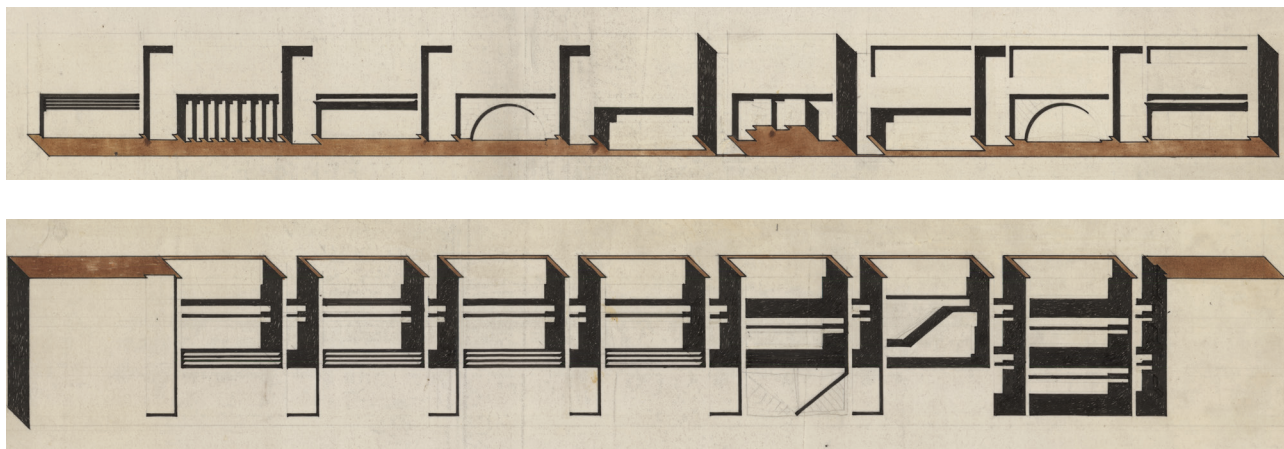

A budapesti Domus áruház részletei

Mindig az volt az érzésem amikor Péter bejött a tantermünkbe, hogy olyan, mint egy áldozatra leső vadállat – ezt nagyon jó értelemben mondom, semmi negatívum nincs ebben, csak a dolognak az íze –, hogy minden vegyértéke, minden csápja ki volt nyújtva, hogy mindent az égvilágon, amit lehetett azt magába szívjon egy olyan közegben, amiben ő akkor még idegen volt, és ahova nagyon erősen vágyott. Látszott rajta, hogy lesöpörné azt az egész ipari formás közeget és amikor átjött hozzánk, az nekünk is nagyon jó volt, ő is hihetetlen jól érezte magát és nagyon-nagyon elemében volt. Nyertek Majával egy olasz bútorpályázatot, mert Péter bútorral is sokat foglalkozott. Végül nem maradt kép – csak egy fotó van azt hiszem –, egy főiskolai bútoráról, azután a Skálának tervezett üzletekben lehet nyomon követni ezt az érdeklődését.

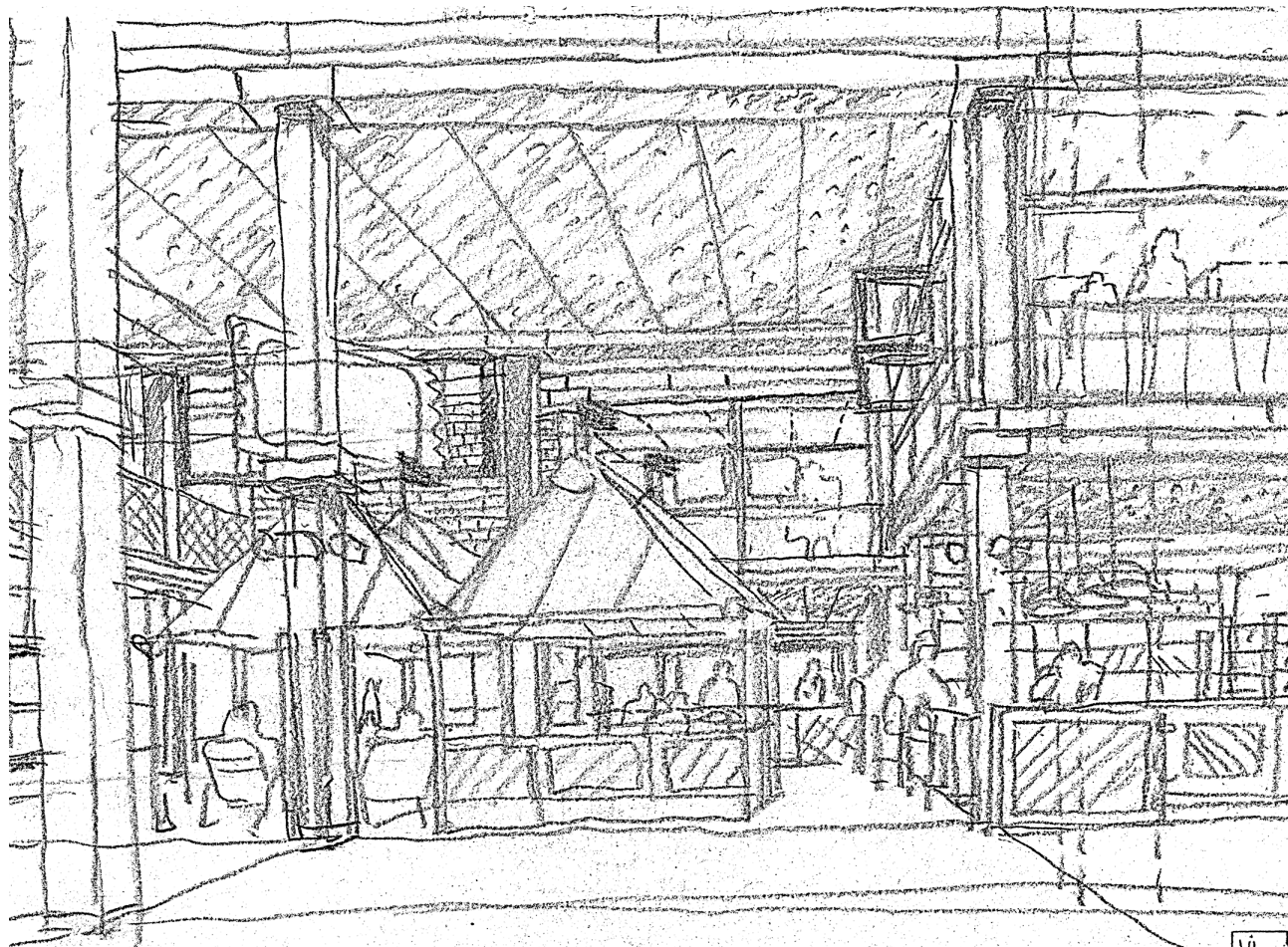
Péter nagyon hamar átállt a nagy léptékre. Jurcsikkal jól egymásra találtak, de nekem mindig az volt az érzésem, hogy ez az ambivalencia, ami a született természetében mindig is benne volt (amiről a gyerekeink tudnának mesélni elég sokat), ez az ő tervezési módszere. Nem is módszer, ezt nem lehet módszernek nevezni –, mondjuk inkább úgy, hogy a vágyaiban lehetett érezni: ezt az ipari formás létét sosem tudta levetkőzni. Egyedül a Videoton Oktatási Központ épületén, illetőleg a fehérvári Kalapácsvadgyártó gyárépületen kerülte. De a többiben, leginkább a Hapimág házban lehet érzékelni, hogy nagy kategóriákban gondolkodik egyfelől, másfelől pedig a kis formákkal való foglalatosság is mindig benne maradt a munkáiban. Még a Domusnál is, mert ott a nagy kategóriákban belül végül a kisléptékű formálás törvényszerűsége érzékelhető, és a legutóbbi munkájában (a Szabadság téren) különösen. A fehérvári munkák szerintem kiesnek mind a két szélsőértékből, főleg a Videoton Központ, mert az öreghegyi lakótelep már megint más, és a fehérvári Domus is más dolog. Nekem a Videoton tetszik a legjobban, bár annak a sorsa egyelőre megjósolhatatlan.

Homlokzati koncepcióábrák a székesfehérvári Videoton Oktatási és Sportközpontról, 1984

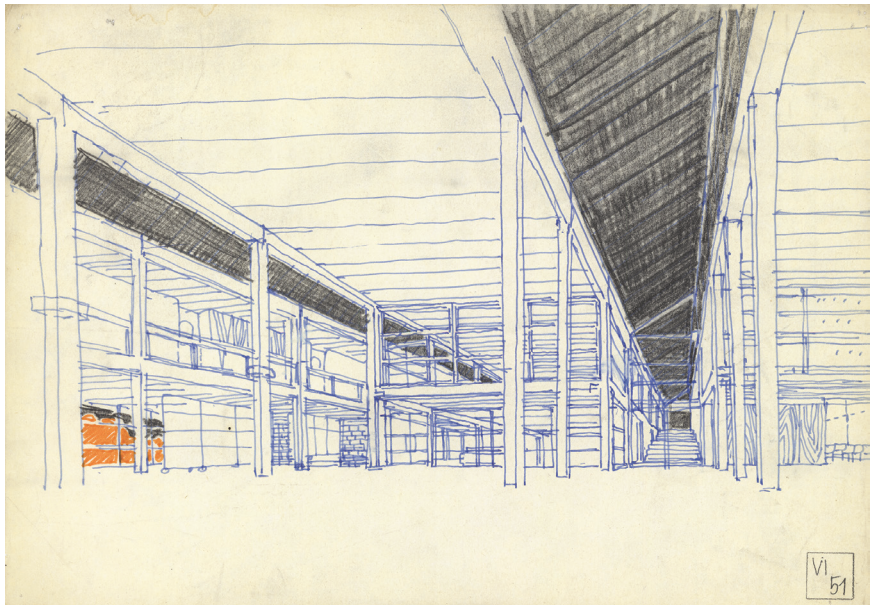
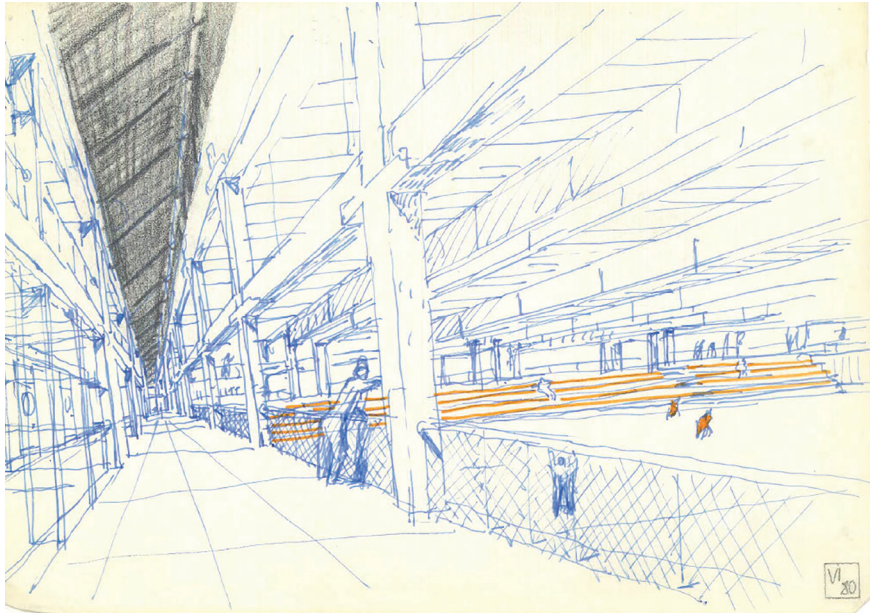

Székesfehérvár, Videoton Oktatási és Sportközpont belső terének látványterve

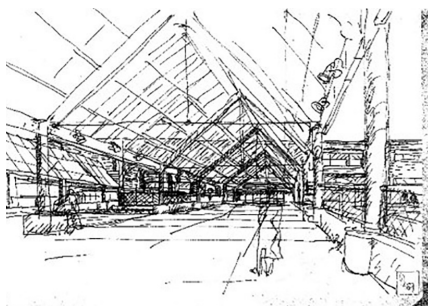
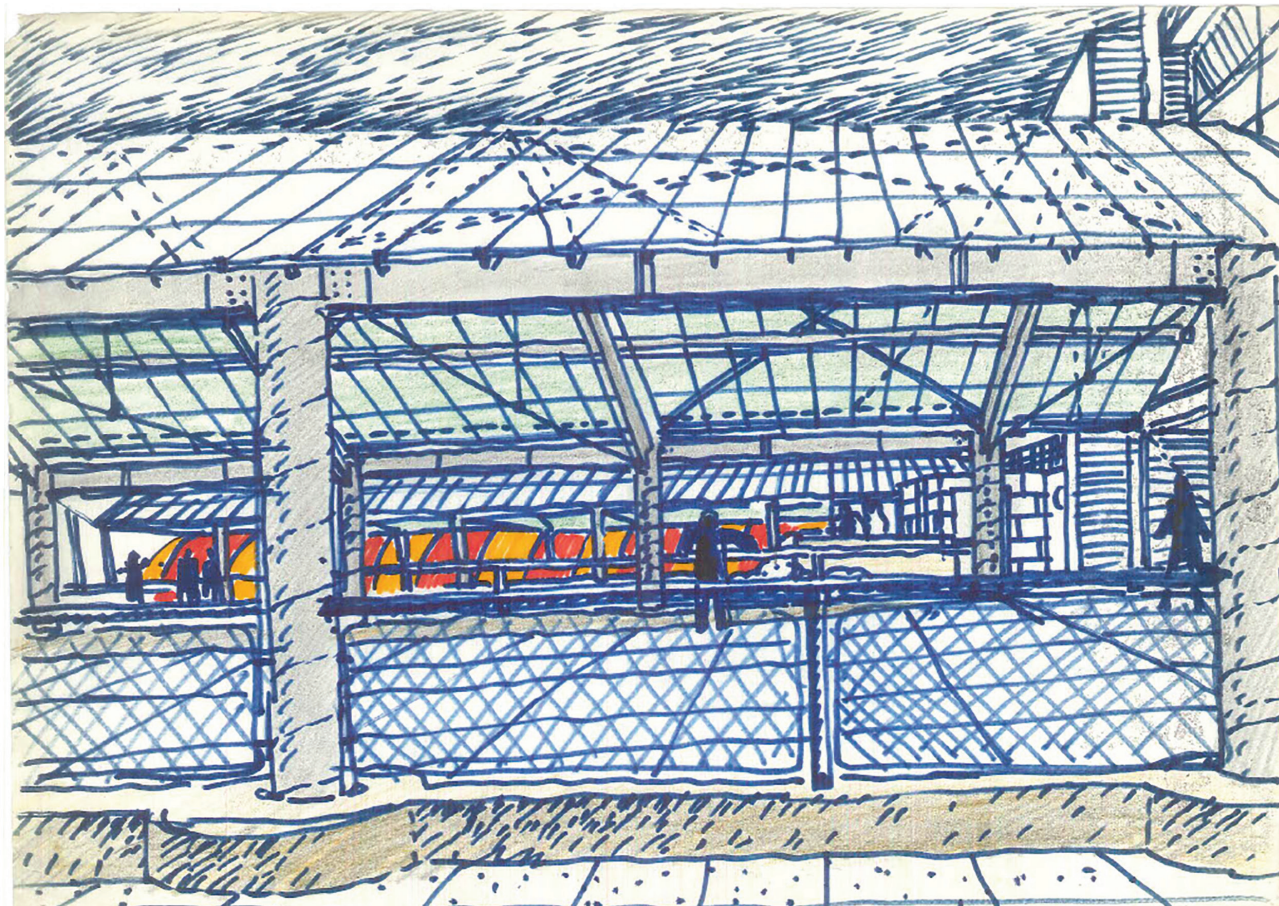

VI
41

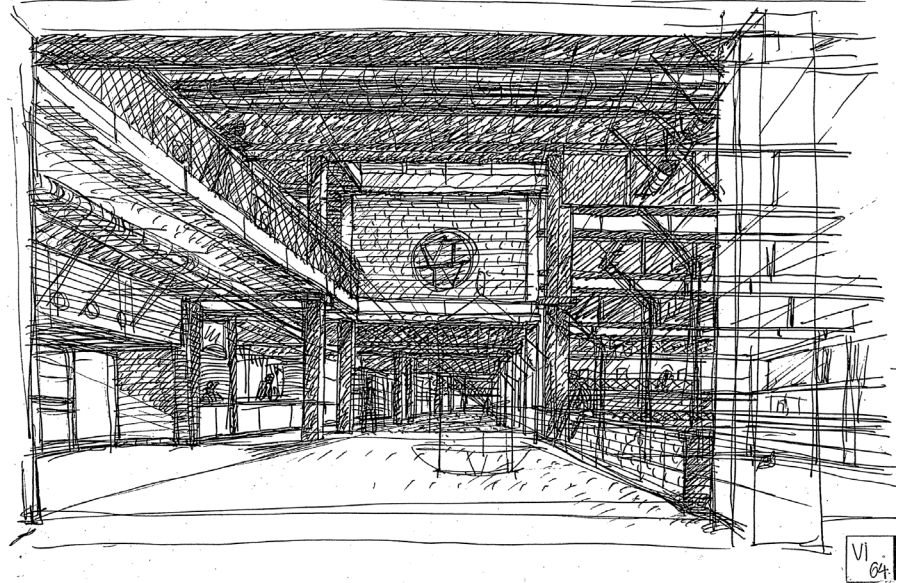
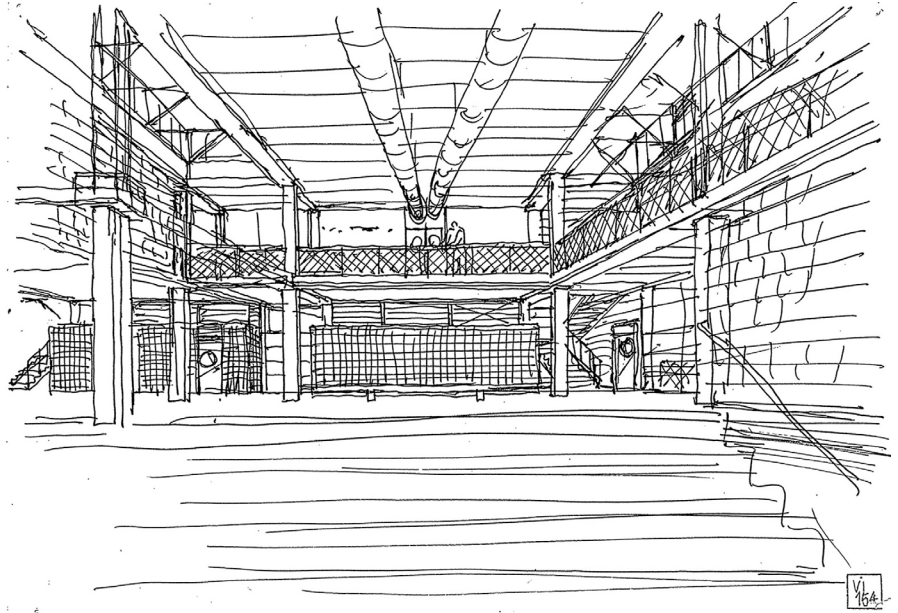
Székesfehérvár, Videoton Oktatási és Sportközpont belső terének látványterve

Videoton Oktatási és Sport-
központ, enteriőr vázlatok

Videoton Oktatási és Sportközpont, bejárati előtető vázlata

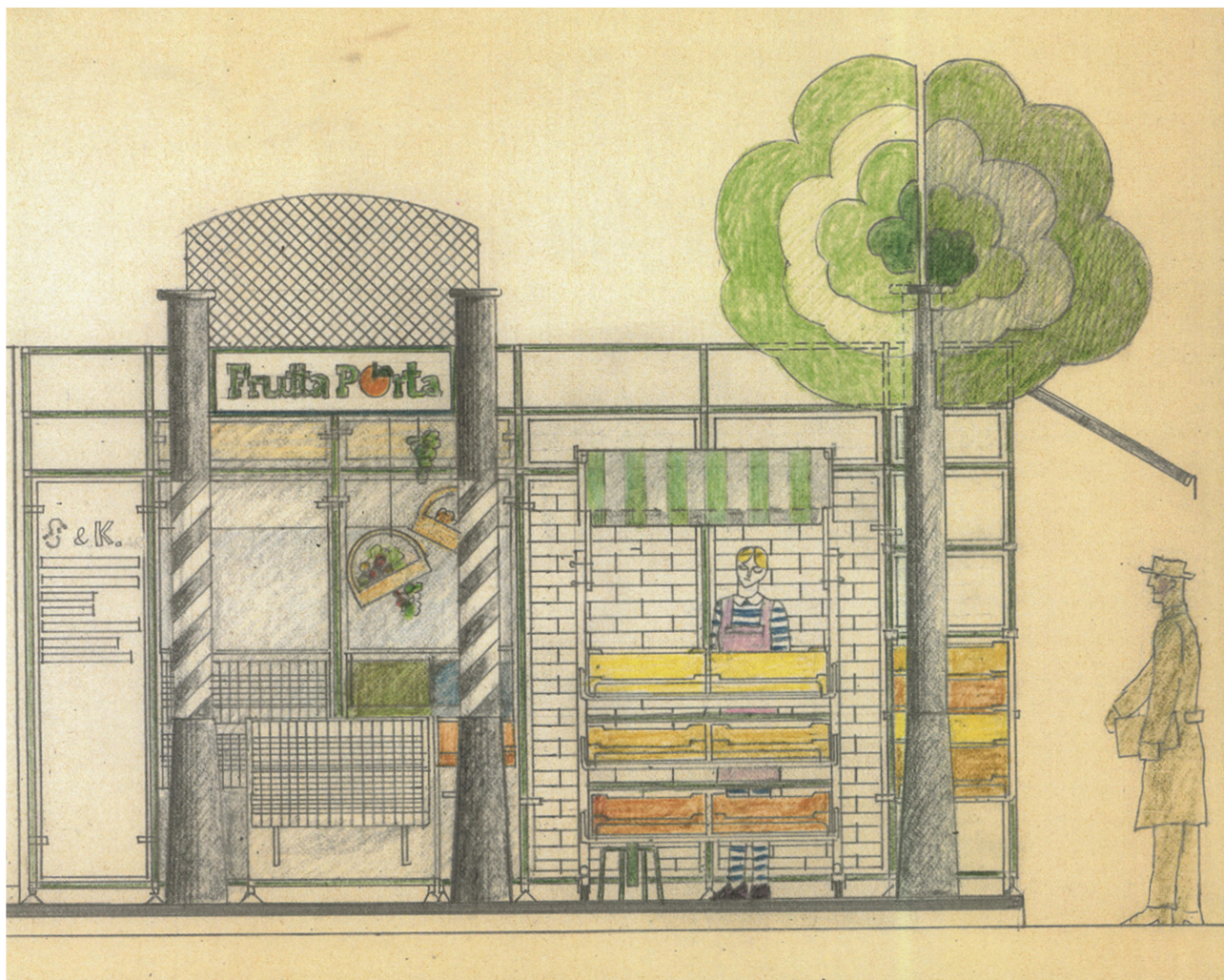
Videoton Oktatási és Sport-
központ, enteriőr vázlatok

Skála-Coop

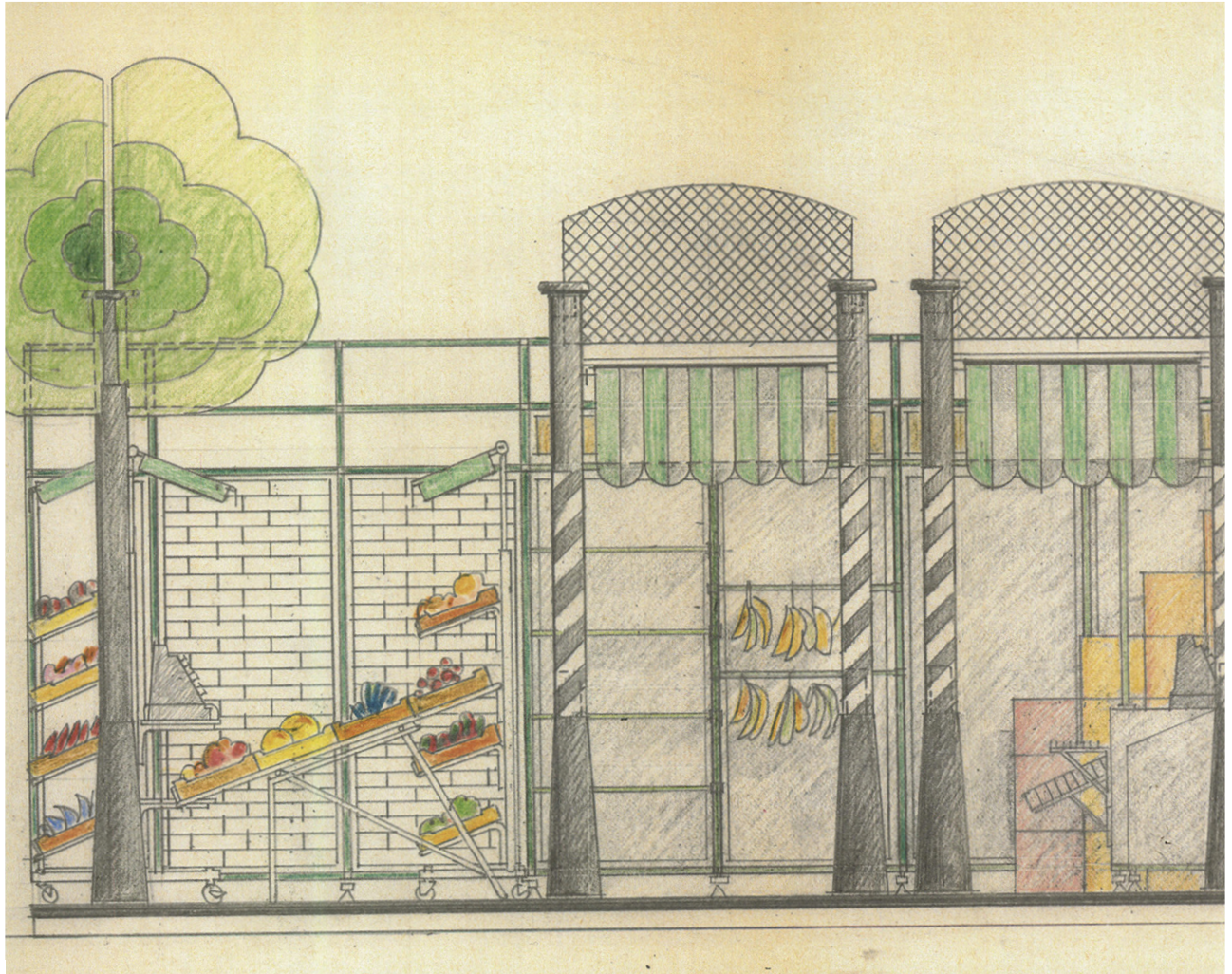
Az volt még nagyon érdekes és furcsa, a Gulyás Zoltánról tartott előadásában mondta el, hogy az építész pozíciója és maga a tevékenysége megváltozott – ahogyan az a társadalomba meg az általános érdeklődésbe beágyazódik –, és a lehetőségek is annyira megváltoztak ahhoz képest, amilyen világban Gulyásék felnőttek, hogy ebben a világban nem lehet finnyás az ember és a legkisebb és a legrosszabbnak kinéző feladatot is el kell vállalni, és abban is meg kell próbálni a legjobbat produkálni. Ez valószínűleg magyarázat arra, amiért Pétert nagyon sokan elítélik, vagy legalábbis nem néznek rá jó szemmel, hogy ezeket a skálás munkákat nagyon hosszú ideig, legalább 15 évig folytatta, sőt, közel 20 évig valamilyen módon ebben a nagyon sokféle munkában benne volt. Mint afféle férfi, Péter is hiú ember volt, mint mindenki más. Emellett nagy formátumú, és nem könnyű ember, de át tudott dolgok fölött siklani: ha bántották azon felül tudott emelkedni. Ellenben az érződik, ha valakinek puvoárja van, arról nagyon nem tud egy férfiember lemondani. Ebben a skálás közegben ő kiskirály volt, ami egy különálló dolog volt az életében, mert mindig az éppen aktuális iparterves, vagy materves léte alatt, fölött, mellett létezett – amit annak idején még maszek munkának mondtunk – amíg állami vállalatok voltak. A legelső, a Frutta Porta bőven még a ,80-as évek elején, vagy a ,70-es évek végén volt. Ezzel akkor ő egy nagyon különleges dolgot csinált, melyben a régi ipari formás képessége otthonra lelt. Később sok más munkát is csinált a Skálának, de speciel ez a Frutta Porta egy jól körülhatárolható és önmagában zárt, nagyon jól kezelhető munka volt.

Akkor a Skálának sok pénze volt és nem nagyon létezett ebben a műfajban – mint mondjuk az üzlettervezés –, más hasonló lehetőség; az S-modell üzletek előzték csak meg a Frutta Porta hálózatot, vagy azzal párhuzamosan futottak..., igen, lehet hogy egyidőben voltak. Az is egy érdekes dolog volt annak idején, bár nem volt ennyire átgondolt, és nem olyan nagy hatású, de az is a városban megjelenő, észrevehető rendszer volt. Gergely Laci és Zobor Laci vitték az S-modell sorozatot. A Skála akkor még a kibontakozása kezdetén, a fejlődése elején volt, tehát lehetett tudni, hogy nagyon sok pénzük van. Nagyvonalúak voltak, és ami a legfontosabb, hogy mindent rábíztak a tervezőkre, azaz volt egy olyan bizalom, amiben nagyon lehet lubickolni ebben a szakmában, ha az ember felé bizalom árad, és látható, hogy elhiszik amit mond. Ez a közeg abszolút ilyen volt, úgyhogy nem csoda, ha Péter nem tudott ennek ellenállni, mert egyrészt anyagilag nagyon jó volt, – szerintem a gyerekeink összes lakhelye ebből származik nem az egyéb ügyekből, mert azokból nem lett volna semmi –, ami összefügg azzal, hogy nem sajnálták a pénzt a tervezésre. Nem ez volt a lényeg elsősorban, hanem egy olyan lehetőség teremtdött, ami nagyon ritkán adódik egy építésznek, különösen ilyen hosszán; mindennel Pétert keresték meg és mindent elhittek neki, mindent amit mondott, azaz ő ott tényleg király volt.

Legelőször nem is a Frutta Porta hálózattal keresték meg, hanem valamilyen építész feladattal. Zobor Laci volt benne a munkában, de erre a munkarészre Pétert ajánlotta, ő így keveredett bele. A Frutta Porta végül is egy zöldségüzlet hálózat volt, amelyben minden belsőépítészeti tárgyat részletesen megterveztek. Legalább nyolc-tíz belsőépítész dolgozott Péternek: többek közt Detre Villó, Tardos Tibor, Rex Kiss Béla, Mátrai Péter és még páran. Sokan voltak, fantasztikus mennyiségű rajzot csináltak: olyan volt egy-egy üzlet, mint valami friss, üde kert. Hogy miért ment tönkre, nem tudom, valami elromlott üzleti szempontból. Lehet, hogy egy kicsit túllóttek a célon – én ebben nem vettem részt, de ráláttam, Péter kikérte a véleményemet, és beszéltünk róla – mintha erősebb lett volna az akarat, mint amit elbír a valóság, mintha túlbonyolódott volna az egész ügy. Ment azért jó sokáig, több mint tíz évig. Azután nagyon sok üzletet kapott Péter a Skálától, a Skála Metró teljes belsőjét ő tervezte, és Óbudán, ahol végül a Sun Palace épült, oda is készített egy új beépítési tervet, felhasználva a régi iroda-, vagy raktárpületeket. Nagyon sok nagyléptékű rendezési tervet készített nekik. De a Sun Palace már nem a Skála megbízásából, hanem később, más befektető számára készült.

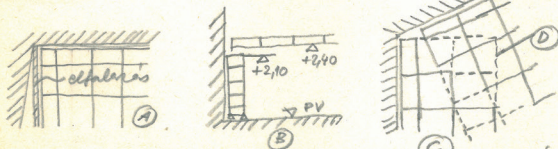
A Frutta Porta üzlethálózat látványtervei

Vélemény elő a rendszerű értékeléséhez:

1. Az értékelésnél 900x900 mm méretű alaprajzi rástést kell alkalmazni. Az a mértrend előírásban az álmennyeretre vonatkozó, a polcokra csak egy irányban irányos a 900 mm, a másik irányban 400, 500, 600 mm méretet kell használni.
2. Arrólban az értékelésben, ahol az építészeti adottságok miatt a 900/900 mm-es méret nem tart-ható, ott a lehető legkisebb mértékben egyedi méretű elemek is betervezhetők. Egyedi elem lehet: a víz videlene, az álmennyeret betételei, fapólcok, és fapólcokhoz kötött oldalfalak (korádelem nem!). Ahol az egyedi mértékű és adottságok miatt az álmennyeret vízszintes irányát esetleg ívesen lehet ragyni, kerüldendő az álmennyeret egyedi elemei közé kötött egyedi elemek betervezése.

3. Arrólban az értékelésben, ahol a helyiség nem deicronozó, ott vagy elfalazásos korrekcióval ki kell alakítani a derékszögűt (úgydve ez esetben az alaprajzi mesterre!) vagy a +2,10 és +2,40 sík közötti vízszintes elemek elhagyásával a polcelemeket és az álmennyeret szerkezeti függetleníteni kell egymástól. Elhagyható az olyan megoldás is, ahol a a polc és az álmennyeret képez szerkezeti és formai egységet, de az is, szigetelő elemek a mennyezeten nem lehetnek szigetelő elemek (elhagyható, ha a belmagasság ezt lehetővé teszi, hogy az egyes „elforduló” mennyereteknek egymás fölé kerüljenek).

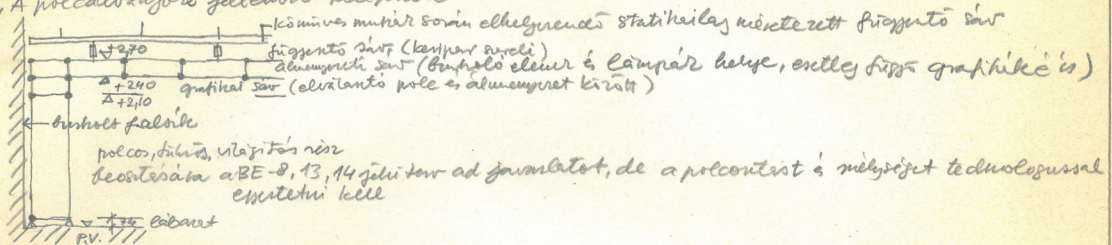

4. A kemény előírta, hogy szerelési, mértékűen okból az első vízszintes között 80 mm (tűrés±30) legyen. A falvastagság 50 mm!
5. A BE-21 jelű tárcsa megfelelő megoldással kell az álmennyeretet függetleníteni 1800/1800 mm függetleni rástásban (enél kisebb függetleni tárcsák is elhelyezhetők). A néleken min 450 mm-re kell lenni az első függetleni pontnak. A függetlenítés az adaptáló statikus tárcsában szerelhető előírás, hogy a kemény mértékűen csak a fém tárcsát, illetve annak felelő vízszintes helyen szerelni. A fém tárcsának 2 cm-es állítást kell lehetővé!
6. Az álmennyeret betételeinek típusát és mennyiségét a statikusnál körtelni kell!

Frutta Porta, azaz Vitamin Porta üzlethálózat – a rendszer leírása

7. Az ültetési berendezésnek alapelve az, hogy a rendszerben minden berendezés a falhoz mellett kerül, lehetőleg a mennyezettel eszedődjön, a térbe állított berendezési tárgyak körül csak az áramtápellát teremtett eszaki (AP1, 2, 3, 4), a többi berendezési tárgy típus, a technológus tervező által meghatározott (például: fűtő, hűtő, TYER állvány (hűtő), hűtő, mérő, mérő, hűtő, hűtő). A berendezés működésére adottakat a technológus tervező szolgáltatja.

8. A polcaalkotás jellemző felépítése:

~ 80% A A=400, 500, 600 mm

9. A +2,10 méterig a csővel ontopálya helyén nem építhető, a +2,10 méterig lévő falak ŰA-402-0007 illetve amerikai-6 ágrúba leegyszerűsített változatával építhető.

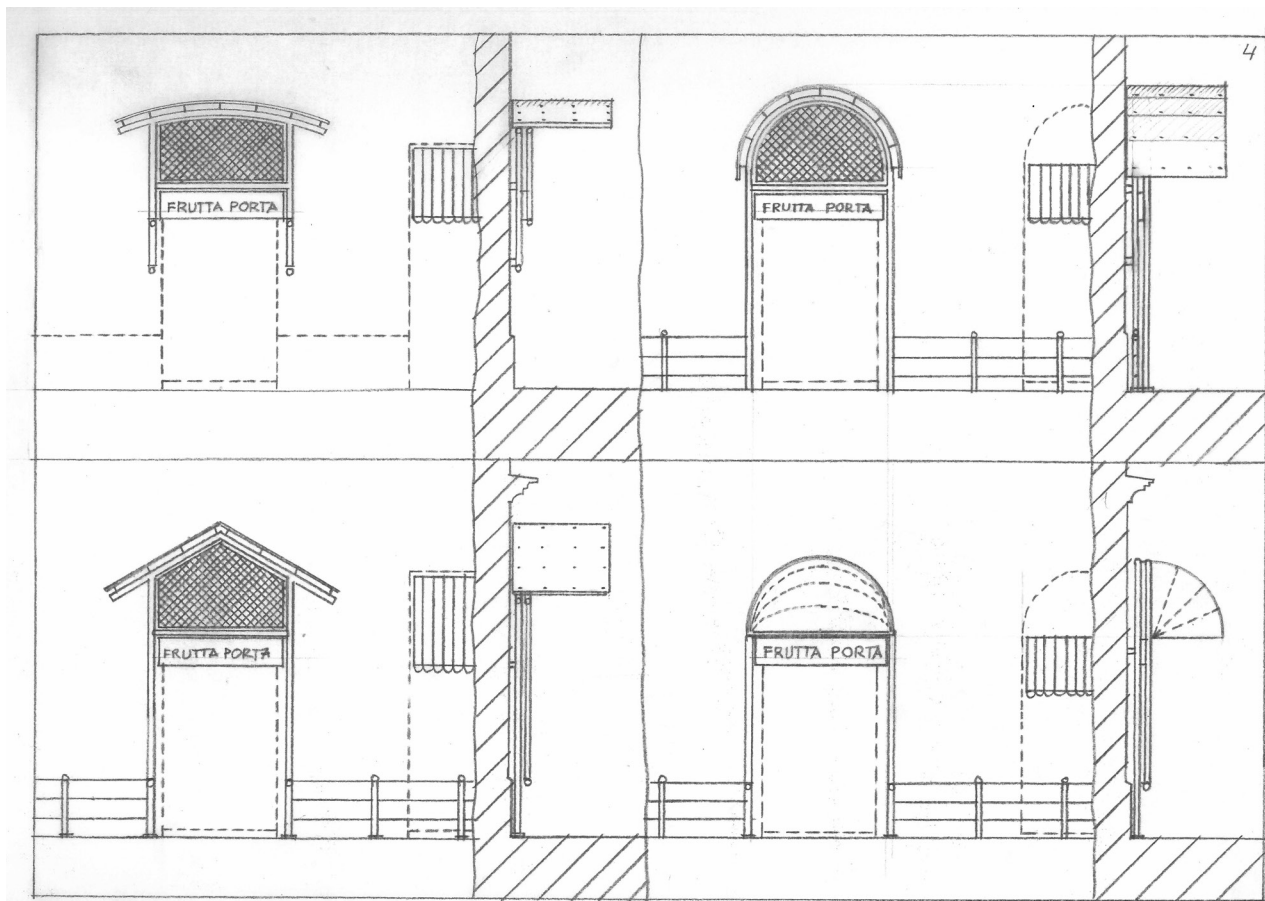
10. Az AP-1, 2 illetve AP-3, 4 méterig az egyes ültetési adóegységek között lehet a kereteket használni. A fűtőpultok körül a hűtő, melynek egyedi rozsdamentes acél, támasztó kell konstruálni. (~ 300x300x50 mm mélységű)

11. A grafikai deszkákat az ültetési tervező, a technológus, a Scala Perlman és Propaganda igazgatók közösen alakítják ki, a rendszerben meghatározott körökben.

12. Az utcai kitérővel kapcsolatban külön dokumentációban!

13. Amennyiben a környezeti kapcsolator az áramvezető sírját a +2,10 és +2,70 közötti réteg fölé emeljük, úgy a +2,10 és +2,40 közötti csővel elvezető hűtő elemek egyedi méretre változtatva.

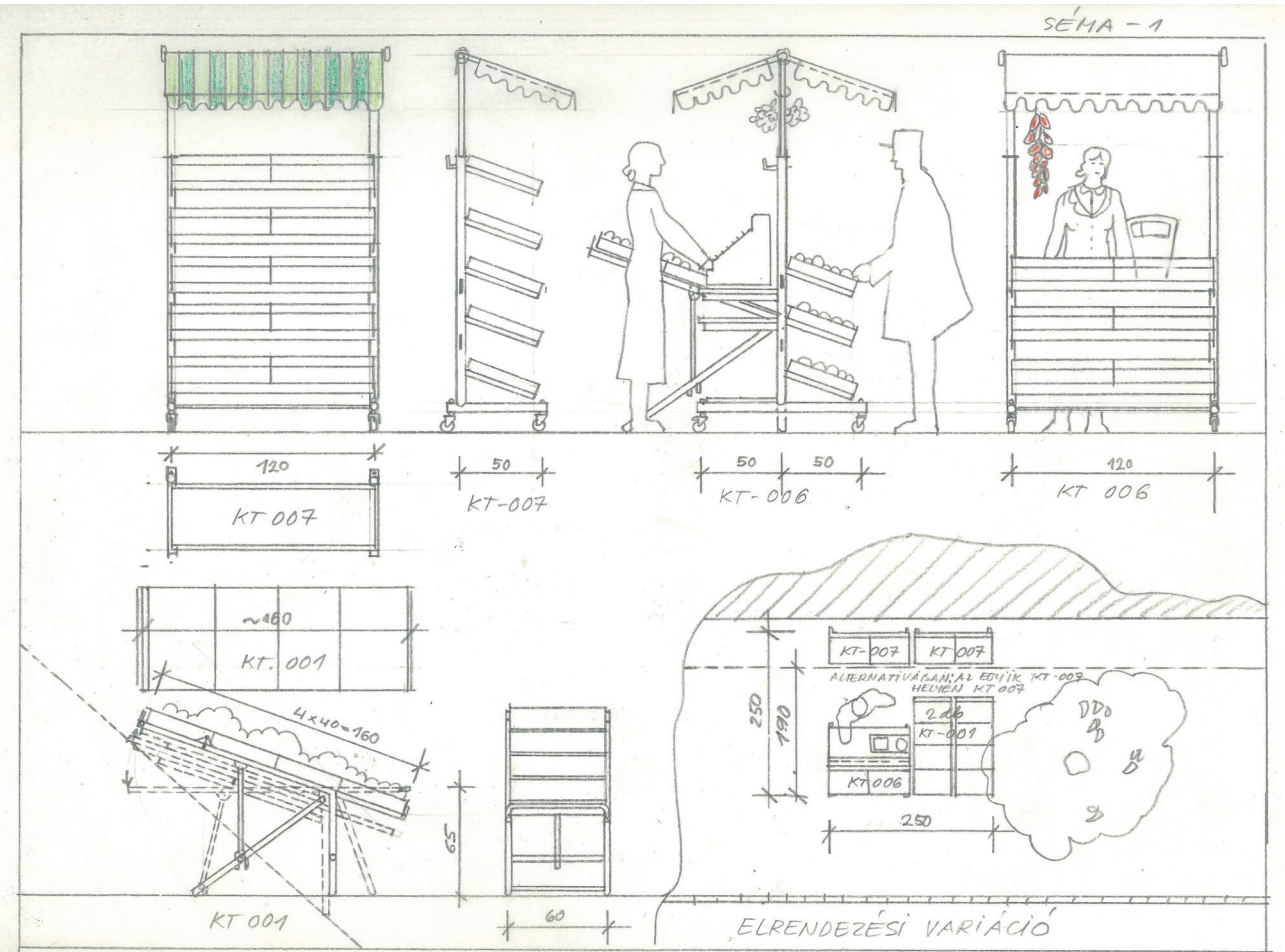
14. A +2,10 és +2,40 méterig TH-8 típusú betételekkel szűkített vagy nyitott grafika készíthető, esetleg áttört és áttörtként az alatta lévő méret tartományban. (Megjegyzés: a csatlakozó csatlakozókat esetenként áttörtként kell!))

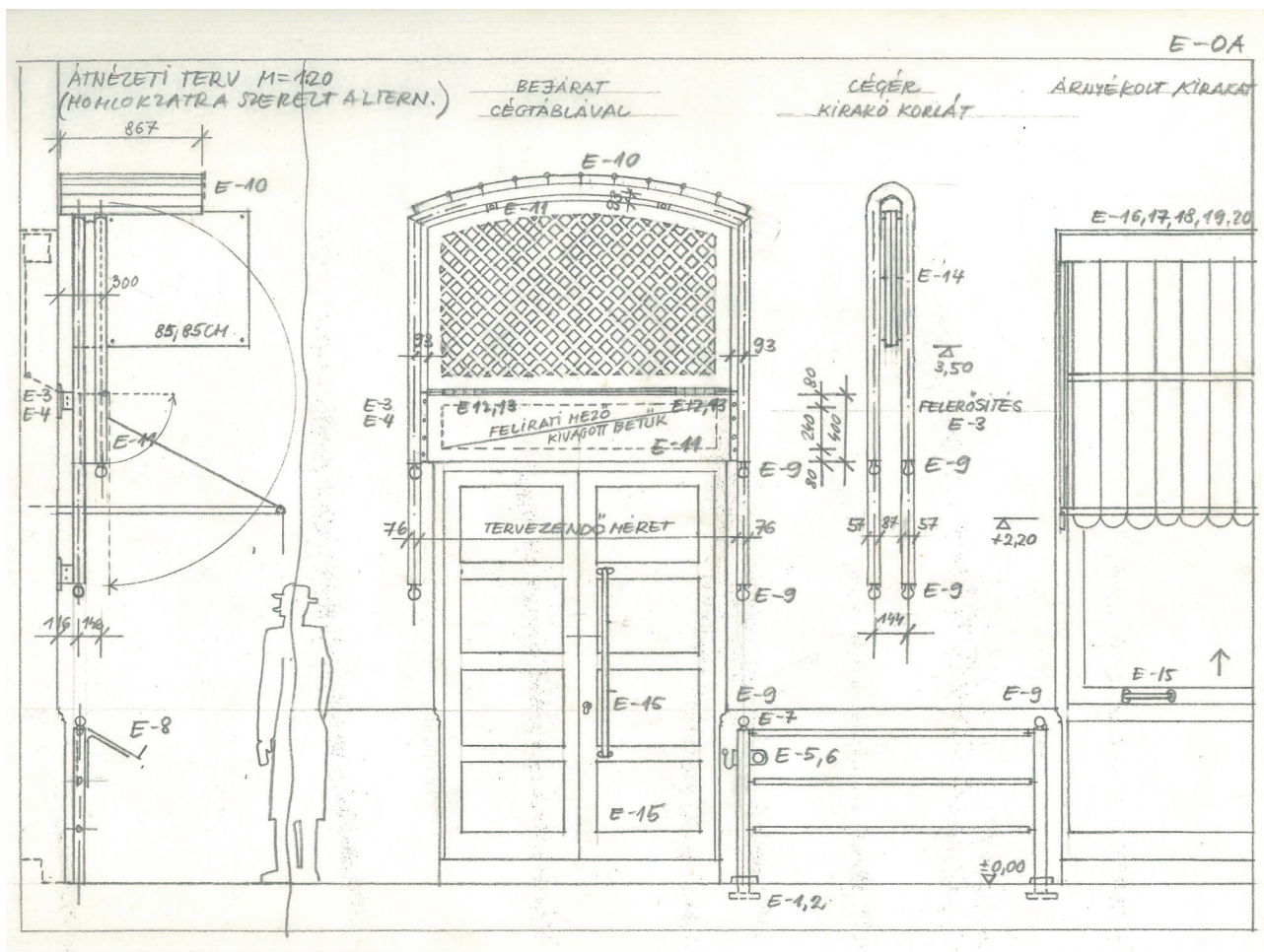
Frutta Porta üzletportálok formai variációi

Frutta Porta üzlet portáljának látványterve az utcaképből

A Frutta Porta üzlethálózat variálható árubemutató pultjának terve

A Frutta Porta üzlethálózat árubemutató pultjának terve és az egyik portál

Elmélet és gyakorlat

Van valami, amit ilyen szoros közelségből meg lehet fogalmazni: azt éreztem Péteren, és legalább tíz éve kezdem azt érezni, hogy az a nagyon határozott tudása erről a szakmáról, a pontos ítélőképessége tovább működött, de egyszer csak azt, amit ő maga csinál, nem tudja megfeleltetni annak, amit megfogalmaz, vagyis, hogy előrébb jár az agya. Ennek nem az volt az oka, hogy összezavarodott, vagy belülről elbizonytalanodott volna, hanem az, hogy nagyon nagy, talán túl nagy is volt a megfelelési vágya. Ezt már a főiskolán is lehetett látni, szerintem túlzott tisztelettel beszélt a tanárokkal; én úgy mondom, túl erős volt a megfelelési vágya, közben változott a világ és furcsa helyzetbe került az építész szakma is. Úgy értem, hogy nem lett volna szabad ennyire figyelembe venni, amit elvárnak tőle – és ez lehet, hogy nagyon rossz szöveg lesz – de azt a sok szép, kristálytiszta megfogalmazott mondatot, amit leírt, nagyon sokáig párhuzamba lehetett állítani azzal, amit csinált, nem volt egy csöpp ellentmondás sem a szöveg és a produktum között. Viszont most, a Lovas úti szálloda már idegen tőle, nem olyan, mint ő, egyrészt – másrészt viszont nagyon is olyan: előjött a régi, ipari formás énje. Megfogalmazta azt, hogyan viselkedik az ember, aki ezt a szakmát űzi, és ebben előrébb járt, mint ahol ezzel a házzal tartott; nagyon akarta és nagyon bízott benne – még nem tudta, hogy mennyire beteg –, nagyon készülődött valamire, amit nem látok magam előtt, úgy értem formailag; csak azt tudom, hogy nagyon át akart lépni ezen, mert ő sem volt meglepődve, ő sem szerette azt, amit az utóbbi pár évben csinált. Inkább úgy mondom, hogy nem volt ura a helyzetnek, pedig mindig nagyon ura tudott lenni. Most találtam egy szöveget tőle, fogalmam sincs, hogy milyen kiállításra írta, összesen 10 sor. Egy építészeti kiállításra írhatta, az írásból ítélve nem is nagyon régen, mert az írásképe erősen megváltozott az utóbbi időben. Érdekes, hogy idézőjelbe tette, amivel egyáltalán nem tudok mit kezdeni, pedig ő fogalmazta és így szól:

„... és miféle építészeti világ vonz? Gyökereim a közelmúltból táplálkoznak, féltve őrzök egy folyamatosságot, de előlött méginkább érzem antropológiai meghatározottságomat, törekszem a centrum felé. Örömmel látom, hogy ott elveszíti fontosságát az individuum, a stílus, sőt nyűg maga a matéria is, melynek létezés módja az, hogy formája van. Ezzel szemben azt is tudom, hogy tevékenységem mégis az anyagra irányul (meg ezáltal a térre is, talán) és paradox módon leginkább arra figyelek mégis, amit az anyagtól a formák lévén megtudhatunk.”

No, egy ilyen szöveg, amely filozofikus és érzékeny, nem hozható össze egy olyan épülettel, mint a Lovas úti ház. De az is lehet, hogy hülyeséget beszélek...

Ami a leginkább lenyűgöző volt Péterben az, hogy olyan elképesztően komolyan vette ezt a dolgot, minden túlzás nélkül mondhatom, lényegében az egész élete erről szólt. Minden este, amikor aludni mentünk, tornyokban álltak mellette a folyóiratok, mindet végigolvasott, ami német nyelvű volt, mindenről tudott, mindent megjegyzett; elképesztő, mi minden volt a fejében. Mindent magára is vonatkoztatott ezekkel kapcsolatban, olyan volt, mint egy pap...

Apai tekintély

Péternek volt egy négy évvel idősebb nővére. Fiatalon meghalt az édesanyjuk, akkor a Toldy Ferenc utcában egy szobahallos lakásban éltek hárman úgy, hogy a papáját B-listázták, ezért textilkendő-festésből élt egy darabig. Az édesapa német anyanyelvű volt, Temesvár környékéről származott, majd a család, még a 19. század közepén átkerült Bécsbe, mivel a nagypapa trombitás volt és oda vezényelték. Péter papája tengerhajózási, szállítmányozási szakértő volt, akit még fiatalemberként a Duna-Rajna tengerhajózási társaság képviselőjeként helyeztek Budapestre, de a családjuk bécsi most is, ott élnek Péter unokatestvérei. A szállítmányozási vállalatnak volt valamilyen fiókvállalata Budapesten. A német anyanyelvű papa itt

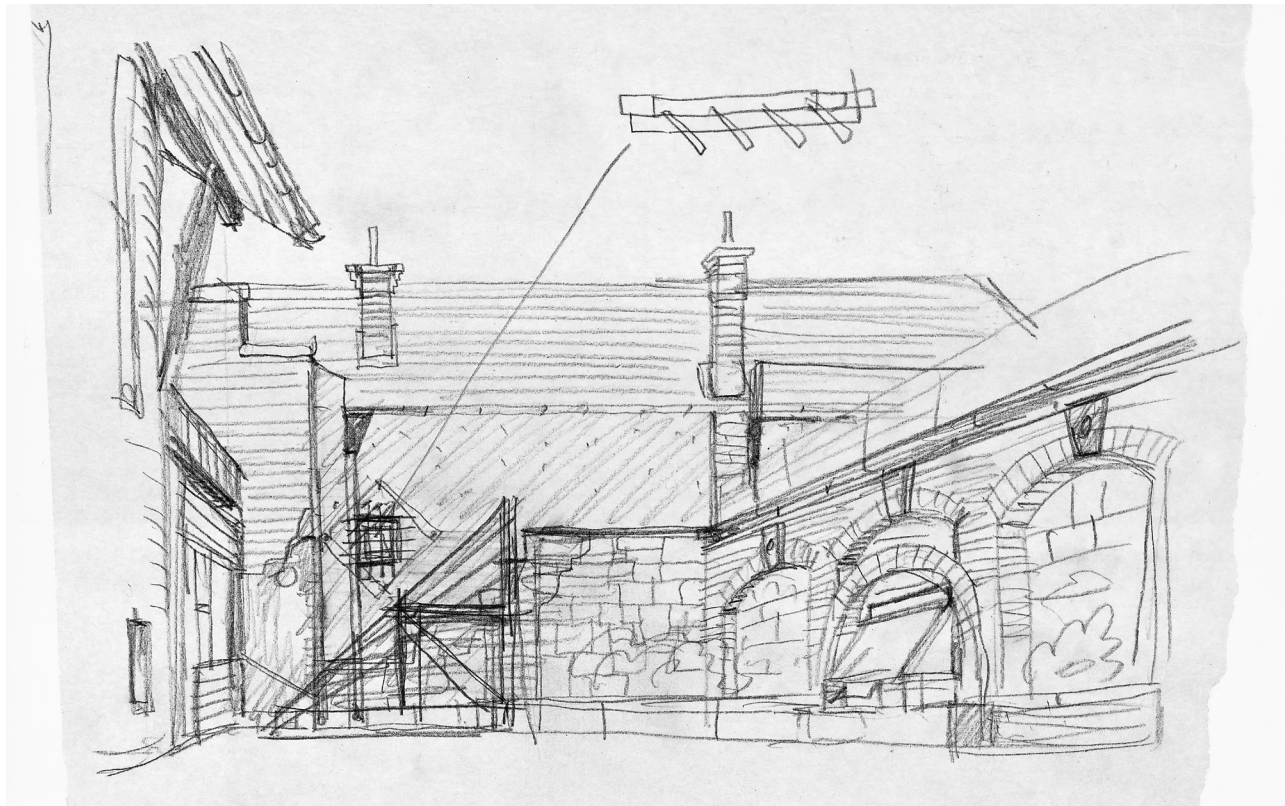
tökéletesen megtanult magyarul. Megismerkedett egy sváb leányzóval, Péter anyukájával és összeházasodtak. Otthon németül beszéltek, hiszen mindketten német anyanyelvűek voltak. Így Péter is német anyanyelvű lett. Az édesanya szívbetegség miatt igen korán meghalt. Az édesapának a B-lista miatt – egyszerűen elküldték az állásából – nem volt munkája, ezért foglalkozott kendőfestéssel. Rettenetes dolgok voltak ezek akkoriban. Elkezdett németet tanítani, de az nem jött be, nem biztos, hogy aki jól tud németül az jó pedagógus is egyúttal, majd váratlan szerencse folytán valami fordítási munkája akadt, és attól kezdve tulajdonképpen egész életében fordított. Magyar nyelvű művészettörténeti és műszaki könyveket ültetett át németre. Stóckban álltak a wasserkraftwerke-könyvek, egy neves magyar műegyetemi professzor vízerőművekkel kapcsolatos könyveit fordította, valamint a Corvinának is művészettörténeti könyveket. Nagyon lelkiismeretes volt, mindenhez hozzátanult, hogy mindent pontosan értsen, hatalmas hegyekben állt náluk a szakirodalom. Tapasztaltam, mert vagy húsz évig együtt éltünk. Miután végeztünk a Főiskolán én szerettem volna visszamenni Veszprémbe, mert onnan származom, de sajnos ez szóba sem jöhetett. Össze kellett költöznünk az apósommal, mert addigra Péter nővére már férjhez ment, apa és fia ketten éltek a Toldy Ferenc utcában. A „fater” szigorú ember volt és rapszodikus, Péterrel nagyon hasonlítottak egymásra ezzel a szélsőséges, ambivalens természetükkel: előfordult, hogy a fater rám szólt, ha ég a gáz, ne gyújtsak új gyufát, mert spórolni kell, viszont az utolsó filléreit is beáldozta, hogy valamelyik unokájának vegyen valami marhaságot. Érzelmileg is nagyon hasonlítottak és küllemre is, bár a faternak vastagabb csontjai voltak. Péter anyukája volt ilyen vékony szál nő, amilyen Péter is fiatal korában. Nagyon apafüggő volt, amíg ő élt – ha azt nem is mondhatom, hogy félt –, de azért tartott tőle. Amikor meghalt, meg is változott az életstílusa, nem túlzás azt mondani, hogy felszabadult. Amikor összeköltöttünk akkor úgy laktunk, hogy nem is nagyon tudtunk izolálódni, csak később, úgy két év múlva lett külön szobája a faternak. Mindent együtt csináltunk, közös háztartásban éltünk – nem úgy, mint összeköltözés után másoknál lehetett látni, hogy külön vacsorázik apuka, külön vacsorázik anyuka –, ilyen szempontból teljes volt a szimbiózis. Péter annyira ragaszkodott az apjához, hogy a különválás fel sem merült: ha nekem támadt egy ötletem, hogy szombaton délben menjünk el moziba (akkoriban szombaton is volt iskola), szóba sem jöhetett, haza kellett menni ebédelni a faterrel. Ez a polgári rendszeret örökre megmaradt Péterben, én mindig linkebb és izgágább voltam, mint ő. Ez persze azzal is magyarázható, hogy az ütemezett és kontrollált polgári élet keretei között sokkal jobban lehet dolgozni, mint amikor az ember röpdős, és ez biztosan számított, hiszen mindig csak dolgozott, csak akkor érezte jól magát, ha a rajzasztalnál ült. A családi összejövetelek alkalmával, amiből azért volt elegendő, már egy óra elteltével láttam rajta, hogy szökdös visszafelé. Amikor a lányok még picik voltak, eljött velünk nyaralni, eljött velünk kirándulni, de amikor Bálint megszületett, már volt, hogy azt sem tudta, hova megyek a gyerekekkel. No, azt azért nem mondom, hogy nem tudta, de jött vissza a rajzasztalhoz, mert iszonyatosan komolyan vette ezt az egész szakmát. És ezt nem is lehet másképp csinálni. Régen úgy tartották a polgári családokban, hogy az apa dolgozik, az anya meg neveli a gyerekeket, ami nálunk soha nem volt kimondott tétel, de valójában mégiscsak erről volt szó, mert hihetetlen, hogy mi mindent tett a gyerekeiért: hogy mindhárom gyereke kertés házban él az az ő műve, de hát ez a szakmája volt, és ugyanúgy végezte, mintha toronyházat csinált volna: például Juliék házat is végig művezette, naponta járt ki, ahogy ezt a Farkasbíró utcai házat – közösen terveztük ugyan – ő rajzolta végig, mert egyáltalán nem bízott bennem, félretolta amit elé tettem.

Reimholz Károly az otthonában, fordítói munka közben

Kapucinus utcai ház

Voltak humoros kis történetek akkor is, amikor ez a ház készült. Mi a Halász utcában laktunk, a kocsmá fölött. Gyönyörű volt a lakás, de lakni rémes, büdös, zajos, maga a ház rettenetes volt. Amikor az első Fő utcai irodaház épült, akkor állt itt egy kicsi ház, amiben valami párttitkár, vagy ki a bűbárat lakott, aki életveszélyessé nyilvánította. Nagyon picike kis épület, majdnem csak egy légudvar volt körülépítve. Bontásra ítélték, az ember kapott valami lakást a Rózsadombon, és akkor, amikor az általunk tervezett IDEX székház készült 1983-84-ben, nem volt itt a környéken sehol más hely, és ezt kapták meg felvonulási területnek. Az IDEX-nek (Industrialexportnak hívták, de ez valami orosz, vagy szovjet fegyvergyár volt stikában) vissza kellett volna bontania a meglévő házat; de nem bontották vissza teljesen, csak a földszint feletti födémig, és ráhúztak egy vasbeton lemezt. Állt itt egy csomó konténer és azokban voltak az irodák, meg mindenféle étkezőhelyiség a munkásoknak. Amikor felépült az irodaház és az IDEX-nek vissza kellett adnia a területet a Tanácsnak, akkor lezajlott itt egy procedúra, közigazgatási bejárás, vagy hogy is nevezték, ahova hivatalból el kellett jönnöm, de semmi dolgom nem volt, csak valamit alá kellett írni. És akkor a Tanács képviselője beleírta a jegyzőkönyvbe, hogy vissza

A tervezéskor Farkasbíró, ma Kapucinus utcai lakóház udvarának vázlata

kell bontani mindent, mert hiszen az volt a megállapodásban, hogy teljesen üresen adják vissza a telket. Akkor nekem eszembe jutott, hogy micsoda marhaság ezt visszabontani, olyan jó ez a vasbeton lemez, erre biztos fel lehet egy házat építeni. Elmentem egy volt mesteriskolás társunkhoz, aki a Lakótervben éppen ennek a területnek a rendezési tervét készítette, és megnéztem, mi van abban a tervben. Erre a telekre az volt írva, hogy öregek otthona. Mondtam a kollégának, hogy ez a telek merőben alkalmatlan erre a célra, írja inkább azt, hogy társasház. Neki teljesen mindegy volt, hogy mit ír oda; végül is innen indult, hogy elhatároztuk magunkat, a Tanács eladta nekünk a területet meglepően olcsón, valami egészen irracionális módon. Májig nem értem hogyan adhatták el. Akkor még szocializmus volt, senki nem foglalkozott ezzel, viszont sokáig nem kaptunk építési engedélyt Rajk Laci miatt. Úgy képzeltük, hogy vele közösen csináljuk meg az egészet, de ő szamizdat-kiadót akart a pincében működtetni, ahol az újságjait szerkesztheti. Ezért úgy 2-3 évig nem kaptunk építési engedélyt. Elég volt ehhez, hogy a miénk mellett benne volt Rajk Laci neve is. Megmondták a Tanácsnál, hogy amíg az ő neve szerepel, nem adnak engedélyt. Akkor megkértük Lacit, hogy szálljon ki, helyette Tardos Tibort írtuk be, máig az ő nevére érkeznek a villanyszámlák az irodába.

Kapucinus utca – udvari kijárat a galériáról

A gyerekszobák ablakai a szemben lévő lakásból

A Halász utcai lakás szép nagy lakás volt; addigra már meghalt az apósom, el tudtuk cserélni, mi pedig elköltöztünk Pilinszky János húgának a 25 négyzetméteres lakásába, öten. Még az édesanyám is velünk jött. Eladni nem lehetett, a Halász utcai tanácsi lakás volt, de ötös cserével továbbadtuk másfél millió forintért. Pénzünk annyi volt, hogy gyerekek és az anyukám után kaptunk hatszázötvenezer forint támogatást, amit nem kellett visszafizetni. Péter majdnem mindig itt volt az építkezésen, én pedig életemben annyi belsőépítész munkát nem csináltam, mint akkor. Akkor még az Alapon keresztül lehetett belsőépítészettel tervezni, amiért jól fizettek. A konyhaasztalon gyártottam a terveket, borzasztó volt, de végül felépült a ház. Egy évig laktunk a Budenz utcában, abban a 20 vagy 25 négyzetméteres lakásban. Amikor beköltöztünk ide, előfordult, hogy tízen laktunk itt. Meg a kutya. Borzasztó! Illetve nem is borzasztó, inkább jópofa volt.

Péter ezzel együtt itt dolgozott, úgy tudta függetleníteni magát, hogy ihaj!

Materv

Érdekes, nagyon furcsa ember volt a Papa. Egyfelől mindig nyüstölt engem, hogy olyan vagyok, mint egy kiscserkész, mindenben benne vagyok, mindent elvállalok, óvodában, iskolában, játszótérépítést, meg minden marhaságot. Amikor megalakult a Materv, ami nagyon nagy dolog volt, hónapokon át folyt a szervezkedés, készülődés; csupa iparterves fiatalember volt benne, jó volt a hangulat és nagyon-nagyon friss volt az egész. Egyszer bementem valamiért és mondtam ott egy lánynak, hogy Pétert keresem. Azt mondja, az igazgató urat? Dehogy az igazgatót, Reimholz Pétert keresem. A nő csak nézett rám: egy éve igazgató volt Péter és nekem nem merete megmondani! Fogalmam nem volt róla, fel sem merült bennem, hogy egy ilyen pasas elvállalja azt, hogy igazgató legyen. Amikor este rákérdeztem, hogy miért nem szólt, az volt a válasz, hogy hú, hát azért igazgatónak lenni olyan ciki, nem?

Nem ragaszkodott ahhoz a pozícióhoz, de egy darabig élvezte. Kipróbálta, gondolom.

Utazások

Tulajdonképpen jobban illett hozzá az a helyzet, mint amilyen lemondási periódusba az utolsó éveiben került, mert ez viszont nagyon nem állt jól neki. Mindig szóba hozta, hogy neki már nem áll a zászló, ő már nem tud lépést tartani. Az is nagyon kellemetlen volt, amikor a munkatársakat el kellett küldeni. Eredetileg négy fiatal segített neki, aztán egyszer csak nem lett annyi munka és párat el kellett küldeni. Az rettenetesen megviselte.

Amikor meghalt, három félbemaradt munkája volt: az egri ház, meg egy lakóház a Toldy Ferenc utcában és egy átalakítás a Benczúr utcában. Mind a háromnak megvolt az építési engedélye, de mindhárom munka állt, már nem lett volna több dolga ezekkel. Megállapította a nyugdíját – végül egy nyugdíj kifizetést sem kapott a halála előtt –, mert úgy gondolta, hogy ezután az iskolában tanít, és arra készült, hogy majd sokat utazunk. Korábban soha nem utaztunk, talán egyszer, vagy kétszer az életünkben. A mesteriskolás utakat kivéve. Egyszer kiügyeskedtem egy norvég utat, ami nagyon jól sikerült, mindhárom gyerek velünk volt. Öt, vagy hat hetet töltötünk Norvégiában, pedig Péter nagyon nem akart jönni, hihetetlen, mennyit gyötört, hogy ilyen helyzetbe hoztam.

Reimholz gyerekek Norvégiában

Érdekes az is, miért mentünk el végül. Itthon ültünk a legnagyobb nyárban, szólt a telefon, Arnóth Lajos (Sam) jelentkezett, hogy tűzoltás-szerűen vessük be magunkat holnap és holnapután, mert érkezik egy norvég építész a feleségével, és egy lélek sincs a Szövetségben (MÉSZ), aki kalauzolná őket. Legnagyobb megdöbbenésemre Péter belement. Tudtak németül. Első nap Sam is jött velünk, utána viszont mi kalauzoltuk őket vidékre, ahova gondoltuk. Mentünk Szentendrére, Visegrádra, Hollókőre. Hollókőn a norvég építész azt hittem elájul a gyönyörűségtől. Norvégiában ilyenek nincsenek, vannak elszórt házak körülrítve, szeres módon, de falvak nincsenek. Hollókő akkor még nem volt ilyen műanyag-karakterű, több volt benne az élet, a norvég nagyon el volt ragadtatva, tényleg, mint egy gyerek, úgy örült neki, és elragadtatásában azonnal meghívott bennünket Norvégiába három hétre, az ottani építész szövetség vendégházába: a szövetségnek van egy háza a röghegységben, lakhatunk ott, meg Osloban is, nem kell érte fizetni. Akkor én ezt jól megjegyeztem, el is kezdtem szervezni és végül rá tudtam beszélni Pétert.

Utólag nagyon hálás volt, mert nagyon jó volt, szép volt, klassz volt az időjárás, végig sütött a nap, ami nagy szó. Nyáron mentünk egy új négyütemű Wartburggal, akkor még az NDK-n keresztül. Felraktuk a Keleti Pályaudvaron az autót egy vonatra, két fillérért elvitték Drezdába. Drezdából Hitler hadiútján mentünk Świnoujście-ig – macskakővel kirakott autópálya volt, Hitler tankjai számára épült valóban – és onnan hajóztunk át Svédországba, azon át autóval Norvégiába, majd Dánián keresztül vissza. Eszter egyetemista volt, Juli gimnazista, Bálint még általános iskolás, éppen hogy befértünk az autóba. Egy maszek gyártmányú műanyag doboz volt a tetőn. Pénzünk egyáltalán nem volt, végül két hétig laktunk abban az elképesztő nyaralóban a röghegységben, utána meg youth-hosteleken végig. Sosem felejttem el, amikor Oslo elővárosában megálltunk, hogy keresünk első éjszakára valamilyen szállást, és az út szélén megállt mellettünk egy Jaguár. Lefékezett, megállt, döbbsenten nézte a Wartburgot a tetején a nagyon csúnya, leginkább koporsóra emlékeztető dobozzal, aminek ronda volt a színe, a formája, abban vittük az ennivalót, mindenféle konzerveket, meg a cuccainkat. Csak nézett ránk az ember, „What is this?” mondta undorral, majd megkérdezte, tudjuk-e, hogy milyen drága hely Norvégia, nem akarunk-e visszafordulni? Cigánynak nézett bennünket, szerintem. Aztán egyből adott Bálintnak 100 koronát, ami nagyon sok pénz volt, azért adta, mert biztos jól jön az még nekünk, szegényeknek.

Előtte már fél éve itt laktunk a Farkasbíró utcai házban.

Egy másik utazásunk az volt, amikor elmentünk ketten Pentolinába, miután a Hapimag megépült: a hapimagosok felajánlottak két hetet a szervezet Toszkánában létesített elbűvölő üdülőhelyén. Pentolina egy középkori toszkán falu maradványait jelenti, mondjuk négy épületet, amit a Hapimag kibővített vendégház-együttessé. Szívmelengető maga a hely, meg az épületek is gyönyörűek voltak. Ott laktunk két hétig, onnan jártuk be Toszkánát. Hogy készült Péter arra, hogy még egyszer oda elmegyünk! Nagyon szeretett volna utazni... de valami mindig volt, most ezért nem, most azért nem tudunk menni, most ezt, vagy azt kell megcsinálni! Tengernyi hiábavaló – bár nem mondhatom, hogy az, de végső soron mégiscsak hiábavaló – tervet megcsinált.

Balassagyarmat – Oktatási központ

Érdekes, hogy pályáztunk együtt elég sokat, majdnem mindig nyertünk is, de úgy igazából, közösen nem dolgoztunk. Balassagyarmat belsőépítészetét megcsináltam neki, de amiatt többet ordítoztunk, mint amennyit terveztünk, mert nyilván más volt az ő elgondolása erről a dologról, meg az enyém is. Ilyet aztán nem csináltunk többet, ez egy különleges dolog volt.

Furcsa, valójában sajnálom, hogy nem dolgoztunk többet együtt, bár a gyerekek biztos nem bánják. Elég viharos szokott lenni a közös munka, neki sokkal magasabb rendű elvárásai voltak, mint nekem, én sokkal linkebb voltam nála. A véleményemet azért mindig kikérte és megfogadta, mindenről megkérdezett, amit fontosnak tartott.

Balassagyarmatban nagyon hitt, amikor csinálta. Erre mondom azt, hogy az Iparterv szellemisége nagyon megfogta, nagyon rákattant, az a szellem Pétert átmosta és felfrissítette. Balassagyarmat esetében az az érzésem, hogy visszavágyott az ipari formás múltjába, és itt vált láthatóvá, hogy azt szívesen is csinálta. A Gulyás Zoltánról tartott előadásában ezt visszamenőleg jól helyretette, érzékletesen és plasztikusan írta le a realista és absztrakt építészet ügyét. Az volt az elképzelése, abban hitt, hogy az építészeti realizmus cseng egybe az ember alaptermészetével, tehát az absztrakt nem. A realizmus építészeti vonatkozásban nem nagyon érthető, mert nyilvánvalóan más a tartalma, mint amikor irodalomról, például egy regényről van szó. De az a realizmus, amire az újabb realisták valamilyen bakugrással mindig megérkeznek, illetve újból születnek, tulajdonképpen a stíluskorokra építenek, tehát Balassagyarmat is ennek az érzületnek az újbóli megszületése. Péter hitt abban, hogy ezt lehet úgy csinálni, hogy az építészeti is jó legyen. Hogy ebben a posztmodern vonulatban rettentő sok oda nem való és felszínes dolog is keletkezett, az egy más kérdés.

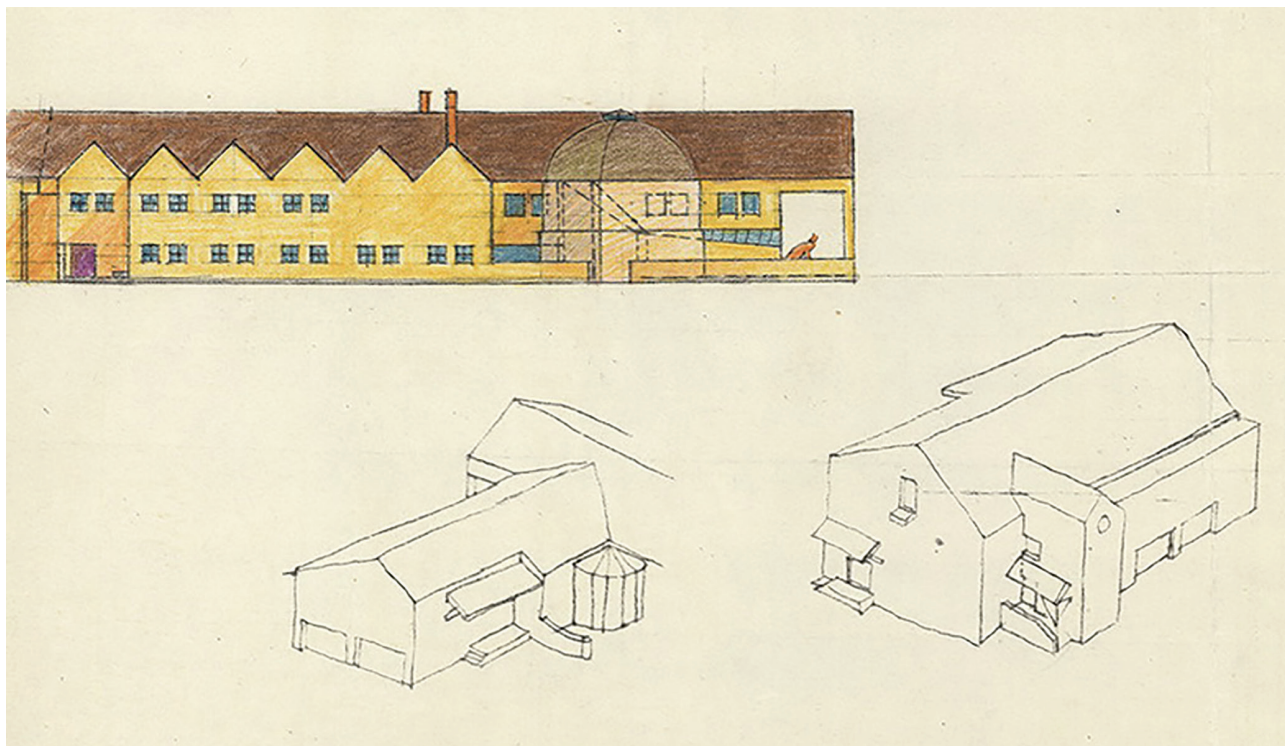
Péter abban hitt, hogy a korstílusok realista tartalma, miután áthaladt az absztrakt és ilyen-olyan izmusos építészeti fázisokon, újból meg fogja találni azt az önálló, konform, konzonáns magatartását, ami a 20. század elejéig megvolt a változások ellenére. Magyarul szerintem ő hitt ebben, nem hasonlott meg, nem vélte azt, hogy ez az új realizmus alacsonyabb rendű volna, mint az azt megelőző, szigorú elvek szerint kigondolt, elvont építészet.

Balassagyarmatot egyébként úgy csinálta Péter, jól emlékszem arra a három hétre, amikor készült: elmentünk nyaralni a balatonszárszói kulipintyóba, amit tizenkilenc évig béreltünk, mert közel volt a Balatonhoz és nem volt ott a gazda, nem zavart a tulajdonos soha. Amikor megszületett az első gyerekünk, a fejembe vettem, hogy kell egy olyan hely, ahova mindig visszajárunk, mindig ugyanoda menjünk legalább egy hónapra nyaralni. Fölültem a vonatra, leszálltam a déli parton, rátaláltam erre a helyre és aztán tizenkilenc évig oda jártunk. Lementünk tehát akkor is Szárszóra, de két nap múlva azt mondta Péter, hogy én most egy nagy galádságot csinállok, mert a következő három hétben nem leszek itt veletek, mert szeretnék megcsinálni egy pályázatot: el is ment, majd lejött minden vasárnap reggeltől estig, hét közben végigrajzolta egyedül a balassagyarmati pályázatot és meg is nyerte...

Én akkor GYES-en voltam, Péter megcsinálta, megnyerte és azonnal munka lett belőle. Nagyon-nagyon élvezte ezt az egész ügyet, a jelentés-dolgot. Az egész terv egy mese, miközben vannak rokon vonásai is a Videotonnal, mint például a nagy terek... Nagyon élvezetes az egész, magyarázza önmagát, és azt gondolom, sőt, nem csak gondolom, hanem egészen biztosan tudom, hogy nagyon élvezte, egész egyszerűen örömet lelte abban, hogy itt most ilyen forma, ott olyan forma van, ez azt jelenti, az meg azt jelenti.

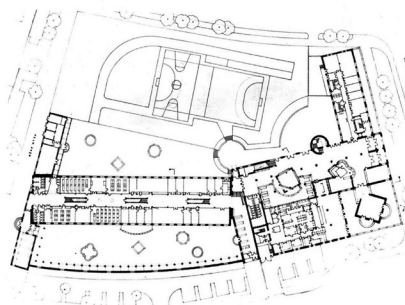
Balassagyarmat, oktatási központ, vázlatok

Balassagyarmat, oktatási központ vázlatai

Balassagyarmat, Oktatási és Művelődési Központ, előcsarnok

Földszinti alaprajz

Építészeti vonzalmak, irodalmi érdeklődés

Az északiakat nagyon szerette, Asplund volt számára mindenek a csúcsa. Volt is egy nagy Asplund könyvünk, az aranyszínű, amit kölcsönadtunk valakinek és nem kaptuk vissza... az Asplund könyv állandóan velem volt, aztán Hertzberger került egy időben előtérbe, korábban Aldo van Eyck. Nagy kedvenc volt Bienefeld és a többiek... Lewerentzet nagyon-nagyon szerette, de Asplund volt a centrumában minden szeretetének.

Amikor összehoztuk, Péter gyakorlatilag egyáltalán nem olvasott, a nővére is panaszkodott, hogy csak rajzol, soha nem olvas. De egy idő után ez megváltozott, kezdett sokkal többet olvasni, mint én. Az utóbbi években vagy tízszer többet olvasott nálam, mert nekem soha nem volt rá időm, mindig valami mást kellett csinálni. Esterházytól mindent elolvasott, azt nagyon élvezte, volt olyan könyv, amelyet többször is. Én sokat olvastam Nadas Pétert, Mészöly Miklóst, utóbbit ő is. Marquezt nagyon szerette, egy időben sokat forgatta Hemingwayt, de a legjellemzőbb az Esterházy-olvasottsága volt, mindig volt a keze ügyében tőle könyv. A nekünk járó folyóiratokat az elejétől a végéig mind végigolvasta, a német nyelvűeket is és a magyarokat is. Sokáig járt a Baumeister, a Detail, a Review-t valaki előfizette neki, követte a műemlékvédelmi folyóiratot, a pécsi Echo-t, meg az Élet és Irodalmat. Azt nem mondom, hogy azt is végigolvasta, de például novellákat sokat olvasott. Umberto Ecot nagyon kedvelte, a Nyitott mű kötetet talán többször is elolvasta. Nagyon sok könyvet vett az élete végén, úgy két évvel ezelőtt mondta, hogy új könyvespolcokat kellene csináltatni, mert még egy csomó könyvet szeretnék venni, mert sok olyan van, amit még nem vettem elő, pedig feltétlenül el kell olvasnom.

(...)

Istenhit, vallásos neveltetés

Péter édesapja nagyon vallásos volt, ezért adtam reverzalist. Evangélikus vagyok és nekem ez nagyon sokat jelentett, még most is sokat jelent. Péter főiskolás korunkban még járt templomba, az édesapjával együtt. Korábban járt hittanra, vallásosan nevelkedett, de amikor együtt voltunk, akkor már az éjfélt misén és a nagyszombati körmeneten kívül nem ment el sehova, bár ez utóbbit is inkább családi összejövetel formájában, mivel nálunk szokott lenni a családi vacsora és le szoktunk menni a körmenetre. Aktívan ezután már nem gyakorolta a vallást, de azt hiszem, illetve egészen biztos vagyok benne, hogy istenhívő volt. A külsőségeket nem gyakorolta, vagyis nem járt áldozni, nem járt rendszeresen misére.

Az istenhite inkább a szakmájára helyeződött át, nagyon bízott abban a hitben, amivel a szakmáját művelte és szerintem ez valahogy összefüggött az istenhittel is, meg a természetben való hittel is. Magában egybekovácsolta ezeket a dolgokat, de a formalításokat egyáltalán nem tűrte. A munkájával kapcsolatos formalításokat viszont nagyon stílusosan tudta művelni: ahogy egy tárgyalást levezetett, meg ahogy a megbízókkal kialakította a megfelelő viszonyt, az fantasztikus volt. Nagyon jó hivatalos leveleket írt, mindenén átütött a saját munkája és az egész ügy iránti tisztelet, megbecsülés. Abban bízott, hogy azt, amit ő eddig csinált egy újabb fázissal tudja majd befejezni. Látszott rajta, hogy amikor realizálódott benne, hogy ez nem fog sikerülni, rettenetesen szomorú lett. Szívszaggató volt, ahogy rá tudott nézni az emberre, pedig soha nem panaszkodott egyetlen szóval sem semmiről, még a szakmai kudarcairól sem beszélt soha. Mindig arról beszélt, ami aktív, amiről érdemes volt beszélni. Én képes voltam napokig bögni, ha valamit igazságtalannak, vagy méltánytalannak éreztem. Előfordult, hogy meg sem tudtam olyan dolgokat, amiktől én már biztosan falnak mentem volna bánatomban, ő viszont egyszerűen átlépett rajtuk és másvalamivel foglalkozott. Nagyon úri módon intézte ezeket a dolgokat, pedig kudarca volt elég – mármint meg nem valósult tervek és méltánytalanságok. Amilyen nagy szerencséje is volt egyfelől, annyi sok kudarca is érte másfelől: úgy érzem, úgy gondolom, hogy legalább háromszor annyi vonalat húzott életében, mint egy átlagos, szorgalmas építész.

Reimholz Péter sírja a veszprémi Múemléki temető Csomay kriptájában

Nagy Tamás – Reimholz Péterről

A beszélgetésre 2010. 10. 02-án került sor Budapesten, Nagy Tamás Orsó utcai lakásában

Mítosz, Volkswagen bogár, művezetés

Amikor az egyetemen végeztünk, Reimholz már mítosz volt. Ő iparterves lett, én a Buvátiba kerültem, tehát nem volt munkakapcsolatom vele, de azon kevés figurák közé tartozott, akit mindenki nagy tisztelettel emlegetett, afféle gurunak számított egyértelműen. Az apámtól örököltém talán, hogy nem kell foglalkozni a távolságokkal, és egyszerűen felhívtam Reimholzt, hogy szeretném megmutatni neki egy tervemet. Ez szerintem nagyon sok embernek komoly problémát jelentene, hogy lehet-e. Teljesen normális volt a reakciója, hogy: persze, gyere át!, amire én ennyi idősejjel már így gondolok, de egy fiatal ember nem biztos, hogy veszi a bátorságot. A Semmelweis utcai ház volt, az első olyan épület, amit egyedül terveztem. 1978 és '80 között voltam mesteriskolás, tehát valamennyire már volt távoli kapcsolatom Péterrel; a Mesteriskolán is találkoztunk időnként, de ezek nem négyszemközti beszélgetések voltak. Majdnem ismeretlenül törtem rá, és meglepően barátián fogadott. Nagyon hasznos volt nekem szakmailag ez akkor. Az a fajta szellemi plusz, amit Péter képviselt viszonylag kevés embernél volt így fölszedhető. Nekem két ilyen ember volt, aki úgy érzem segített abban, hogy egyáltalán tájékozódjam a világban: az egyik Makovecz, a másik Reimholz.

Hamarosan nagyon érdekes fordulatot vett a dolog. Valószínűleg lehetett valami kölcsönös szimpátia, mert nem sokkal ezután, '80-ban, vagy '81-ben vennünk kellett egy autót. Abban az időben – az építészek ugye hiú emberek – az emberek 99 százalékának Zsigulija, Skodája vagy Wartburgja volt, tehát létezett ez a kelet-európai készlet, míg a magára valamit adó építészek Volkswagen bogár kocsival jártak, Reimholz is. Pétert kértem meg, hogy segítsen ebben az ügyletben, segítsen autót szerezni. Mondta, hogy mi sem egyszerűbb ennél, föl kell menni a Magyarékhoz – akik egyébként a mai napig is Volkswagen szervizeselek, két testvér, az egyikük elvette Callmeyer lányát, tehát így kerülnek az építészek a Volkswagenhez és Magyarékhoz – lényeg az, hogy elmentünk hozzájuk és pikl-pakk szerezték egy használt Volkswagent nekem. A slusszpoén most jön, mert nemcsak, hogy a kocsi megszerzésében segített Péter – nekem akkor több éve már megszerzett jogosítványom volt, de semmi gyakorlatom nem volt a vezetésben – gondolkodás nélkül felajánlotta, hogy segít megtanulni vezetni az autót.

Ezek nagyon érdekes utak voltak. Több ilyen utunk volt, amikor ő ment Székesfehérvárra művezetni a Videotont: Na gyere, mondta és akkor én vezettem le, azután mentünk erre, meg amarra, tehát nagyon különös kapcsolat alakult ki közöttünk. Attól kezdve lehet mondani, hogy ez barátság volt. Ezután már rendszeresen kerestem őt azzal, hogy mutassunk egymásnak terveket. Nagyon jól emlékszem arra, szinte szertartásszerű dolog volt, hogy fiatal, pár éve végzetek összeálltunk és ketten-hárman megkerestük Reimholzt. Ő az Ipartervben fogadott minket és megmutatta az éppen asztalon lévő munkát. Ugyanilyen volt Janáky. Hozzá is, azt hiszem az a jó szó, hogy bejártunk, tehát volt egy ilyen fogalom; ma szerintem ez nem létezik. Ez mindenkinek nagyon jó volt, azt láttuk, hogy az idősebbek nagy örömmel mutatják meg nekünk, fiataloknak a tervüket, mi meg rettenetesen boldogok voltunk, hogy első kézből tudtuk meg, éppen mi a dörgés. Nagyon érdekes, izgalmas dolog volt ez. Azon sokat gondolkozom mostanában, hogy ők vajon akkor már áttestek-e azon a fordulaton – az ember egy bizonyos korig a tőle idősebbek véleményére ad, majd következik egy elég gyorsan lejátszódó folyamat –, amikortól kezdve már csak az érdekli, hogy a fiatalok mit mondanak a munkájáról. Ezt nem tudom megmondani, Péter azt hiszem kb. tíz évvel idősebb nálam, ami azért már egy komoly, generációs különbség szinte; tehát elképzelhető, hogy akkor már ő ahhoz a korhoz közeledett, amikor az érdekelte, hogy mit mondanak a fiatalok. Ezt most nem tudom

rekonstruálni. Tény az, hogy ha elkészült egy érdekes ház, akár Reimholz, vagy Janáky házairól is beszélhetnénk, akkor egészen természetes volt, hogy elzarándokolt oda az ember, akár egyedül, akár többbedmagával. Ez nem föltétlenül kötődött a Mesteriskolához, noha a Mesteriskolának is voltak ilyen típusú programjai; de attól függetlenül volt egy ilyen törekvés, hogy azonnal, minél előbb látni kell!

Péterrel még az is érdekes dolog, hogy többször voltam művezetni vele. Úgy gondoltam, hogy kiváltságos helyzetbe kerültem ezáltal. Ilyenkor szerencsére sokat lehetett dumálni. Nem tartozik közvetlenül a témához, de Makoveczcel is volt ilyen kapcsolat. Imrének ugye nem volt kocsija, és sokszor vittem épületekre őt, tehát neki is jól jött, hogy egy fiatal építész azt mondja: – Imre bácsi parancsolj! – akkor beül melléd, nekem meg örületes hozadék volt, hogy egy alföldi út kapcsán oda-vissza három-három órát beszélgettem vele. Péterrel is volt egy ilyen nexus szerencsére. Nagyon gyakran előfordult, bár ez kicsit későbbi fázis már, hogy egész estéket átbeszélünk. Az ember fogott egy üveg bort, átment Reimholzhoz, és akkor szinte csak építészetről esett szó. Nagyon érdekes, nyilván a generációs különbség miatt van, hogy semmi olyan típusú pletykáról nem esett köztünk szó, ami, mondjuk így, kortársak között természetes. Ha egy volt iskolatársammal összefutok, akkor szinte biztos, hogy a beszélgetés nyolcvan százaléka nem szakmai természetű, hanem: – mi van veled, mi történt, stb. Péterrel ez extra, száz százalékgig szakmai beszélgetés volt – egy ideig a Halász utcába jártunk a Duna parton, aztán ugye sokkal később már a vároldalba – számomra borzasztó nagy intellektuális kalandok voltak ezek a dumák.

Asplund, Lewerentz, Stirling, hatások

Vannak sarokpontok, amelyek... mai szemmel nagyon érdekes azt látni, hogy kétség kívüli értékrendben gondolkodtunk. Szemben a mai helyzettel. Ma azt lehet mondani, mondok egy számot, van mondjuk tizennyolc féle irányzat a pályán; viszonylag lehet tudni, hogy melyik kolléga hova tartozik és milyen vonzalmak között éli az életét, vagy mi az, amit szeretne. Abban az időben kétséget kizáró volt, ha valaki azt mondta, hogy Asplund, vagy Lewerentz, akkor az a csúcás. Érdekes módon Péterrel ilyen szempontból is egy hullámhosszon voltunk. Például a téglához való vonzódás. Abban az időben ő is mindent téglából csinált, evidens volt, hogy mi is mindent téglából akartunk csinálni. Ez egy szűk, de nagyon határozott mesgyét, vagy hovatarozást jelentett. Azt meg nem mondom, hogy ezzel minden építész így volt-e, mondjuk azt, hogy ez a szűkebb szakmai elit teljesen evidens volt, hogy egyféleképpen látja a szakmát. Ami, lehet azt mondani, hogy szűklátókörűség, még lehet, hogy akkor is annak lehetett nevezni, de ez föl sem merült az emberben, annyira bibliaszerűen forgattuk mondjuk az Asplund albumot...

A strukturalizmus irányában Péternek erős vonzódása alakult ki. Ezt érdemes cizellálni, egészen biztos, vagy lehet, hogy ez évenként is változott, de ez a váltás nagyjából szinkronban történt mindenkivel. Mondok egy másik eklatáns példát: Stirling. Ma már a fiatalok szinte nem is tudják, ki volt James Stirling; nekünk ő volt az atyáúristen, vagyis olyan függőségben éltünk, hogy egyszerűen minden mozdulatát lestük a fickónak, és ha megjelent egy új ház, akkor biztos lehetett benne az ember, hogy hónapokon belül látszik a terveken abból valami. Annyira egy húron pendült ez a dolog. Hála Istennek ma már nem így működik a világ; most is vannak ilyen igazodási pontok, de akkoriban különösen. Péterre, ha szabad ilyet mondani, talán túlzottan is erős hatással volt Stirling. Az ő mozdulataiban is nagyon gyorsan lehetett látni ezeket a formálási nyomokat. Más kérdés, hogy egészen biztos, hogy nagyon komoly szűrőn mentek át a dolgok; tehát nem lehet azt mondani, hogy Péter másolta volna Stirlinget, de hogy a munkáin Stirling hatása nagyon erős volt, az teljesen evidens. Ő azért volt annyira autonóm személyiség, hogy ez nem volt direkt másolás, de nagyon erősen hatott rá.

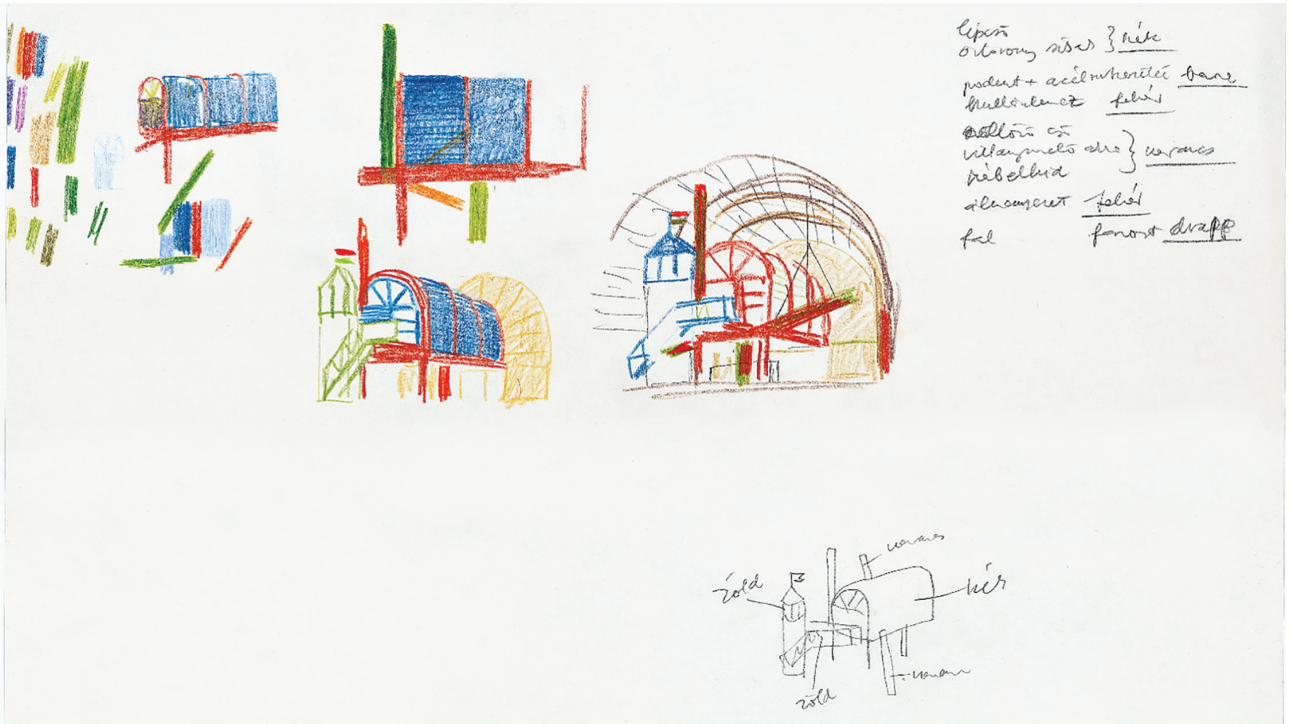
Reimholzot rettenetesen zavarta a Semmelweis utcai házam sarka, meg volt győződve arról, hogy egy-az-egyestől Makovecz ráhatásra született ez a dolog, pedig az igazság az, hogy nem; ezt a mai napig úgy gondolom, hogy nem, de Péter – holott neki nagyon különös kapcsolata volt Imrével, a sok ellentétes nézettel együtt, tehát valami furcsa módon ők az utolsó pillanatig elfogadták egymást – egy ilyen szakmai beszélgetésen nem rejtette véka alá: nagyon élesen kikelt ez ellen a sarok-izé ellen, hogy szerinte az egy Makovecz-plágium, és semmi köze a háznak ehhez, és százszor jobb volna, ha nem lenne. Az ugye egy szikár épület és ha ez a sarokmotívum nem lenne rajta, akkor egy sokkal tisztább északi épület lenne. Ettől viszont van egy fura kettősség a házban, amit én egészen biztos, hogy akkor nagyon a magaménak éreztem, tehát... csak ilyen hülyeséget tudnék mondani, hogy hőstettnek gondoltam, mintha az lenne a leglényegesebb az egészben. Ma már nem így látom, de meghaltam volna, ha valaki akkor elvette volna tőlem azt a sarkot. Nagyon tiszteltem Pétert, de meg voltam róla győződve, hogy téved ebben a dologban. Hajthatatlan voltam ebben a kérdésben.

Domus, Videoton Oktatási Központ, Balassagyarmat, Nézsza

Én úgy emlékszem a Domusra, hogy semmilyen kritikai véleményem nem alakult ki bennem. Nagyon-nagyon frissnek számított a Domus, ezt ma már senki nem tudja elképzelni. Az egy gond, hogy azóta eléggé átbuherálták, és óriási probléma, hogy eltűntették a kismozaikot – nem tudom, hogy pontosan mit tettek azzal – de az az egység, ami a gondolatok és az elkészült épület között volt nekem példaértékűnek számított. Nagyon-nagyon friss volt akkor a Domus. Ezt ma már senki nem tudja elképzelni, hogy az akkor milyen szakmai élmény volt.

A székesfehérvári Videoton Oktatási Központ esetében ugyanezt tudom mondani, ott is teljes a szinkron az elképzelés és a megvalósult ház között, egyértelmű rajongásra emlékszem az épülettel kapcsolatban. Az első komoly kritikám a balassagyarmati együttes esetében merült fel. Amikor a valóságban láttam, nagy csalódás volt. Úgy értem, hogy a rajzokhoz képest, mert rajzon minden tervet jól ismertünk: eszméletlen szépek voltak a ceruzával, skiccpauszra készült tervei. Ez egy külön történet, mert azoknak a rajzoknak olyan íze volt... nagyon lehetett szeretni. Balassagyarmat megépítve elképesztő cáfolata volt annak, hogy szöveg és rajz megfelel a valóságnak: ami ott nagyon elszakadt ezektől. A belső terek sűrűsége, sötétsége miatt azt éreztem, hogy ez egy olyan műfaj, amit nem lehet ezer százalékosan rajzokból megítélni, nem látszik, milyen lesz a ház. A rajzokból én nem láttam, hogy ilyen lesz az az épület, és az a sejtésem, hogy Péter sem látta.

Érdekes módon én a nézsai művházat sem nagyon szeretem. Nagyjából Balassagyarmattal egyidőben készült. Nézsza ugye egy kis falu, ahol nagyon nehezen igazolható gesztus egy ilyen típusú épület, ami formailag ennyire kilóg. Ma már azért elfogadóbbak vagyunk az ilyen gesztusok irányába. Amikor az a ház született én nagyon erősen hittem abban, hogy a falu struktúráját, architektúráját nem szabad ilyen gesztussal megbolygatni. Engem az akkor nagyon zavart. Ez is egy kívülről bejött, lehet azt is mondani, hogy gátlástalanul bejött hatás: az íves-dongás lefedés. Emlékszem, hogy amikor ez a forma először megjelent a folyóiratokban – nem tudom, hogy Stirlinghez köthető-e, vagy más építész is használta ezt a formát – akkor mindenki megbolondult, hogy a házán elsüsse ezt az íves-dongás lefedést. Ez annyira népszerű dolog volt, hogy az volt a boldog építész, akinek éppen akkor volt egy olyan munka az asztalán, ahol elsüthette. Lehet, hogy ma ez már viccesnek hat, de egyes gesztusok máig így működnek. Az új fordulatok lekövetése rettenetesen él a mai napig is. Akkoriban az volt az érdekes, hogy nagyjából egycsatornás volt a formakövetés. Persze ez más országokon is végigsöpört: ha megnézi az ember az Egyesült Államok építészetét, az utcán sétálva be lehet azonosítani, hogy melyik ház mikor épült, pusztán a formák alapján. A posztmodern New Yorkot rettenetesen hazavágta, mert pont a 80-as évek végén nagyon sok olyan magasház épülhetett ott, amely elkapta ezt a divathullámot. Ma már komikusak ezek az épületek.

Nézsa, művelődési ház, előcsarnok vázlatok

Elmondom, mit gondolok erről és Reimholz posztmodernhez való viszonyáról. Szerintem isteni szerencse – vagy nem tudni, mi a jó szó erre –, hogy Péter megtalálta azt a terepet, ahol ez a fajta gondolkodás, ami nem valami forradalmi, de mondjuk úgy, hogy gondoskodó, a helytel nagyon sokat foglalkozó, nagyon kifinomult gesztusokkal operáló építészetet eredményez: a Várat. Őrületes szerencse, hogy valaki ennyire megtalálja a neki való feladatokat. A vári házai is sokfélék, de a lényegüket tekintve... Ha egy olyan, ma sokat emlegetett építész, mint Jean Nouvel, aki minden házra megpróbál körülbelül huszonnyolc új ötletet elsütni, és formai ötleteket kifundálni, nagy gáz lenne, ha a Budai Várban kapna annyi melót, mint Péter. Az én szememben Péter vári tevékenysége a legsikeresebb: ott úgy érzem, hogy ember, megbízó, környezet igazi harmóniába került, saját magával is, meg a környezettel is. Ezt különleges adománynak gondolom egy építész életében. Nagyon kevés embernek adatik meg...; ráadásul ott is lakik, hihetetlen együttállása a dolgoknak.

E tekintetben tehát nagy kérdés, és sose fogjuk megtudni, hogy ha Péternek nem adatottak volna meg ezek a feladatok, és valahol máshol kellett volna házakat terveznie, vajon nem lett volna-e erősebb a dolog innovatív része? Mert az a meggyőződésem, hogy őt ez nagyon izgatta. Ezt már a tanári korszakunkról mondom, hogy őt rettenetesen érdekelte, hogy mit lehet ebből a szakmából még kihozni, és nagyon nyitott volt mindenféle új kezdeményezéssel kapcsolatban. Emlékszem, milyen izgalommal mutatott a suliban rendszeresen japán, angol és amerikai újságokat és azokban olyan dolgokat, amelyek tényleg a legextrábbak voltak. Az volt ebben az érdekes, hogy ezeket mind befogadta! Szinte sose hallottam tőle negatív kritikát, ami elég gyakori a szakmában: kicikizni az extravagáns épületeket... ő minden esetben megfejtette, hogy miért olyan, mitől érdekes és hogyan működik. Nagyon sok energiát fordított arra, hogy átrágja, megértse ezeket a dolgokat. Annak ellenére, hogy például nem tudott angolul... a német viszont jól ment neki, fogalmam sincs, hogyan csinálta. Valószínűleg röntgen-szeme volt, belelátott a házakba. Nagyon sok, vagy ha nem is sok, de mondjuk néhány folyóirat szerencsére közül szerkezeti rajzokat. Azt tudom, hogy a Detail rettenetesen izgatta, hogy hogyan vannak a házak ténylegesen összerakva. Ha megnézzük a Hapimagot, nagyon sok finom dolog van rajta, amin látszik, hogy...; ezek az igazi Reimholz-fogások, amikor egy nagyon sztenderd csomópontot valahogy máshogy oldunk meg. És a valahogy máshogy ugyanolyan jó, vagy lehet, hogy még jobb, mint a bevált. Ez mindig roppantul tetszett neki, ezekkel a részletekkel bibelődni. Ami persze iszonyatos mennyiségű otthoni éjszakai munkát jelentett, mert sosem adta ki... Mindig ő találta ki ezeket a finom részleteket.

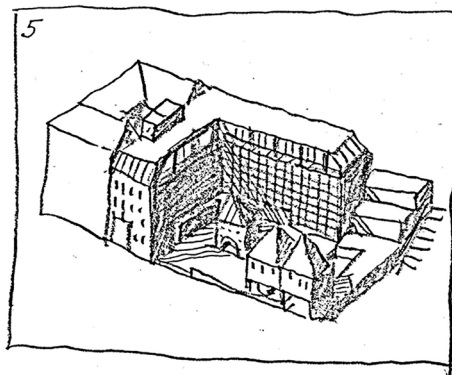
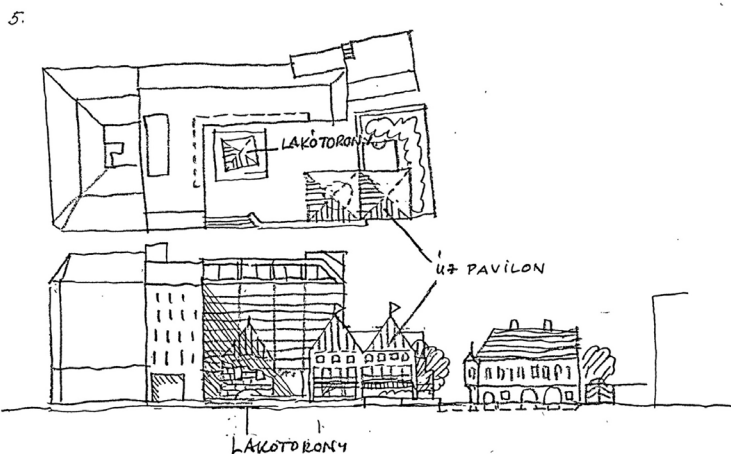
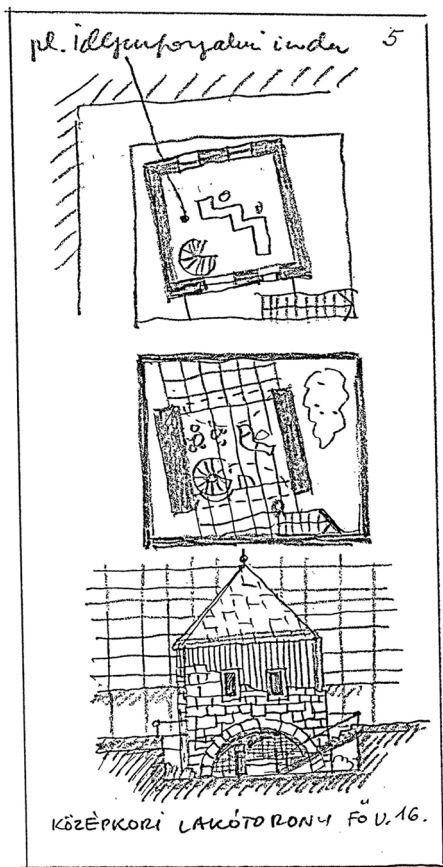

Keleti várlejtő rendezési terv, 1992

A rendezési tervet Dr. Nagy Béla, Juhász Ottó és Reimholz Péter jegyezték. A terv alátámasztásaként Reimholz Péter készített egy szubjektív tanulmányt, mely – a morfológiai és építészeti környezetet, valamint a mindennapos használatot figyelembe véve – tömbönként ad javaslatot a Budai Vár keleti lejtőjének beépítésére. A dokumentáció ebben a formában egy – nem szokványos – városrendezési, építészeti, kerttervezési és szociológiai háttéranyaga lett a hivatalos tervnek.

5. tömb (Jégverem, Kapucinus, Pala és Fő utca által határolt terület)

A tömb kész, de apróságokkal fejleszthető. Az irodaház telkén van egy hely, ahol mintegy 560 m² új alapterület (kiállító terem, bemutató terem, iroda, üzletház stb.) építhető, továbbá a középkori lakótorony romja reaktíválható volna igen értékes funkció részére két szintben.

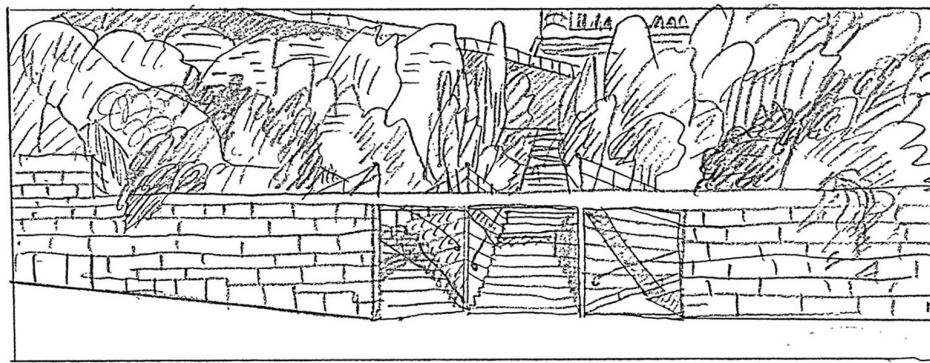
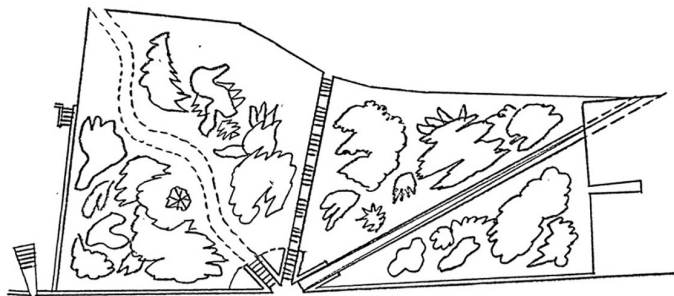
14. tömb (Toldy Ferenc és Szabó Ilonka utca közötti zöldterület a Szeder lépcsővel)

A hely jellegzetes zártos, sűrű beépítését a háború pusztításai megsebeztek, az azóta eltelt idő alatt a vegetáció önállóan oltotta a területet, így ma már a hely történelmének része lett.

A kertészeti és térképészeti elgondolás: elvont, jelzesszerű beavatkozásokkal, a területet érintő mozgásokra, dinamikákra való odafigyeléssel és arra való érzékenységgel, valamint ennek mentén alakított kertekkel, utakkal és lépcsőkkel avatkozni be és nem építeni (természetesen a Toldy F. utca 4. számú ház elbontását irányozzuk elő).

Az utak iránya összegyűjti a Toldy Ferenc utca és Donáti utca sarkán lévő kis gesztenyés térre a Várból érkezőket, hogy onnan a „sárga” tér (15. sz. tömb játszótère) elkerülésével jussanak le a Corvin térre vezető lépcsőkhöz. Fordított irányban is hasonlóan működik.

Télen a lejtőt átvágó mellvédek szépségét a királyi palota alatti lejtőn kirajzolódó utak szépségéhez lehet hasonlítani.

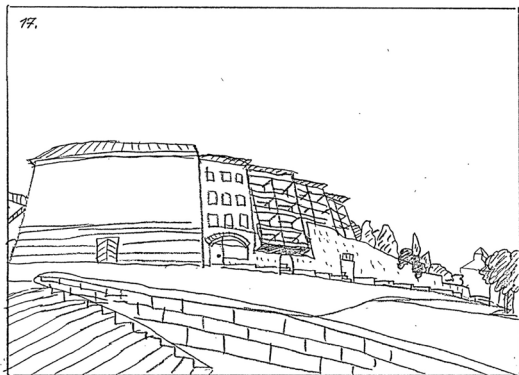
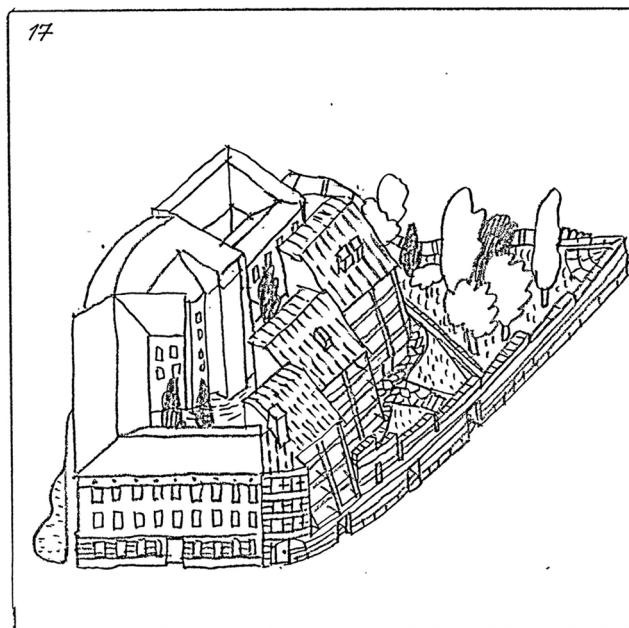
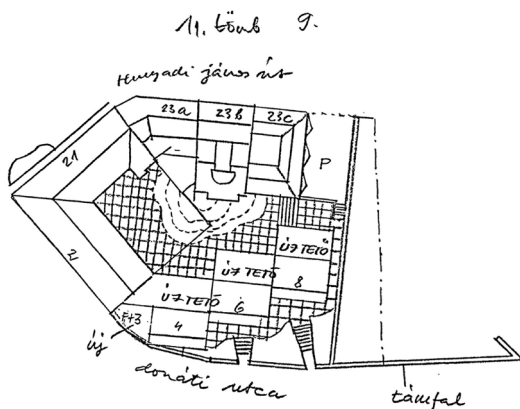

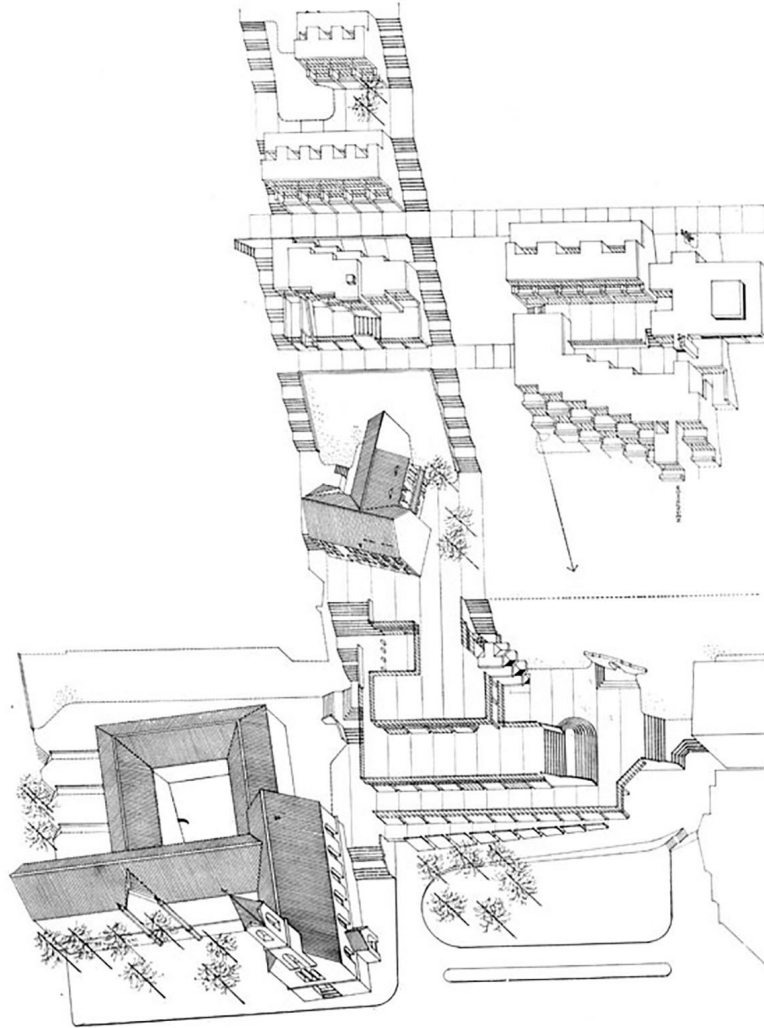
19.

17. tömb (Donáti út és Hunyadi János út által határolt tömbvég)

Ebben a tömbben (csonka tömb v. tömbvég) van a terület egyik legerőteljesebb épülete, a Hunyadi János út és a Donáti utca sarkán álló L alakú épület. Az újak – rosszak – körülveszik, megpróbálják legyőzni, de nem elég erősek: sem a 30-as évek kommersz lakóházai a Hunyadi János úton, sem a 60-as években épült társasházak a zöldterület felől. Mivel ez az épületcsoport kapcsolódik a 14. tömb kertépítészeti megoldásaihoz, a kerti támfalak egyike kerítésfal-szerűen felnő, takarja a társasházakat és bezár egy 3 emeletes kis toldalékot (lakások és alul üzlet) a tűzfalcsatlakozás legdurvább hibáinak eltakarására.

A megoldás – mely némiképp túlnő az építészeti műfaji határain – azt volna hivatva elmesélni, hogy volt egy kor (közvetlenül előttünk), amelynek nem volt fontos a kontextus, amelybe épített, és utána jött egy másik, amelyik korrekciót próbál végrehajtani az előzőn: sokszori kiegészítésével utal a térfal szükséges helyére, de arra is, hogy e – rossz – kerítésfal belepusztult a társasházakkal való reménytelen küzdelembe.

Reimholz Péter diplomaterve a Várhegy keleti lejtőjének beépítésére a Corvin tér felett, előtérben a Fő utca és a kapucinusok temploma, 1967

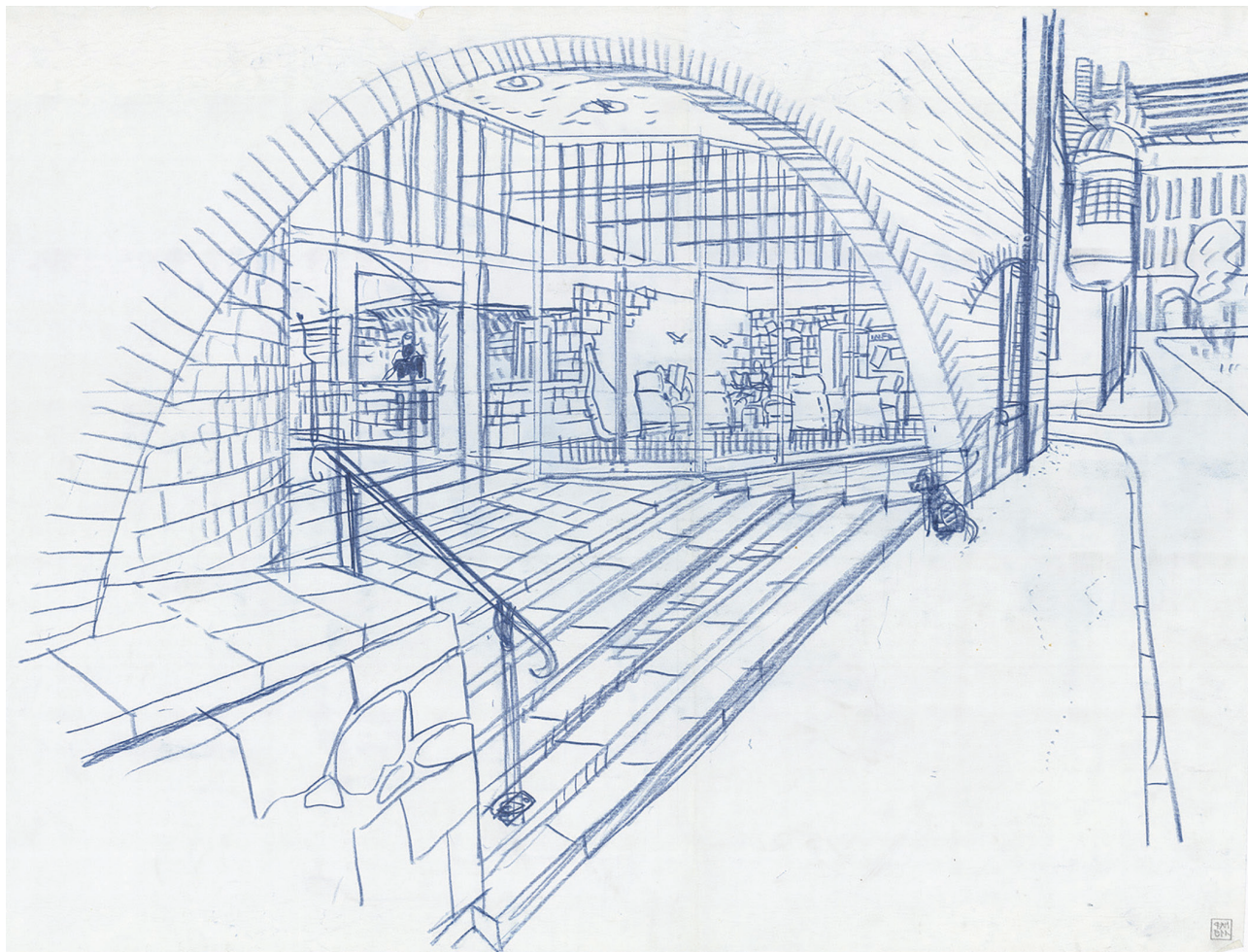
Program: 200 lakás és a kapcsolódó kommunális létesítmények elhelyezése.

A terv az UIA „Athéni-díjért” kiírt diplomaterv-pályázatán a 146 pályamű között a 12 kiemelt terv közé került. A diploma konzulense Jurcsik Károly volt.

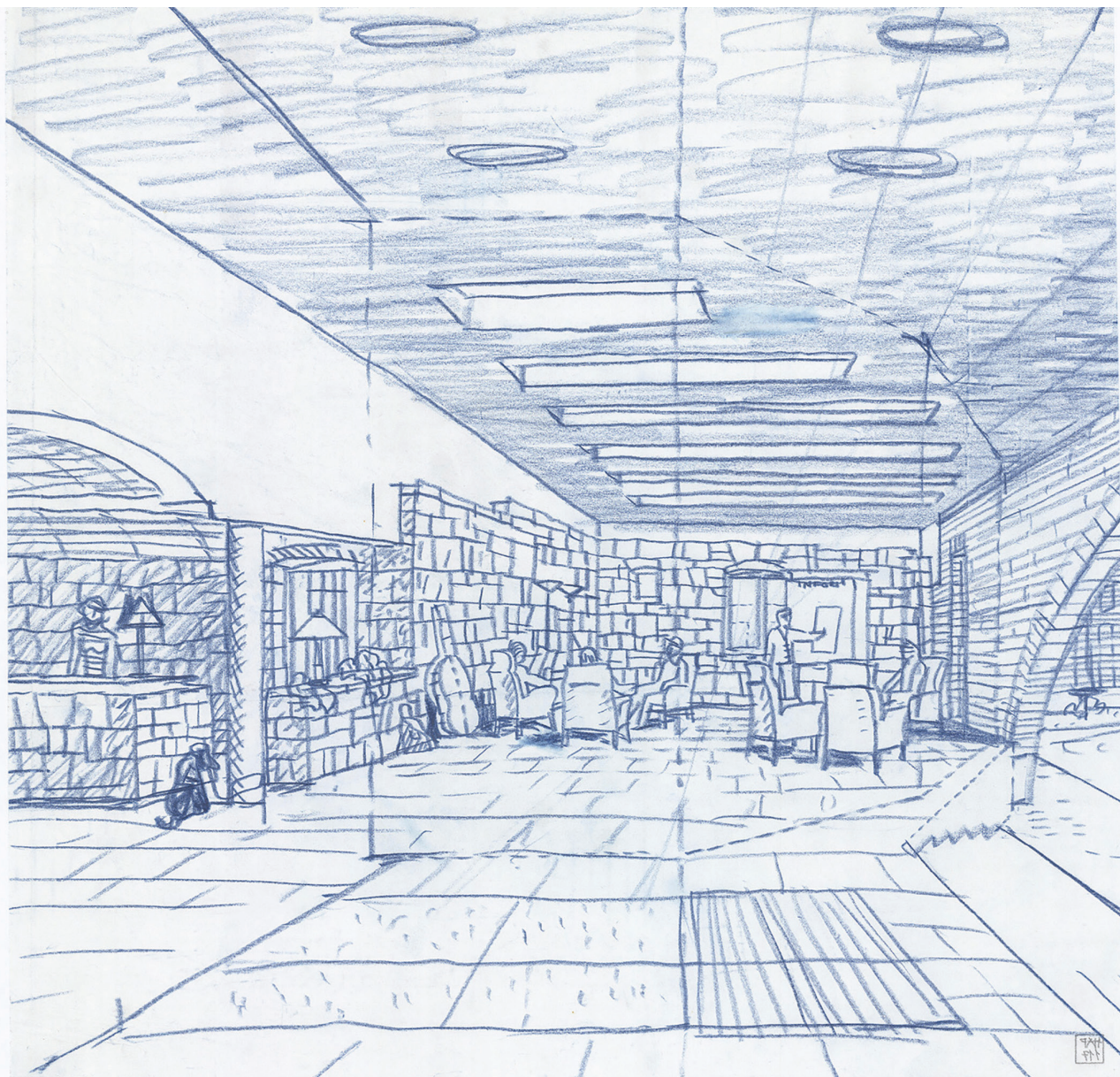

A diplomaterv (1967) makettje
és a 2007-ben, egyik utolsó
munkájaként tervezett lakóegyüttes
ugyanazon a helyszínen

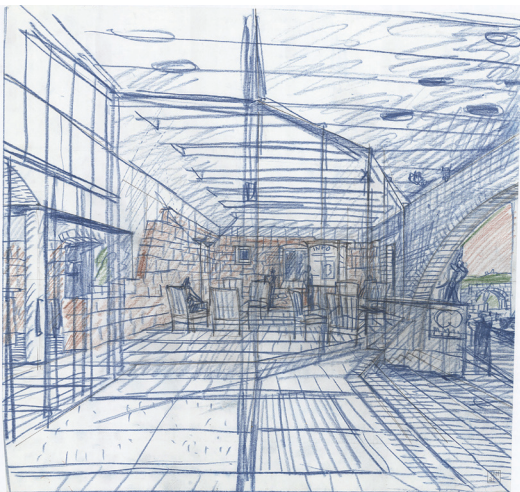

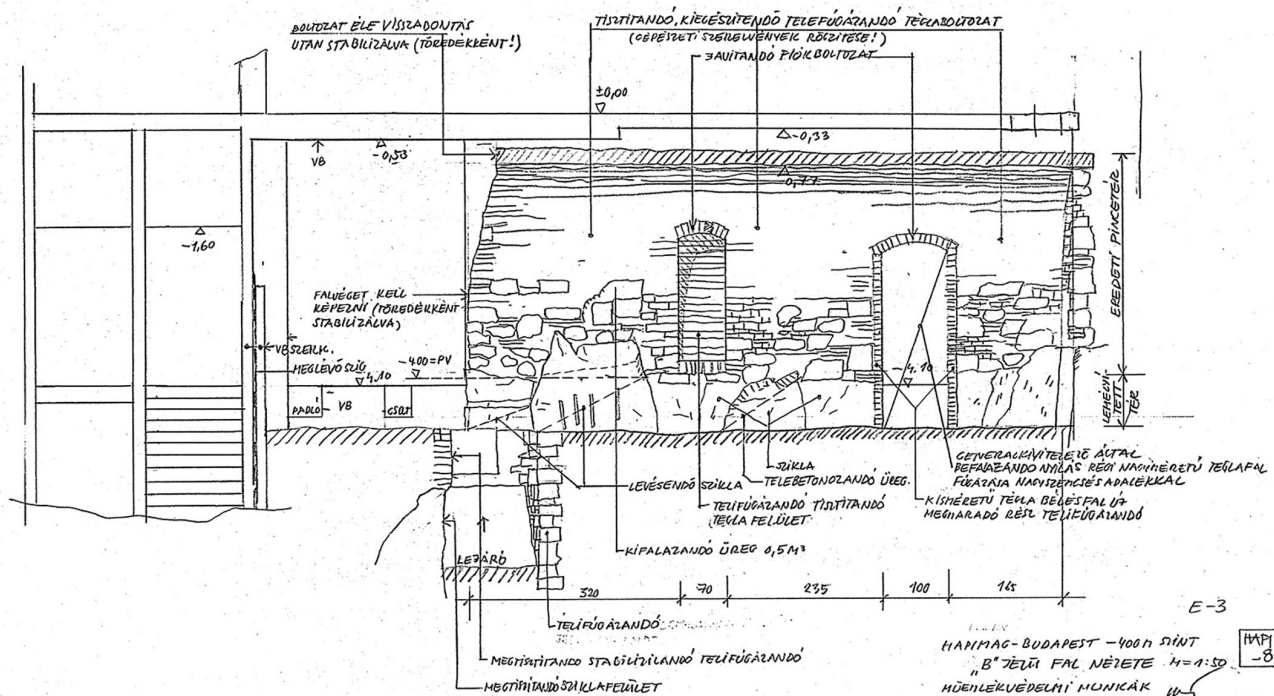
Hapimag vendégház, bejáratí vázlat

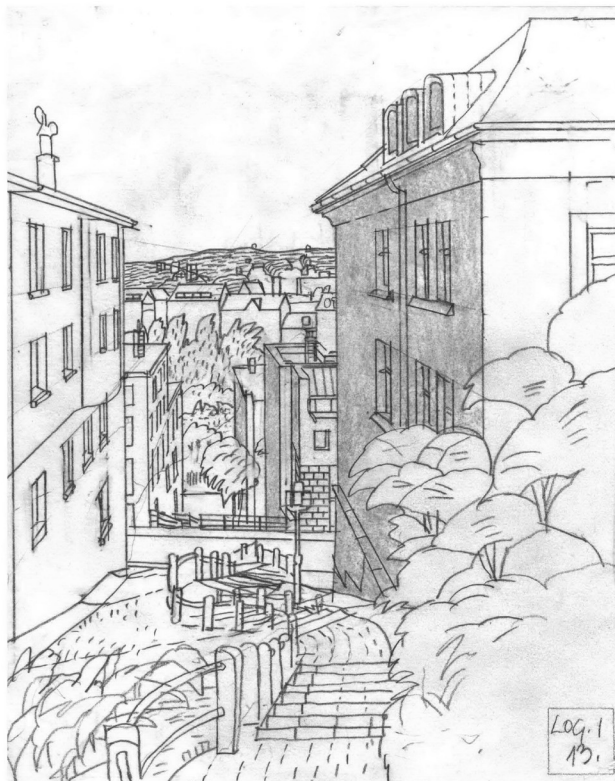
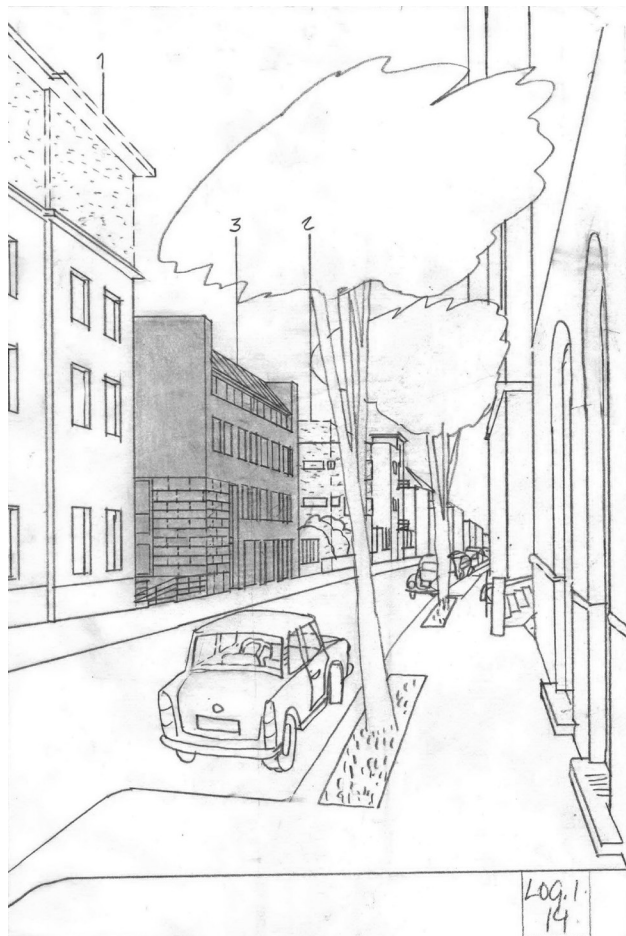
Hapimag vendégház, az előcsarnok vázlata

Hapimág vendégház, az előcsarnok vázlata és részletrajz

Irodaház, Budapest, Logodi u 54,
vázlatok

Kölcsönös megbecsülés

Amikor Turányi Gábor fölállt a tanszékvezetői székéből, ez egyik napról a másikra történt, gyorsan kellett megoldást találni erre a dologra. Péter egyik este fölhívott, hogy nem vállalnám-e el a tanszékvezetést. Kaptam két nap gondolkodási időt. Elvállaltam, ez most már több, mint hét éve volt. És az érdekes még ebben, hogy nem sokkal később kiderült, hogy újból aktuálissá vált a műhelyház kérdése. Ez már ugye negyven éve ott van a placcon az iskolában. Péter gondolkodás nélkül azt mondta, hogy csináljam én ezt a házat. Pár héttel később, vagyis kevéssel azután, hogy elfoglaltam a tanszékvezetői állást, egyszer csak egy ebéd közben mondja Péter, hogy itt van egy feladat, megcsinálnám-e... Mindig ez volt a stílusa, csak úgy mellékesen felvetette a kérdést... és aztán kiderült, hogy egy elképesztő munkáról van szó. Én akkor nagyon megilletődöttem persze, de azt mondtam, hogy igen. Evidens lett volna, hogy ő maga csinálja, mint ahogy aztán a sors úgy alakította, hogy visszakerült hozzá ez a munka. Én borzasztóan megtisztelve éreztem magam, hogy egy ilyen feladattal megkínálnak. Lehetett volna az is, hogy csináljuk együtt... Sok minden lehetett volna, de az történt, hogy tessék, csináld! Se pályázat, se semmi. Alig van már ilyen a mai világban, hogy egy ilyen ínycsok feladatot valakinek csak úgy odaadnak. Zsófitól is lehet tudni, rettenetesen nehéz volt dicséretet kicsikarni Pétertől. Amennyire maximalista volt magával szemben, úgy ezt kifelé is így gondolta. Amikor ennél a műhelyháznál előálltam az első ötlettel, modellt is csináltunk, ő volt az első, akinek megmutattuk. Emlékszem, ahogy állt, bent voltunk a szobámban a tanszéken, előttünk a modell, nézte..., kb. úgy 3-4-5 percig csendben volt. Az ember ilyenkor iszonyú ideges, hogy mit fog mondani. Azt mondta: Jó. Mehet! Ez hatalmas megkönnyebbülés volt nekem, mert nem lehetett tudni, mi jár a fejében, de látszott, hogy sok mindent számításba vesz, nem csak úgy rámondja egyből, hogy hú, de frankó! Nekem ez akkor nagyon sokat érő dicséretnek számított.

Egyébként Péter tudott gáláns is lenni. Valószínűleg kevesen ismerik ezt az oldalát, de az is nagyon megmaradt bennem, amikor elkészült a dunaújvárosi templom... Nem, még nem készült el, bocsnat! Befejezéshez közeledett, de kívülről már teljesen kész volt, és akkor egyszer csak csengett a telefon. Péter az, és egészen komolyan azt mondja, hogy: Te, gáz van, abba hagyom a szakmát! Egészen komolyan mondta, ő értett ehhez... Mondom, te jó isten, mi történt? Azt feleli, hogy most jövünk Dunaújvárosból. És elkezdett áradozni a házról. Engem ez fölkészületlenül ért, nagyon meglepődtem, hogy őt ennyire megragadta ez a dolog. Őszintének tűnt. Ezt most csak azért mondom, hogy tudott ilyen is lenni. Akkor nagyon odavolt ettől, nagyon tetszett neki az a ház. Zsófival jártak ott éppen. A suliban nagyon ritkán fordult elő, hogy megdicsért volna valamit. A Hungarocontrol székház pályázatnál benne volt a zsűriben, Cságoly Ferivel együtt voltak az építész zsűrorok. Tudom, hogy az is tetszett neki, és aztán amikor a végén megmutattam a kész házat, akkor is éreztem, hogy nagyon... Érdekes volt, amiket mondott, mert mi az üvegárnyékolót gondoltuk nagy truvájnak, neki viszont leginkább a fekete bádogosmunka tetszett, ami a mellvédeken meg a párkányokon mindenhol végigvonul a téglával együtt. Egyszóval létezett valamiféle kölcsönös elfogadása egymás munkáinak. A vége felé viszont Péter nagyon elégedetlen volt a saját munkájával. Többször beszélt erről nekem.

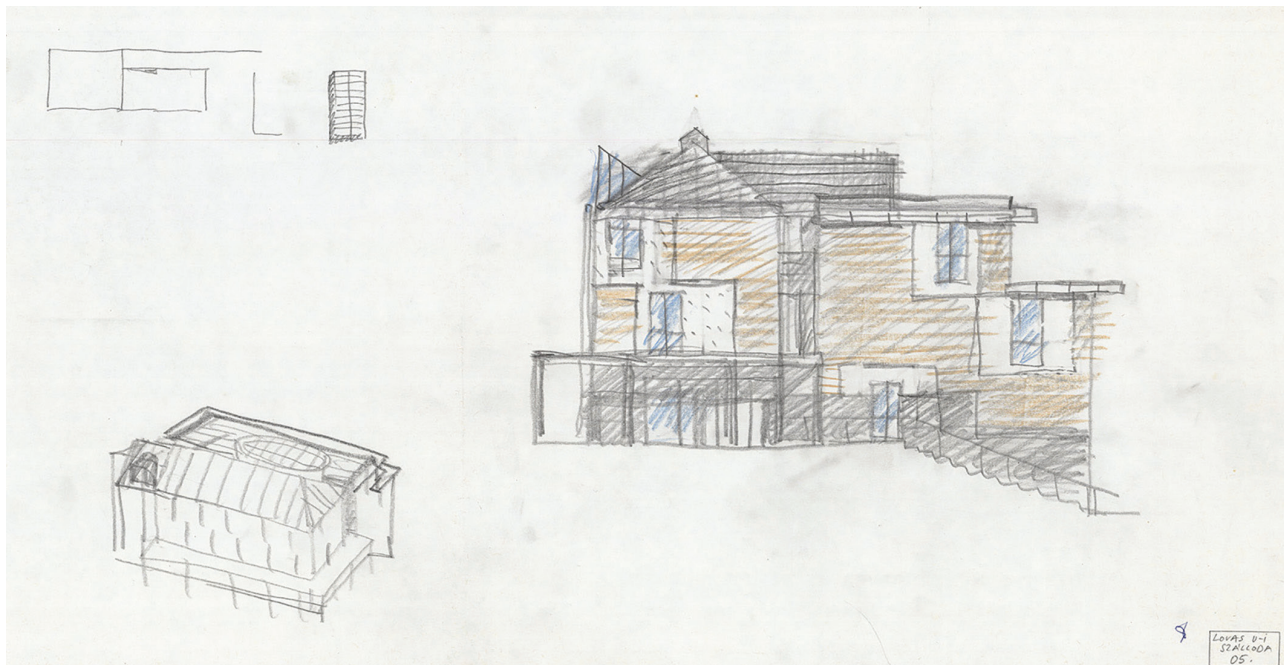
Például a Bécsi kapu térnél ott az a szálloda, azt hiszem az a legutolsó épület, talán. Nagyon keserűen panaszkodott erről. Nem érezte, hogy úgy sikerült, ahogy szerette volna. Most azt gondolom, lehet, hogy a betegsége esetleg belejátszott ebbe. Talán nem. És az is nagyon zavarta, valahogy úgy érezte, hogy kikerül az érdeklődési körből. Ami teljesen normális félelem. Az építész egy hiú embertípus, azt valóban nagyon nehéz megélni, hogy már nem annyira izgalmas, már nem csöngenek a telefonok. Ez egy nagyon különös dolog. Itt jön be az, mindenki mondja, hogy a csúcson kell abba hagyni. Mi a halálunkig tervezni fogunk. Már csak egzisztenciális megfontolásból is, ameddig lehet, szerintem dolgozik az ember. Nekem az egy szomorú élményem volt, amikor Péterrel erről a házról beszélgettünk.

Bevallom, amikor láttam rajta ezt a keserúséget, akkor gyorsan szerveztem egy épületlátogatást. Időnként csinálunk ilyeneket a suliban, hogy megnézzünk újonnan elkészült épületeket. Kimentünk a fiatalokkal és részletesen megmutatta a házat. Volt tehát egy bejárás, amikor személyesen végigvezetett minket. Akkor nagyon el volt keseredve.

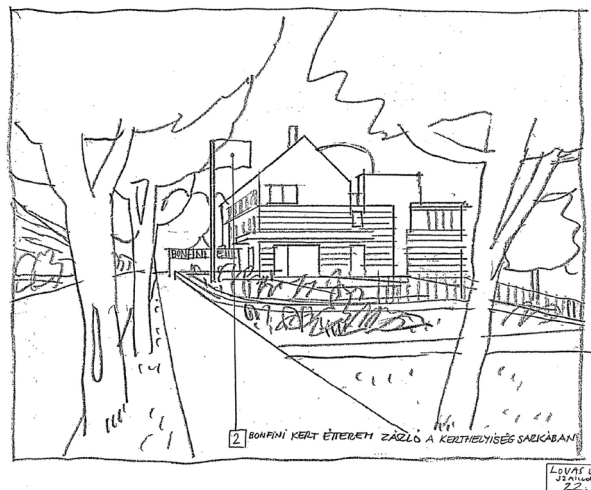
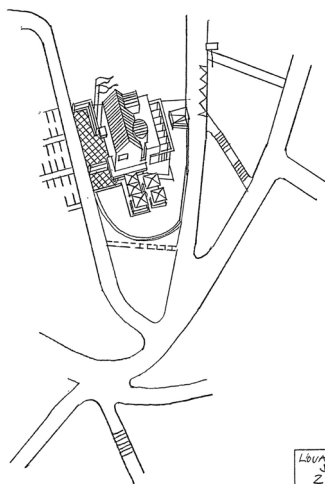
Péterben minden együtt volt, ami a legtöbb építésben megvan: becsvágy, ambíció, törekvés a sikerre, jobbnál-jobb házak kibocsátása. Nagyon nehezen magyarázható, hogy miért nem tett azért, hogy könyv szülessen róla, vagy film, vagy bármi. Ezt én sem tudtam meg, sosem. Amikor a téma szóba került, mindig valami lényegtelen kitérő dolgot mondott. De lehetett valami ennek a mélyén, amit én nem tudok, ez a számomra is rejtély. Voltunk egyszer három napot Prágában Péterrel, már a sulis idején. Időnként megnézzük a testvériskolákat: meghívtak bennünket a prágai iparművészeti egyetemre, valami évforduló kapcsán. Nem ismertünk senkit, nem baráti alapon történt a meghívás, hanem hivatalosan keresték meg az egyetemet. Pétert nagy nehezen rá lehetett dumálni, hogy jöjjön el; nem szeretett reprezentálni. Különös élmény volt, mert ott ugye mindenki angolul beszélt elsősorban; mindenféle külföldi vendég, olaszok, angolok... és mi is benne voltunk egy ilyen vendégseregben. Ha röviden akarnám leírni, akkor Péter irtózott ezektől a helyzetektől. Nem biztos, hogy csak a nyelvtudás hiánya miatt volt így, mert ugye sokan beszéltek németül és Péter németül jól tudott. A legpontosabb kifejezés az, hogy egyszerűen rühellte az ilyen társasági együttléteket. Ezt sem tudtam megfejteni, hogy mi lehetett emögött. Pedig amúgy tudható volt, hogy irtó jó vele beszélgetni. Nem arról van szó, hogy valami hátrányos tulajdonsága lett volna, ami miatt ne lehetett volna egy pár napos vendégeskedést normálisan megélni. Ha valamilyen esemény volt, akkor: Fú, húzzunk innen, menjünk el egy kocsmába! – és akkor az egész estét át dumáltuk. És ezt szerette. Ott van a sok érdekes, idegen ember, meg érdekes események, és úgy ahogy van, az egész nem érdekelte... Lehet, hogy Zsófi tud erről többet mondani.

Hotel Castle Garden,
Budapest, Lovas út 40-41, 2015.

Lovas úti szálloda – munkaközi vázlatok

Iparművészeti főiskola, egyetem

Egyébként itthon is ezt az életét élte: az egyetemi eseményeken, ha nagyon kellett, akkor ott volt. Nálunk például nagy esemény az építészvacsora. Ez a mi sulinkban kiemelkedő dolog: minden évben november elején, november első hetében az építész tanszék úgy ahogy van, csinál egy olyan esti eseményt, amikor a gyerekek főznek, ott van minden tanár, minden diák, és az a fő program, hogy bemutatják az elsősöket. Ezt mindenki másképp oldja meg: van aki filmet készít róluk..., mindig a másodévesek feladata. Valamilyen vicces formában zajlik ez, vagy beöltöztetik őket, vagy videót készítenek, kvázi amolyan beavatásszerű dolog történik. Ezek mindig fergeteges események, sok régi diák odajön, rengeteg alkohol fogy, aztán hajnalig tartó bulizás a vége. Péter soha nem jött el ezekre. Ha az ember nem ismerné a tartózkodását, a furcsa visszahúzódsát, akkor akár sértőnek is vehetné. De a harmadik próbálkozás után már inkább nem is hívod. Tudni lehetett, hogy rá nem lehet számítani ilyen szempontból. Nem volna hülyeség kideríteni, hogy ez mitől volt.

De nem biztos, hogy tudnunk kell: ennyi titka lehet egy embernek. Csak ez, mondhatom úgy, feltűnő jelenség volt. Olyan van, hogy egy tanár nem jön el, de hogy sosem jön el...! Ilyen konzekvensen senki sem tartotta távol magát. Vagy bármi más esemény, például a tanszéki karácsony: biztos, hogy benézett illendőségből tíz percre, aztán valamilyen ürüggyel gyorsan el is húzott. A többség ott ült órákon keresztül, anekdotázva. Ez különös volt benne.

Az oktatás terén viszont rettenetesen odaadó volt Péter.

Mi ugye '87 elején elmentünk Amerikába, és amikor visszajöttünk három év után, Péter azonnal hívott, hogy szeretné, ha mennék a fősuliba tanítani. Akkor élt a 4+2-es szisztéma. Volt 4 év alapképzés, Gergely István találta ki, érdekes módon majdnem ugyanaz, mint a bolognai rendszer: tehát 4 év alapképzés után 2 év mesterképzés, ahova azok léphettek tovább, akik legalább négyes rendűek lettek, vagy inkább jelesek. Akkor Péterrel hét évig – én külsős óraadóként – együtt korrigáltunk. A hét év jelentős része úgy telt, hogy kettesben vittük a tervezési órákat, ahol én voltam Reimholz mellett a fiatal. Ez a mai napig így van nálunk a suliban egyébként: van egy idősebb, kvázi mester, és vele egy fiatalabb, egy mondjuk így, ambiciózus építész.

Ezek nekem borzasztó nagy élmények voltak: hogy állandóan hallod Reimholz mit mond a tervekre. Te is bebeszölsz. Nagyon sokszor amolyan pingpongozás folyt – mi így hívtuk – amivel egymást hergeltük a dumában, amiből egészen zseniális korrekciók kerekedtek és a végére összeállt egy teljesen más ház; a gyerekek meg csak néztek, hogy itt a két ember megtervezi helyettük a házakat.

Később, a Gegely-korszak után kialakult az, hogy párban tanítottak Zsófiival. Akkor mindegyikük azt csinálta, hogy négy szemközt konzultáltak a gyerekekkel. Előfordult, hogy valaki odasündörgött, de azért ők alapvetően abban hittek, hogy a párbeszéd a jó módja a korrigálásnak. Amúgy meg nyilván ez is egy nagyon jó módszer. A többség nálunk úgy csinálja, hogy egy nagy asztalt körbeülünk és mindenki hallja, amiről szó van. Nálunk ez egy bevett dolog, és szerintem jó, én ebben hiszek. Péter ezt nem csinálta. Ő inkább kettesben duruzsolt a delikvenssel, a legtöbb esetben jött valaki, leült hozzá, majd amikor végeztek, el is ment az illető. Nem maradtak ott a diákok. És nem is ajánlotta fel nekik, hogy többszemélyes korrekció legyen.

Három időszakból is van kötődésem a sulihoz. Volt ugye ez a hét év, amikor a mesterképzőben külsős óraadóként vettem részt, mondjuk így, hogy közvetlenül Péter mellett. Újabb hét éve vagyok tanszékvezető, de közte volt még öt év, amikor teljesen véletlenül mindig én voltam a diplomaelnök az Iparon. Először Ferencz Pista kezdett hívni, aztán Turányi Gábor kért fel elnöknek. Arra nagyon emlékszem, hogy a védésen ott ülnek körben az emberek, Péter rendszeresen elaludt a tervek nézegetése közben, gyakran nagyon zavaró módon. Ott a diplomabizottság, ott vannak a rokonok, meg még vagy ötven diák, és Péter ebben a – mondjuk így – rivaldafényben ott alszik egy széken. De mindenki elnézte, elfogadták.

Számomra egy rejtélyes oldala Péternek, hogy miért vonzották az adminisztratív funkciók. Nekem nagy meglepetés volt, amikor elvállalta a Materv vezetését. Teljesen megdöbbsentem akkor is, amikor kiderült, hogy rektorhelyetteséget vállalt az Iparon. Azt gondolnánk, hogy a mi iskolánkban ami még vonzó lehet a tanításon kívül, az a tanszékvezetés. Amikor Turányi Gábor felállt, akkor Reimholz simán mondhatta volna, hogy ő elvállalja ezt, és mindenki boldog lett volna. Számomra érthetetlen, hogy mi lehet az, ami a rektorhelyettesi pozícióban vonzó lehet. Az egy kulimunka, nem jár vele semmi olyan előny, hogy te alakítod a dolgokat. Láttam, hogy az mennyi melóval jár. Közismert dolog, hogy egy jó vezető, főleg egy rektori pozícióban a beosztottjaival csináltatja meg a melót. És ez biztos, hogy Péter esetében is így volt, rengeteget kulizott a sulii érdekében. Ami nagyon jó, csak ehhez képest egy tanszékvezetés jóval úribb dolog, mert azt csinálhatsz, amit szeretsz, ugye. Szemben azzal, hogy leveleket kell írogatni a minisztériumokba, meg mindenféle marhaságokkal foglalkozni. Ezt ő mind nagyon tudta. ha bementél az irodájába, ott volt legalább tizenöt írás alatt lévő levél, meg persze állandóan csöngött a telefonja, és már azt is tudta, hogy telefonálás közben ír. Hihetetlen teherbírása volt ilyen szempontból. De mindig rejtély maradt a számomra, hogy mi az, amit ebben ő szeret. Nagyon érdekes, számomra egészen misztikus. Igaz, sose kérdeztem meg tőle, valószínűleg nem is illett volna. De fura.

Péter, mondjuk így, házcsinálási módszere rám nagy hatással volt: a tervezés módja. Elsősorban a kiviteli tervfázisra gondolok, a tervezés azon módjára, hogy a részletmegoldások állandóan alakítják az architektúrát, és ez az alakítás majdnem mindig leolvasható a házról. Ez egy viszonylag erős magyarországi specialitás szerintem, ez egészen biztos. Engem nagyon megérintett, különösen a kezdeti időszakban, tehát az iparterves, majd a Halász utcai látogatások során: úgy csinálni valamit, hogy a problémákkal való folytonos küzdelem alakítja, jó esetben fejleszti a tervet. Rengeteget mesél a ház arról, hogyan készült. Ha vesszük a fáradságot és összenézzük a dolgokat, sok dolog kiderül, hogy a tervező mikor mire jött rá. Az biztos, hogy ez nincs mindenhol így. Mondok is gyorsan egy (ellen)példát: az amerikai irodában, ahol dolgoztam a kiviteli tervet minden esetben egy *production* iroda készítette. Ott fel sem merült, hogy a részletterveket az alkotó készítse. A kiviteli terv készítőinek az az egyetlen célja, hogy amit te 1:100 léptékben megrajzoltál, megvalósíthatóvá tegyék, ott már nem adnak hozzá semmit. Az itteni metódusban a kiviteli terv a korona az egész tervezési folyamat végén, és ezzel rettenetesen fel is gazdagodik a terv, ugye. És ez nagyon látszik a házakon. Namost ez a mai építészeti felfogásban, illetve a világban alig számít értéknek. Ma már sok olyan irányzata van a szakmának, ahol pont e dolog el-tüntetése a cél: karosszéria szerkezetek készülnek, és arra törekszenek az építészek, hogy ne is látszódjon, hogyan van összerakva az adott részlet – és mégis működik. Vegyük azt a ma divatos mániát, hogy a tetőket úgy alakítják ki, mintha falak lennének; de akkor hogy megy el a víz? De nem is tudod, hogyan, ugye? Szemben azzal, amikor egy bádogos részlet – itt visszatérek Reimholzhoz, vagy mondjuk Janákyhoz – ahol egy bádogos részlet megoldása elképesztő dísz a háznak. Ez egy gyökeresen más felfogás. Péter ebben nagymester volt és egészen biztos, hogy hatott rám. A házaimon általában végig van gondolva és megoldott a vízvezetés működése, a csatornák, a párkány, minden; és ez egészen biztosan tőle

jön. Engem ez nagyon inspirált, erre rettenetesen emlékszem, hogy mennyire inspirált, hogy az utolsó szögig mindent architektúrává nemesít; hogy hogyan működnek a bádógok. Ebben az volt érdekes, hogy Péter nem műszaki egyetemre járt, míg én technikumba, majd a Műegyetemre, és mégis ő volt az, aki rávezetett arra, hogy ebben örületes hozadék van, hogy hogyan lehet ebből építészetet csinálni.

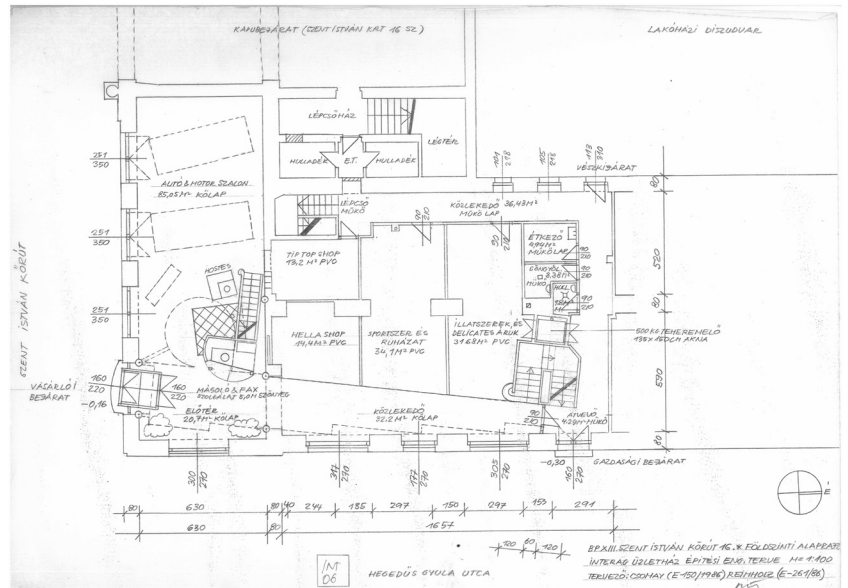
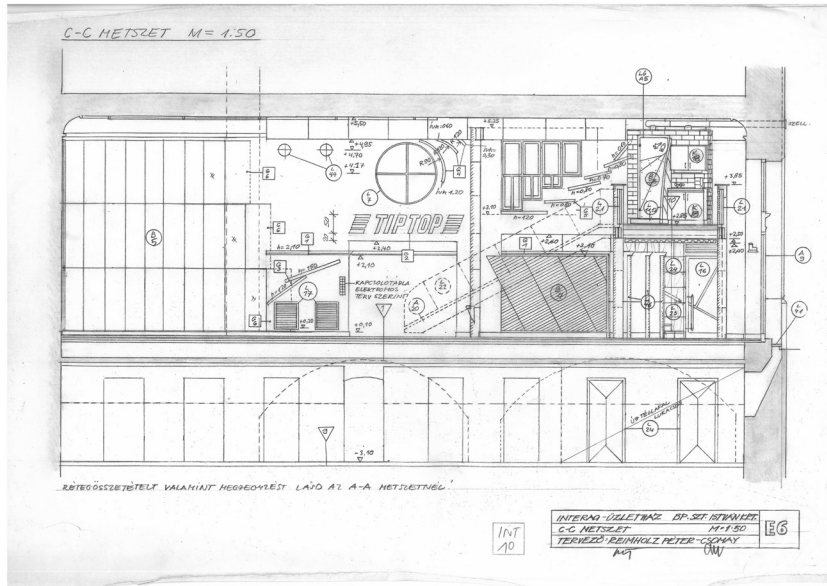
Reimholz rengeteget tudott a bádogos munkákról. Megszégyenítő módon sokat. Én is sokat tudtam ezekről, meg tanultam is. Ő utánatanult. Ezt nem lehet csak úgy összeszedni. Valószínűleg könyveket bújt, folyóiratokat, utánajárt, megnézett mindent, hogyan csinálják, mi a helyes sorrend.

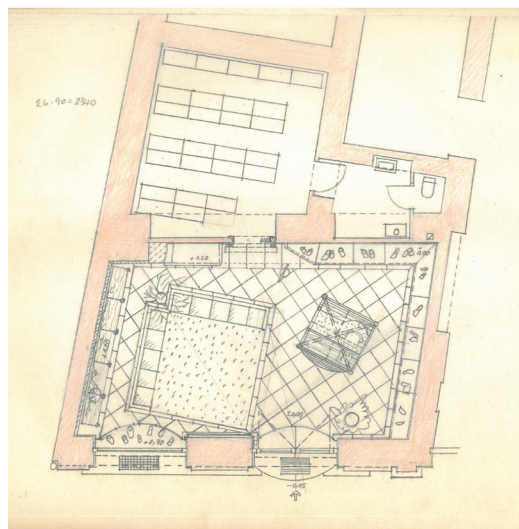
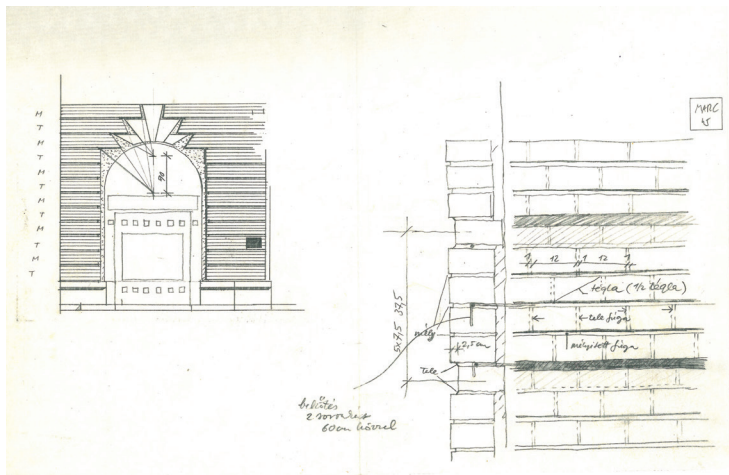
Ezzel együtt Péter mellett nem alakult olyan iskola, mit például Makovecz Imre körül. Az nem feltétlenül jó, ha valaki egy formaiskolát teremt, ha a követői a formáit utánozzák. Ez az utánzás Péter esetében nagyon nehéz lenne, mert nem formateremtő ember. És itt jön vissza az, hogy a legjobb terep számára a műemléki környezetben, a városi szövetben való tervezés. Talán nem is volt célja, hogy formateremtő legyen. Holott, szerintem, iszonyatosan izgatták a formák. Nézzük például a Domust, ott is alapvetően formai problémákat kezelte. Az első házaitól fogva ez végigkísérte, és csak csendben mondom, hogy a legutolsó, a Bécsi kapu téri szállodánál ez a dolog nem annyira sikerült. Látszott, hogy tömegekkel operált, az volt talán a fő vezérelve, hogy hogyan vannak egymáshoz ragasztva ezek a hengeres, meg mindenféle formák. Úgyhogy nem gondolom, hogy ilyen módon, a formákon keresztül hatott volna rám. Amit korábban mondtam, a tervezői, illetve tervezési metódus volt nagyon fontos. Ő is nagyon sokat járt művezetni a kezdeti, majd a közép időszakban, ami szintén nagyon inspiráló dolog volt. Többször voltam vele ilyen alkalommal, lehetett látni, hogy a művezetés során is alakul még, rengeteget hozzá lehet adni a házhoz.

Finnországban voltam egy úton Péterrel, és emlékszem, hogy több épületet együtt jártunk be, például Steven Holl Kiasmáját. Péter nagyon-nagyon nagyra tartotta Steven Holt, és amikor eljött hozzánk, akkor neki ez egy óriási élmény volt. Ő írta a köszöntő szöveget, és abból is látszott ez a csodálat. Elképesztő izgalommal fejtette meg a házat a Kiasmában. Az egy formailag burjánzó épület, ha szabad ilyet mondani. Péter rettenetesen élvezte a helyzetet ott a múzeumban. Nekem nagy élmény volt, ahogy kibogarászta a dolgokat. Aaltonál azonnal nekiesett lebontani a dolgokat. Nagyon gyorsan megértette az összefüggéseket, hogy mi miért van egy házon és az hogyan alakult. Élmény volt vele épületeket nézegetni. Nem sok ilyen alkalom adódott, de ez a finn út tipikusan ilyen volt. Én sem sokszor mentem mesteriskolás utakra és ő sem, úgyhogy nem is tudom, ezen kívül voltunk-e még együtt ilyen helyzetben. Péter nagyon hamar kiszállt a Mesteriskolából, ami szerintem nagy veszteség volt. Nincs előttem, hogy ennek mi volt a pontos menetrendje, de valószínű, hogy a főiskola elszívta minden energiáját, ami a munkán kívül még benne volt... Mindenkinek nagyon hiányzott a jelenléte.

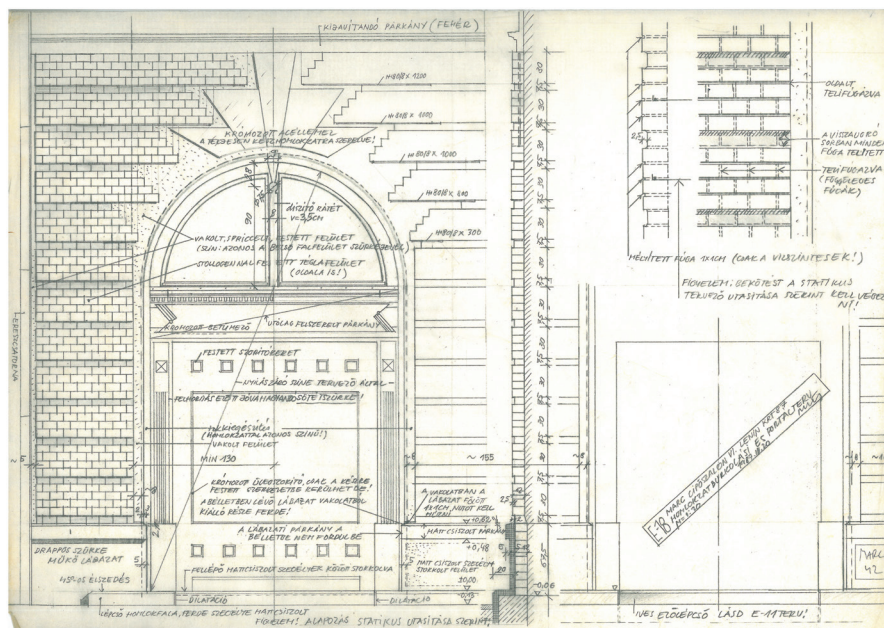
Mint ahogy most őszintén, nem közhelyszerűen mondom, hogy elképesztően hiányzik Reimholz a MOME-ról is. Volt egy hihetetlen képessége, hogy el tudta mondani... , hogy tudott beszélni az építészetről. Minden egyes alkalommal, amikor valamiről mondott valamit, akkor volt egy megvilágosodás azon a területen. Kevés építésznek van meg ez a képessége. Sok jó építész, aki jó házakat csinál, nem ért ahhoz, hogyan lehet dumálni az építészetről. Mindig voltak érdekes meglátásai, általában újszerű gondolatokat vetett föl... Inkább nem szólt hozzá, csak akkor, ha volt valamilyen gondolata, amelyek általában nagyon érdekesek voltak. Az oktatás terén örületes kincs, ha valaki verbális képességekkel is bír, illetve olyan szinten tud beszélni, ahogy mondjuk házat tud csinálni. Úgyhogy, ha nincs ilyen, az örületes hiány!

INTERÁG üzletház Budapest,
Szent István körút

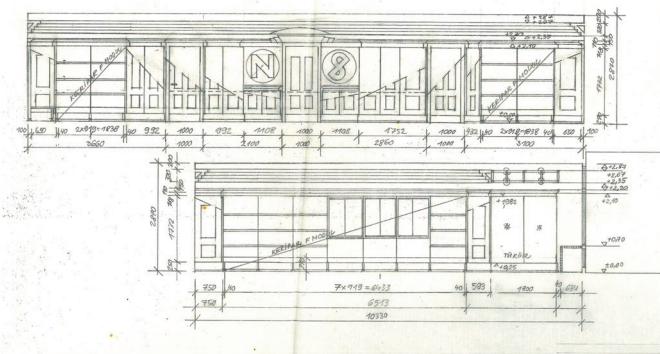
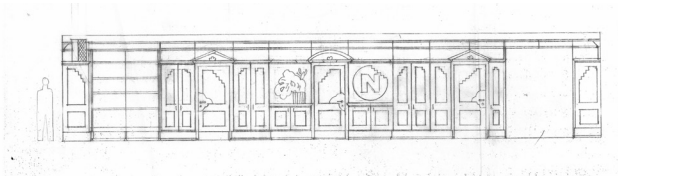
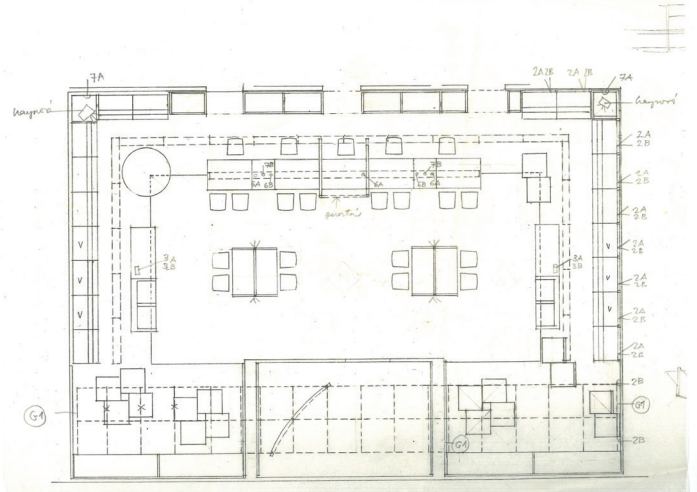

Marc cipőbolt, Budapest, Lenin körút 87.

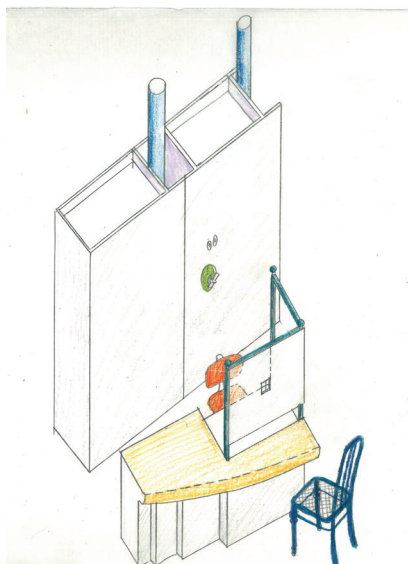
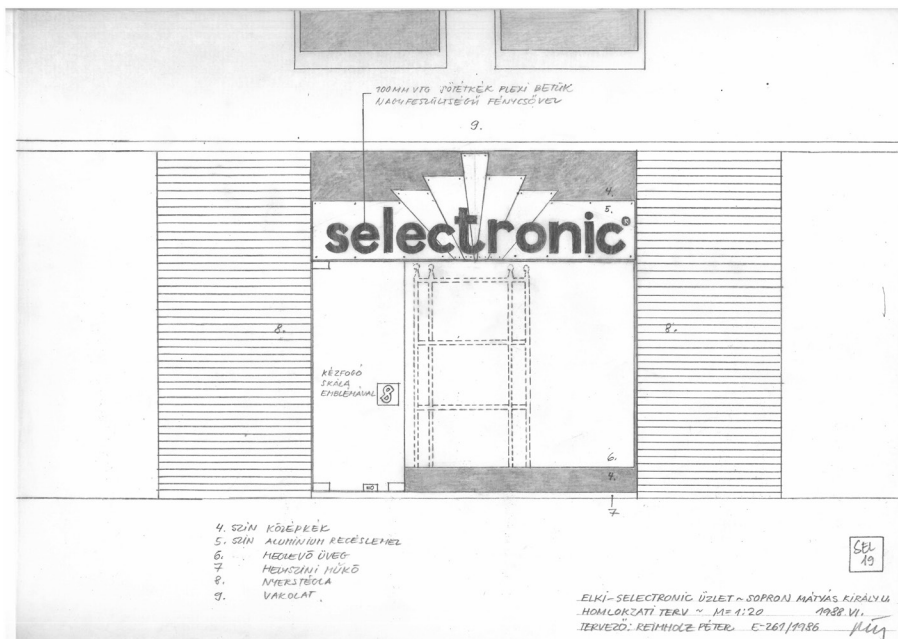

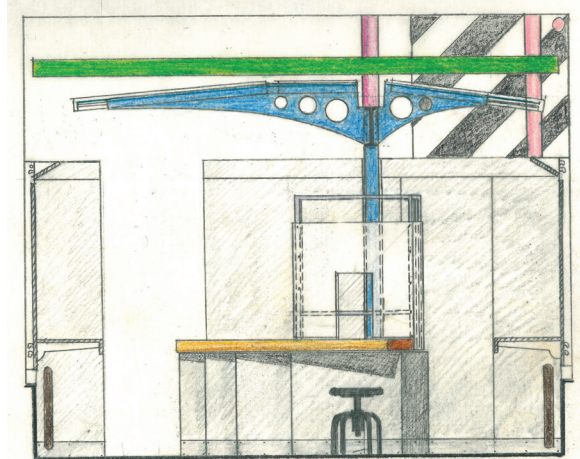
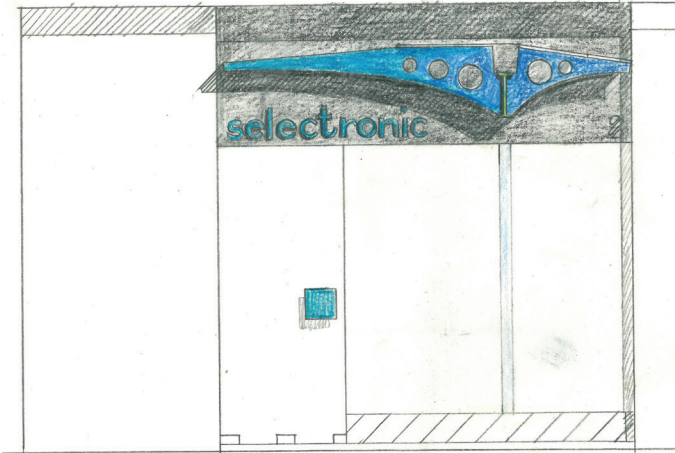
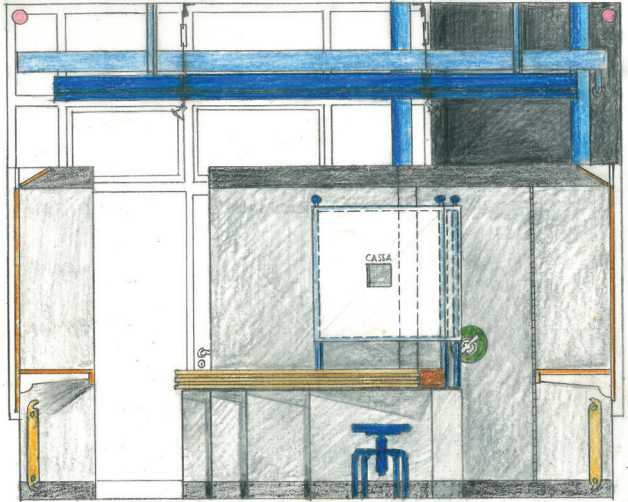
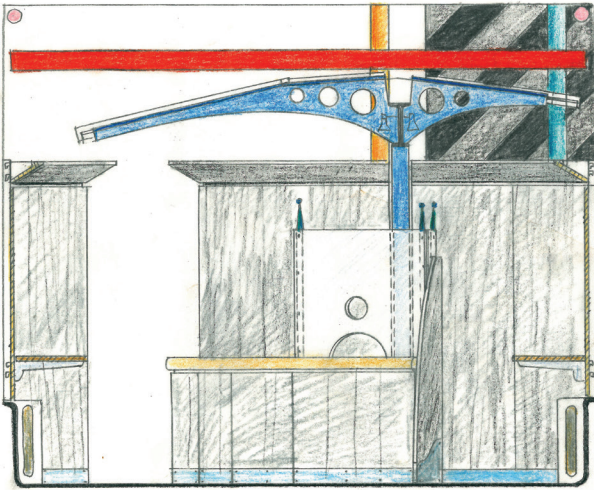

NECKERMANN ügyféliroda,
Budapest, Aranykéz utca 4-6.

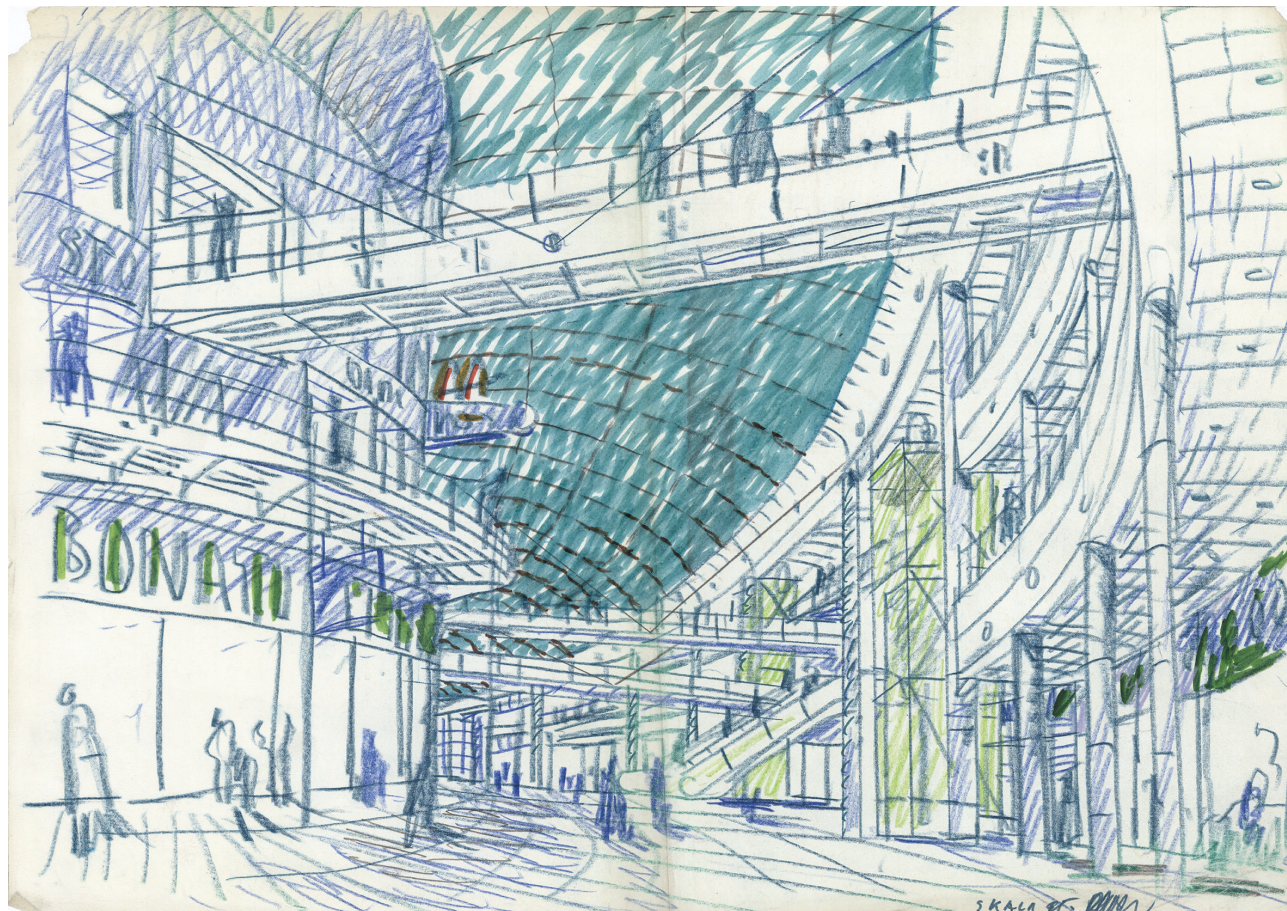

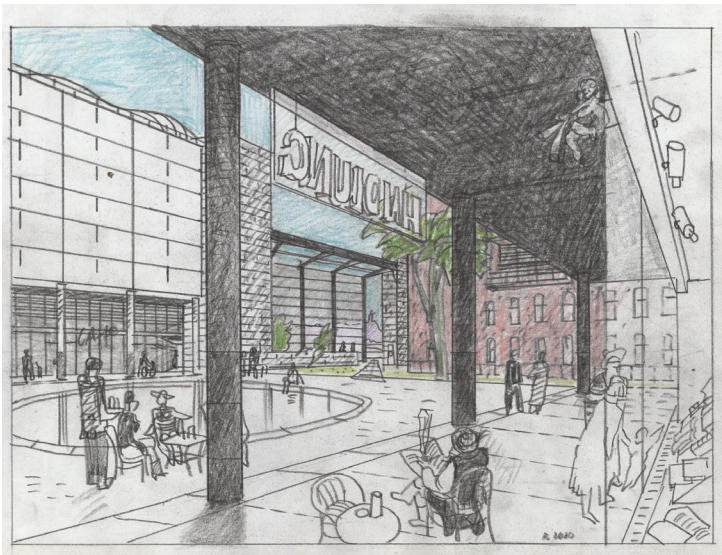
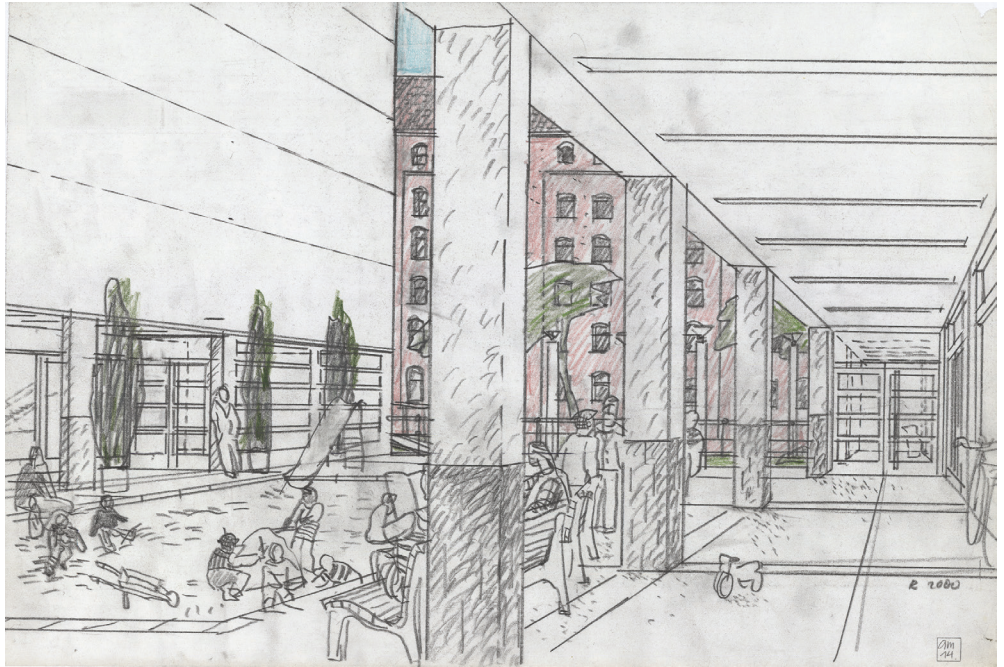
SELECTRONIC üzlet, Sopron

Gizella malom hasznosítása,
Budapest, Soroksári út–Tinódi utca, vázlattevé, 2000

Nagy Tamás beszélgetése Reimholz Péterrel az oktatásról – 2008

Nagy Tamás interjúja in medias res kezdődik, a későn elindított felvétélről az első kérdés és Reimholz Péter válaszánaak eleje sajnos lemaradt. A kérdés kikövetkeztethetően az Iparművészeti Egyetemen folyó építész- és belsőépítészet oktatás kezdeteire, legendás fénykorára vonatkozott, amelynek a hatvanas évek közepén Reimholz is tanúja volt. Ezért az interjú leiratát, mely a zugligeti építészoktatás jövőjére koncentrál és ma is aktuális, az első mondatokat illetően hiányos formában adjuk közre.

(Az interjú 2008-ban készült a MOME Építész Tanszékén, melynek akkori vezetője a kérdező, Nagy Tamás volt. Reimholz Péter professzorként az építészeti tervezés tárgyát tanította a végzős hallgatóknak, amellet rektorhelyettes volt.)

R.P.: ... és tényleg európai szintű embereknek és tanárainknak napi gyakorlata volt. Nem vállon akarom őket veregetni, hanem azt szeretném ebből kihozni, hogy csak ezt az egy módszert kínálta ez a személyi struktúra, ez a kis létszámú tanári kar, ez a helyzet, ami itt a Zugligetben adódott. És ez a tanári kar a maga hihetetlen nagy szakmai tapasztalatával, hihetetlen nagy odaadásával rendkívüli jó határfokkal tudta ezt művelni. Az első időkben – ezekben az években, vagy mondjuk évtizedben, amely ennek az építészképzésnek a hőskora itt a Zugligetben – elég sok hallgató érezte úgy, hogy megfelelő versenytársa tudna lenni a Műegyetemet végzetteknek, mert a tudásuk lényegében összehasonlítható lett volna. Szakmai értelemben is. De a tervezési tárgyban, tehát magában, az építészethez való közelkerülésben sokkal előrehaladottabb és sokkal hatékonyabb módszernek éreztük azt, amelyet mi annak idején itt az említett professzorok jóvoltából megkaphattunk. Körülbelül ez az én iskolás éveimről, így utólag visszatekintve, az összefoglaló tapasztalat.

N.T.: Már abban az időben is természetes törekvés volt, hogy az építészet, belsőépítészet, bútortervezés egységes egészet alkosson?

R.P.: Mint például most?

N.T.: Igen. Most ugye ez egy nyíltan vállalt filozófiája az Építész Tanszéknek.

R.P.: A jelszó, nem tudom, hogy ki mondta ki, talán Jánossy, talán Szrogh, talán Pogány, hogy az építészet egy és oszthatatlan: tehát ez a kérdés nem létező kérdés, hogy van belsőépítészet és van építészet. Nyilván a bútortervezés ügye és a tárgyformatervezés ügye, amit ez a tanszék még Kaesz Gyuláék időszakából magával hordoz, egyre kisebb batyuként, ebben a játszmában nem volt benne. A játszma az építészet és a belsőépítészet kettősségének az elismerése, vagy felismerése lehetett volna, ám ennek a kérdésnek a megvizsgálására nem sokszor került sor. Mert hiszen az órarend és a személyi állomány teljesen egyértelművé tette számunkra, hogy az órák egyharmadában építészetet, másik egyharmadában belsőépítészetet, a harmadikban bútortervezést tanulunk és olyan kiváló személyiségektől, akik mindegyik szakmában ugyanolyan erősségű és ugyanolyan professzionális szintű képzést tudtak adni. Tehát nem volt semmilyen kétely bennünk a dolog fontosságát illetően. De már abban az időben is átélhető volt az a jelenség, amely mind a mai napig kísért és állandó problémák forrása, hogy az építészeti tervek készítése sokszor az energiák, az odafigyelés nagyobb részét rabolták el a hallgatók életéből, vagy munkaenergiájából, mint a többi feladat. És emiatt aztán valamilyen hierarchiaféle kezdett el kialakulni – már akkor – az egyes résztárgyak között, ami sajnos megoldatlan és megoldhatatlannak tűnő probléma mind a mai napig. Abban az időben azonban a három vonal, azt hiszem, hogy súlyát és jelentőségét illetően jobban hasonlított egymásra, mint ma. Tehát ez a

dolog kicsit eltorzult állapotban van jelen ahhoz képest, amit akkor mi átéltünk és ahogy mi éltünk. Ennek több oka van, személyi, tartalmi, mindenféle, de azt hiszem, hogy tényként regisztrálhatjuk.

N.T.: Volt akkor bármiféle elképzelések arról, hogy abban az időben veletek párhuzamosan, mondjuk Bécsben, Párizsban, Londonban, Bostonban milyen építészképzés folyt? Vagy nem nagyon volt erre módok?

R.P.: Megmondom őszintén, hogy én – egy mondat kitérő az én személyes sorsomat illetően – tulajdonképpen csak két évet töltöttem el a saját tanszékünk hallgatójaként az életemből, mert az első hármat formatervezőként jártam és a külföldi kitekintés (nagyon kis mértékben), még abban az időszakban volt fontos, vagy érdekes a számomra, amikor a formatervezői iskolák iránti érdeklődésemet próbáltam valahogy kielégíteni. Az építészképzés annyira lefoglalta a saját életemnek azt a területét, amit teljesen kielégített mindaz, amit kaptam és ahogy éltünk, hogy túl sok információt nem gyűjtöttem ebben a tekintetben abban az időszakban sem.

N.T.: Nyilván sejtet, hogy miért kérdezem ezt. Manapság nagyon sokat beszélnek erről, hogy milyen fajta építészképzés folyik nálunk, szemben azzal, ami mondjuk a világot jellemzi. Most konkrétan arról van szó, hogy a világban nagyon abba az irányba mennek a menő építésziskolák, hogy a legtrendibb, legizgalmasabb, legdivatosabb építészeti oktassák. Olyan oktatókat hívnak meg, akik ennek bajnokai, sztárok, tehát egyértelműen így próbálják bizonyítani, vagy biztosítani, hogy az élen járnak: a legtrendibb építészeti teóriákat és gyakorlatot tanítják. Ennek tükrében mi egyértelműen konzervatív iskolának számítunk, tehát olyan értékeket tekintünk elsődlegesnek, ami ma már nem egyértelmű a világban. Mit gondolsz erről, helyesen csináljuk ezt, vagy van itt valamilyen, a Te érzésed szerint is létezik-e egyfajta konzervativizmus, lemaradottság?

R.P.: Most áttértünk a mára, ugye?

N.T.: Igen, ez most egy kemény ugrás volt, de azt gondolom, hogy az előző szövegblokkhoz képest ez most, mintha idevágna mégis. Itt arra gondolok, hogy abban az időben – noha azt mondtad, hogy nem volt sok fogalmatok arról, hogy mi folyik mondjuk Nyugat-Európában – az a sejtésem, hogy mégis nagyon hasonló volt a képzés a budapesti és mondjuk egy stockholmi iskola képzése között. Ma ez a különbség szerintem ordító.

R.P.: Amikor az első kérdéseket tetted fel, akkor azt gondolom, hogy ez valahogy már belopakodott ide, gondoltam, hogy erről az összehasonlításról biztos szó lesz és azt hiszem, hogy arról az időszokról szólván, amit a mestereim, vagy a mestereink mellett eltölthettem, többnyire pozitív dolgokat mondtam. És egy önvallomásszerű mondat azért mégis kikívánczolt, ami talán nem a legpozitívabb élettapasztalatom, és ezzel a nagyon erős és nagyon hatékony mestergárdával függ össze, akik egész egyszerűen lenyűgöztek minket; minden szavukat... szinte minden szavukat szentírásként fogadtatták el velünk.

Tehát semmiféle akaratosság, vagy semmiféle olyan módszer nem volt ebben, amit ne tekinthetnénk a legszimpatikusabb demokratikusnak, csak épp olyan erős építész egyéniségekről beszélünk, akik tényleg egyszerű tömondatokkal is olyan tanokhoz juttattak minket, amelyeket – akárhogy is forgattuk, vitattuk, próbáltunk mögéjük nézni, vagy huszonéves emberek kételkedéseivel fogadni – egyszerűen el kellett fogadnunk és magunkévá tudtunk tenni. Ez a „magunkévá tettük” mozzanat azóta is „bénítja” azt, (ez egy idézőjeles gondolat volt), azóta is jelen van abban az építésben, aki én lettem. És

ezt a tudást, amit akkor, azt gondolom, hogy nagyon is progresszíven, vagy előremutatón a szakma akkori legfontosabb ismereteiként megkaphattunk, ezt oly mértékig a magunkévá téve ballasztként hordozzuk magunkkal. Azokat a fordulatokat, vagy azokat a színváltozásait az építészetnek, amelyek sajnos elég gyakran és elég nagy mélységben bekövetkeznek és bekövetkeztek azóta, követni, vagy utána mozdulni tulajdonképpen nem nagyon tudtunk.

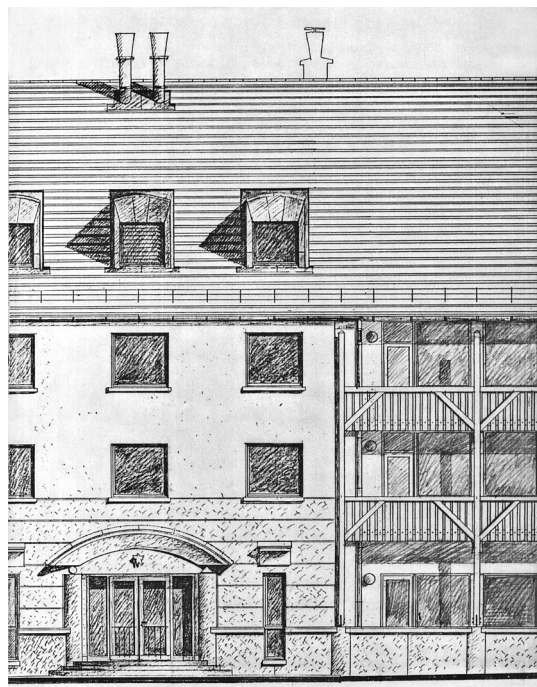
Most elmagyaráztam, vagy elmondtam, hogy mit értek ezalatt, hogyan értem én azt a szót, hogy ez egy konzervatív iskola. A konzervativizmus nagyon vonzó metodika lehetne, de én sokszor a velünk hurcolt ballasztok súlya miatti letapadt-ságot értem ez alatt a szó alatt és ezért nem annyira szeretem. Nem vagyok abban a helyzetben, hogy magamat kívülről jól lássam, de látom a velem egykorú és az ugyanebben az iskolában nevelkedett kollégáimon, hogy ugyanazokat a tanokat és ugyanazokat a frázisokat élik meg nap mint nap. És ezek, valamint a mai építészet könnyű műfajhoz való közelebb kerülése, a médiához való hajlama és az oksági összefüggések iránti érzéketlensége miatt a mi neveltetésünk és azok az ismeretek, amelyeket mi magunkra szedtünk annak idején és mára megcsontosodtak, azok, úgy gondolom, hogy pillanatnyilag lehetetlenné teszik, hogy másképp gondolkodjunk. Erre a fajta trendiségre, amit Te is említettél és ami nyilvánvalóan kérdéseket vet föl folyton, ami miatt kérdéseket teszünk föl mi is magunknak, nem tudunk átállni. Ezt szándékosan fordítottam vissza: úgy éreztem a kérdésedben, hogy inkább egyfajta büszkeség jött le erről a dolgról, hogy azt gondold, vagy azt mondod, hogy mi büszkén vállaljuk a konzervativizmusunkat. Én szintén így vagyok vele, de teherfételnek és a hallgatók további ilyen értelmű determinálásának, vagy megfertőzésének a veszélyével járó állapotnak látom.

N.T.: Hadd tegyek föl egy nagyon konkrét kérdést és akkor lehet, hogy könnyebb lesz ezt a témát körüljárni. El tudod-e azt képzelni, hogy olyan építészetet taníts, amiről, mondjuk, fogalmad sincs, hogy hogyan lehet megcsinálni? Ezt csak azért mondom, mert ugye jól lehet látni, hogy tőlünk akár kétszázötven kilométerre is – most konkrétan Bécsre gondolok – gondolkodás nélkül tanítanak úgy építészeket, olyan épületeket terveznek a tanulmányuk során, amelyekről nyilvánvalóan nem tudják, hogyan lehet megvalósítani. Azt látom, hogy nálunk is szép számmal bukkannak fel ilyen típusú próbálkozások a hallgatók részéről. Te hogy viszonyulsz ehhez? Hogy tudod azt kezelni? Arra gondolok, hogy az a fajta építészet, amit Te képviselsz kimondottan arról szól, hogy a dolog megcsinálhatósága egy igen fontos, az építészetet alakító tényező. Ha ezt a terhet (mondjuk, hogy terhet, de szerintem egy nagyon is kettős értelmű terhet) félretesszük, vajon lehet-e egy ilyenrel azonosulni? Te is nyilván nap mint nap találkozol ilyen törekvésekkel a diákok részéről.

R.P.: Persze! Az a vicc, hogy nem csak a diákok részéről, mert úgy gondolom, hogy a dolog azért közénk is belopakodott. Ez az egyik legfontosabb kérdése számomra annak, hogy a tanszék merre megy és mit csinál: hogy is van ez, hogy épül be és hogyan kell ezt a kérdést kezelni. Neked most nyilván csak az interjú, vagy a beszélgetés kedvéért kellett feltenned a kérdést, azért, hogy ezt kimondjuk. Miközben pontosan tudod (mint ahogy én most el fogom mondani), hogy a számomra annak a nem túl hálás szerepnek az elvállalása – a legfőbb évfolyamban végzett munkával pontosan az ügyek komolyságát, szakmaiságát, az építészeti feladatokkal való szembenézésnek a fásasztó és bénító súlyát vállaltuk magunkra Zsófi-val, és hogy abban az időpontban, amikor tulajdonképpen természetessé vált, hogy ezt mi csináljuk – abban az időpontban egy reflex volt. Reflex arra, hogy úgy éreztük, hogy az alsóbb évfolyamokból érkező hallgatók pont emiatt az örömködés miatt, amit én nagy érdeklődéssel és nagy szeretettel figyeltem, olyan alapvető tudások megszerzésében voltak járatlanok, vagy a szakmaiságnak olyan minimumával érkeztek a negyedik évbe, hogy szükségesnek láttuk ezt az évfolyamot és esetleg a diplomára előkészítő ötödik évet is ilyen feladatokkal megterhelni.

Magyar Iparművészeti Főiskola Tölgyfa Galériája,
bejárati építmény, 1987

Magyar Iparművészeti Főiskola kollégiuma,
homlokzat vázlattevé részlet, 1990

Nem nagy öröm, azaz könnyebben, szívesebben merítkeznék meg a hallgatók által is nagyobb izgalommal végzett, felelőtlenebb munkában, amikor is a visszakérdezés, a velük való felelős együttműködés nem közhelyeket, ismert megoldásokat és patenteket hoz létre, hanem mindenki a saját fantáziájával játszadozik. Nevezetesen tehát, hogy azt a fajta építészeti megközelítést, amelyet jogosnak, elfogadhatónak és kívánatosnak is érzek az alsóbb évfolyamokon, azt mi egy ilyen ólomlábakon való futással – vagy nem is tudom, minek nevezzem, mihez hasonlítsam –, ezzel az akkorddal fejezzük be a negyedik évet. Ez nem egy könnyű helyzet, vagyis úgy gondolom, hogy a hallgatók nem lelkesek ezért az állapotért. De azt hiszem, ha még ez alatt az egy év, vagy két félév alatt sem jutnának a hallgatók olyan típusú ismeretekhez, melyek nélkül az építészé válásuk jogtalan lenne, akkor szerintem nem tennénk jót az itteni tanszéki munkának sem, és az építész hallgatók kevésbé megalapozott módon juthatnának ki a szakmába. Nem tudom, hogy igaz-e ez, de logikailag ezt a döntést meg kellett hoznunk. Mert abban, különösen abban az időben úgy tűnt, hogy ez a fajta kísérlet, ahogy Te ezt egy példával világítottad meg, hogy a megépítés kontrollját nem bekapcsoló tervezési technika, vagy a megépíthetőség kontrollját nem bekapcsoló tervezési technika hova vezet, azt én a magam részéről kicsit félve szemléltem.

Ezzel együtt azt is tudom és látom más iskolákból kikerült hallgatók szabad észjárásán és kreatív gondolkodásán, hogy talán pont az egyetemi éveik alatt, ha nem terhelődnek meg olyan feladatokkal és olyan eljárásokkal, mint amilyeneket én most az előbb megpróbáltam érzékeltetni a negyedévesek elé állított feladatok leírásakor, illetve jelzésekor, akkor talán még szabadabban és még bátrabban látnak majd neki a szakmai munkájuknak a diplomával a zsebükben és egy építészirodában ülve, egy pályázat megcsinálásakor, egy feladat megjelenésekor. A dilemma tehát nagyon nagy, hiszen arról van szó, hogy lehetséges-e tudásátadás, effektív gyakorlati ismeretek átadása közben olyan mértékű szárnybontogatást kezdeményezni, olyan mértékű szabadságot adni, amely a tudás, a szakmai tudás beépülése mellett még azokat a szabad, felszabadult kreatív módszereket sem gyötri bele a sárba, a hétköznapi, vagy a praxis rutinjának a sárába.

Én azt hiszem, hogy az igazi jó tanárok, az igazi nagy tanárok valahol képesek ezt a kettőt együtt megoldani. Azokban az ismert iskolákban a sztárprofesszorok is megteszik azt, hogy minél magasabbra röptessék a kismadarakat, de közben azért az ott lévő asszisztensek, a heti, a napi munkában azért csak megkövetelik tőlük azokat a tudásokat, amelyek nélkül azok a fantasztikus házak, amelyeket aztán ezek a srácok tíz-húsz év múlva tervezni fognak nem épülhetnének meg. Nyilván más az egész struktúra, nagyobb az oldalirányú, nem építészként képzett segítség, akik aztán a későbbiekben betagozódnak egy lángelekű gondolat megvalósításába, stb... De azért ott is nagyon-nagyon sok embernek jut osztályrészül a napi robot, ami konzignációk készítésével és részletrajzok megcsinálásával jár együtt.

Tehát ezekből a jelszavakból, azt gondolom, hogy azt a felelősséget kéne megérezni, amit én mindannyiunk számára kötelezővé teszek, hogy ezt a két dolgot valahogy egyszerre kell... Egy tanszéknek meg az a felelőssége, hogy ezt meghatározza, hogy évfolyamonként más és másképpen, vagy megfelelő személyek beállításával biztosítsa. Ez sajnos, azt gondolom, most a Te felelősséged e pillanatban. Egy biztos, hogy az a gárda, aki most itt dolgozik, az éveinek számát illetően valószínűleg több, mint ami egészséges volna a huszonévesek tanítását és virágba borulását segítő közösség életkoraként.

Nem tudom, mennyire vagyunk hitelesek, nem tudom, hogy ez a korosztály elvárja-e tőlünk mindazokat a súlyos lelkiismereti küzdelmeket, amelyekkel mi itt együtt élünk és próbáljuk őket valamilyen irányba terelgetni. Lehet, hogy jobban örülnének, ha rózsaszín ingben és az ingbe begyűrt nyakszállal jelennék meg, vagy egy nagy fekete kalappal a fejünkön, és eljátszanánk a nagy professzort, aki a botja végével belepiszkál a... , vagy alaprajzot rajzol a homokba. Nem ilyenek vagyunk. Nem ilyen ez a helyzet most itt.

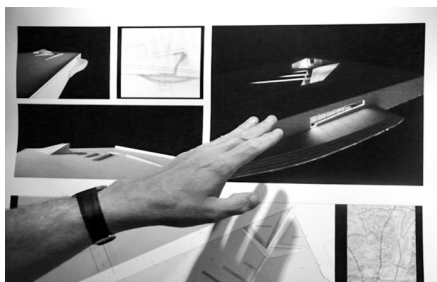
Nem reménytelen.

Reimholz Péter emlékére ültetett fa jelzőköve a MOME kertjében

Diplomavédés a MOME egykori dísztermében, 2008. A képen balról: Göde András, Balázs Mihály, Csomay Zsófia állnak, Nagy Tamás, Sugár Péter, Reimholz Péter, Turányi Gábor, U. Nagy Gábor ülnek

Reimholz Péter magyaráz egy diplomaterv előtt

Csomay Zsófia és Reimholz Péter egy diplomavédésen

Művezetés közben a hévizi bisztró tetején
(Háttal áll Gulyás Zoltán), 1969

Dr. Hibay Károly utca 17., Eger, helyszíni szemle, 2004. Reimholz Péter kezében rajztekercs, fényképezőgép és szendvics

Művezetés a Szabadság téri szállodánál, 2008.

Részletek Reimholz Péter elméleti írásaiból

Magyarországon mindig is teljesítménynek számított, ha valaki felismerte és megértette a legfontosabb, a meghatározó szellemi áramlatokat, és szakmai, művészi munkálkodásában képes volt figyelembe venni azokat. Úgy vélem ebben a dologban – azaz a helyzetek, majd a változások felismerésében és megismerésében, a megváltozott szellemi környezethez való alkalmazkodásban – jeleskedtem leginkább alkotóként, elemzőként, kritikusként és nem utolsó sorban építész tanárként. Viszont építészetelméleti tevékenységről velem kapcsolatban illetlenség lenne beszélni, bár nem titkolom, hogy azt a speciális magánelméletet, metanyelvet, melyet folyamatosan fejlesztettem egész életemben mégis valamiféle, az elméleti kutatáshoz hasonló tevékenységnek, ezért kedves gyermekemnek, segítő barátomnak tekintek, mely többnyire ugyan lefogja kezem, szegi szárnyam, viszont jelentős ballépésektől is visszatart. (...)

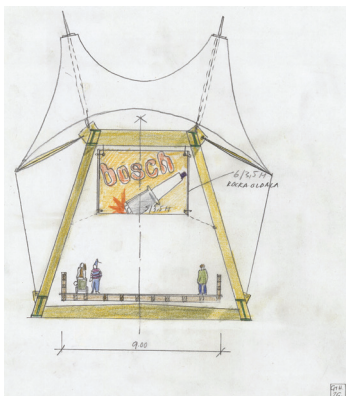
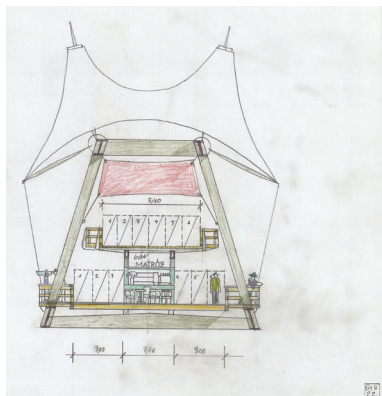
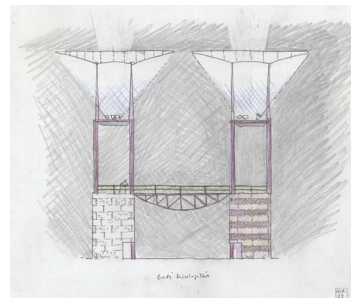
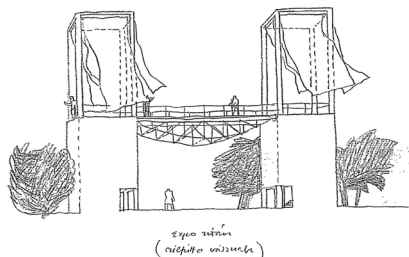
(...) ezentúl az építésznek tudatában kell lennie, hogy melyik feladatban, melyik alkotói módszerhez nyúl. Ha pontosan tud disztíngválni, akkor minden pillanatban, minden feladatban szabadon dönthet, hogy válaszait az építészeti realizmus vagy az absztrakció módszereivel, formanyelvén adja-e meg, sőt azt is tapasztalom, hogy egyetlen építészeti művön belül is megfigyelhető, mert megengedhető, sőt elvárható ez az immár történelminek is nevezhető kettősség, de hogy ez a kétarcúság miként valósul meg, számomra ez ma az építészet egyik legfontosabb kérdése. Ennek megértésével és gondozásával foglalkozom mostanában minden házamban több-kevesebb sikerrel.

Székesfehérvár, Öreghegyi lakótelep, vázlatok, 1990

A hidak helyét és időpontot testesítenek meg, szimbolizálnak és önmagukba zárják azt a szellemi – kulturális, műszaki, tudományos helyzetet, állapotot, melyben születtek. Korunk hősei és hírnökei, létrehozóik mindenkor ebben a tudatban, ezzel a céllal és akarattal fogtak ceruzát: hírt adni önmagukról, korukról, városukról az utókor számára. Mérnöki, művészi tudásuk legjavát rögzítik a hidak halott anyagai, beszédes stílusjegyeket válogattak gondosan a bravúros szerkezetek térbeli megjelenéséhez, melyek az adott városrész feltételezett vagy már elhatározott jövőjéhez igazodtak.

A hídépítő különös ember, hiszen mindig emberfeletti feladatokkal, gigászi erőfeszítéssel, a tévedés kizárásával, egy éltető elem – víz – fölött átívelő óriási szerkezetek között éli életét, szeme távlatokhoz szokott, tekintete mindig messzenéző. Tőle elvárható, hogy mentes legyen köznapi kicsinyességtől, szűkmarkú realitástudattól, de mindenkor legyen képes nagyvonalú kreativitásra és vállalkozzon a korszellem bátor képviselőjére.

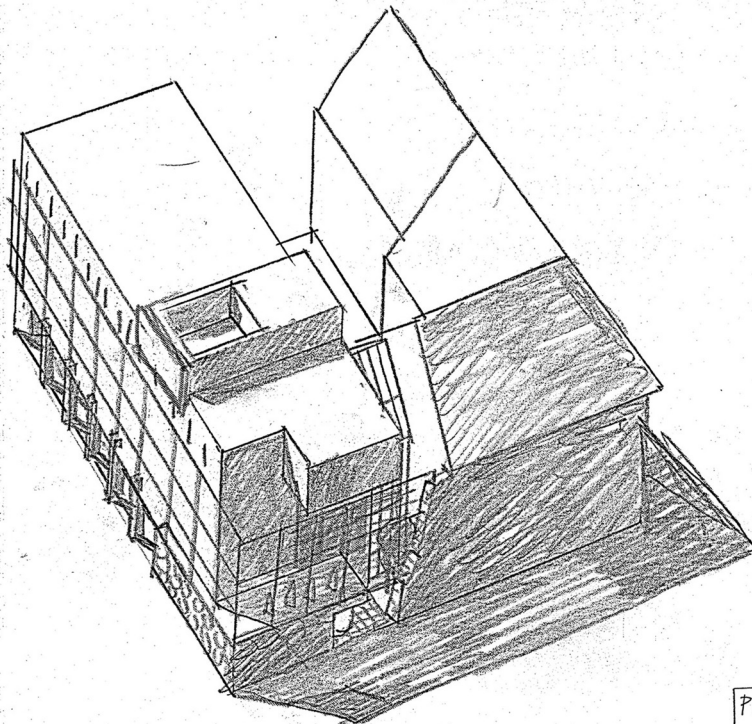

Budapesti Expora tervezett gyalogshíd vázlatai, 1996

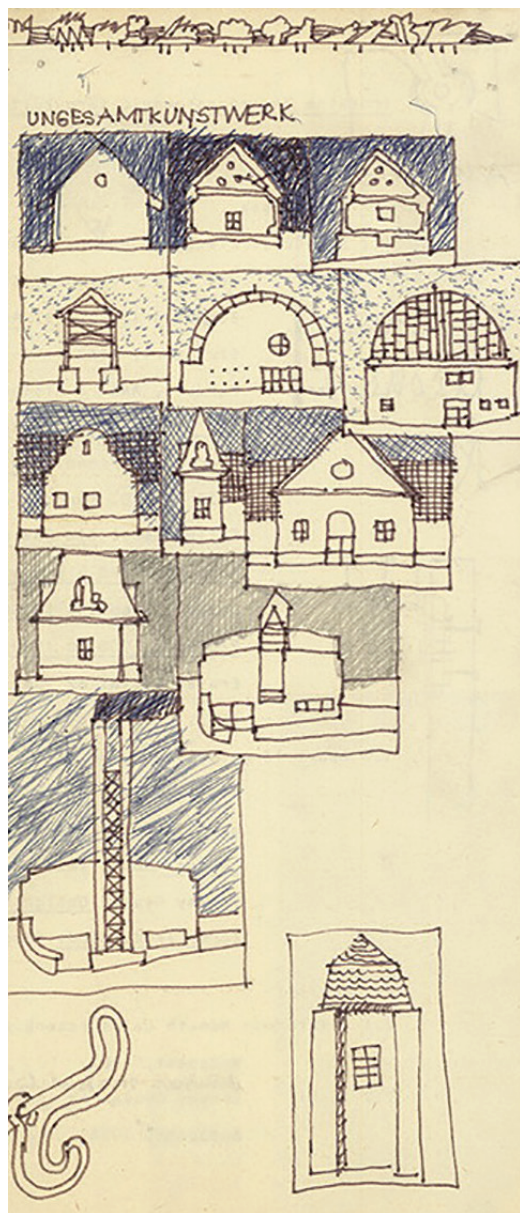
Lágymányosi híd pillérei és világítása (Sigray Tiborral), 2000

(...) Az, hogy az építésznek módja és feladata a ház egészén keresztül, a ház formáját is kezelni, nagyon megragadott. (...) tulajdonképpen az építész maga a formatervező. (...) Aki nem veszi észre, hogy úgy sem tud magához képest mást csinálni, akkor azért, de ha mégis tud, akkor pedig azért nem érdemes vele foglalkozni. Egy komoly ember úgy is csak azt tudja csinálni, ami a lényéből fakad, tehát nyugodtan lehet törekedni arra, hogy az építésznek minden háza más legyen, akkor is ugyanolyan lesz. (...) Nehéz dolog a megbízók bizalmát megnyerni, ezért magamévá tettem Hertzberger jeles holland építész mondását, hogy „az építésznek nem a körző és a vonalzó a legfontosabb eszköze, hanem az orra meg a füle”. Ugyanis meg kell szagolnia és éreznie, hogy ott abban a feladatban miről van szó, milyen súlyú, milyen erejű, milyen színezetű építészetet kémek. Ilyen szempontból nem hasonlíthatóak össze a házak, mert teljesen más körülmények, más feltétel-rendszerek között születnek. Az építész a világ előtt áll, és nem a körülményekkel, hanem az épülettel áll a világ előtt, tehát az, hogy én mit tartok sikerültnek és mások mit, az sohasem ugyanaz.”

Debreceni Generali Biztosító
székháza, 2004

PROV.
D.
0-1..

Nézsá, Kultúrház, vázlatok, 1984

(...) Az ipari termelés végtermékei, legyenek azok bármilyen színvonalasak önmagukban, még a környezet legkisebb egységére nézve sem képeznek koordinált, hagyományos értelemben vett homogén egységet, sőt nem ritkán esetleges áradásuk már egyfajta környezeti ártalomnak is tekinthető.

A gondolati tevékenység feladata tehát nem kisebb, mint ebben az áradó világban hidat verni a rend irányába, az erőszak durva közbeiktatása nélkül. Az építész feladata, hogy a nélküle megváltozott körülményekben tájékozódjon és adjon utasításokat, mégpedig olyanokat, melyek a valóság szerves részeivé válhatnak. A hagyományos, megkomponált épített környezetek elszomorító sorsa, vagy egyesek konzerválásához szükséges szigorú intézkedések helyett (különösen ott, ahol a használók kultúrszintje nem túl magas), a fent leírt gondolkodás remélhetőleg olyan környezet kialakítását eredményezheti, ahol az elemek általános, személytelen szándékokat tükröznek, így vélhetőleg jobban fogják bírni a használat során megjelenő, de a meglévővel azonos forrásból származó tárgyak és alkatrészek hatásait, vagyis a mainál őszintébben fogják használóik arcukat tükrözni.

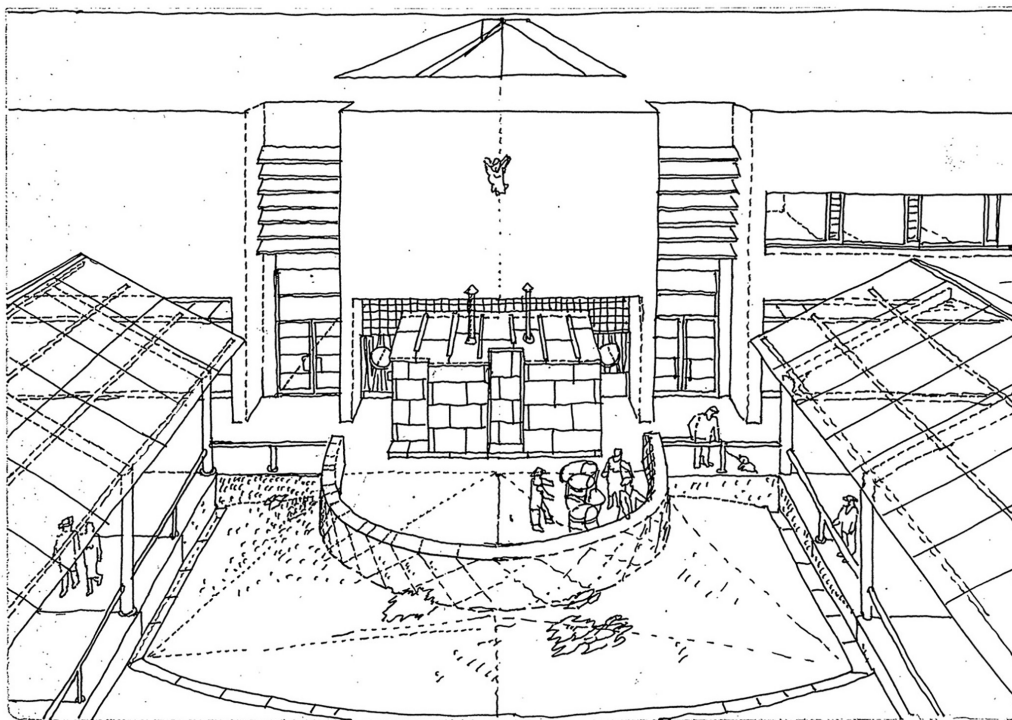
Az építészeti gyakorlat, mint történeti múltjának hű folytatója kitűnő módszerekkel rendelkezik, ahhoz hogy egy épületet pl. nagyléptékű elhatározásokból – gesztusból – indítva, hogyan kell gondnal, tehetséggel „az utolsó szög” megtervezni, úgy, hogy az a bizonyos „utolsó szög” is tartalmazza, tükrözze a nagyléptékű elhatározást. Nincs egyelőre azonban arra biztos módszer, hogy hogyan lehet a létrehozás-centrikus gesztusépítészet atmoszférára teremtő ereje helyett valami más, esetleg többet nyújtani egy másfajta, elrendezés-centrikus építészet beszűkült, de más irányban mégis bővülő eszközével...

Jövőbeni elképzeléseim művészi munkámról

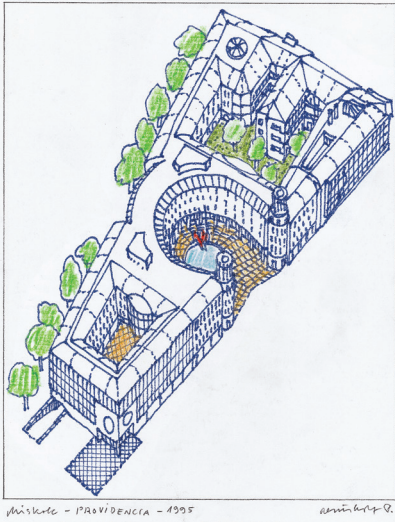
...Ezért fontosnak tartom munkáim mindenkori belső kontrolját téri-formai és szakmaelméleti szempontból. Azt hiszem, hogy idősebb koromra tapasztalataimmal együtt nőhet munkáim szuverenitása, de úgy vélem, hogy ezt elméletileg megalapozott önmérséklettel kellő mederben tartva, munkáim érzelmi és gondolati telítettséghez juthatnak.

Jövőbeni elképzeléseim oktatói tevékenységemről

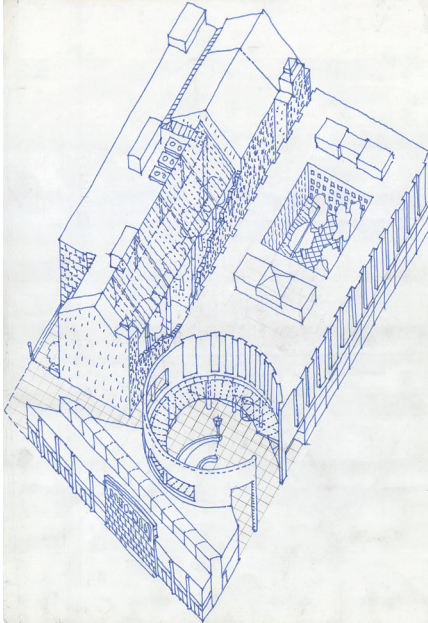
...A művészetoktatás mindenkor magában hordja annak a veszélyét, hogy alkotó művészek saját praxisukat oktatják. Legfontosabb feladatomban e veszély elkerülését tartom; azaz annak ellenére, hogy tervezési tárgyat oktatok, szemléletemet az építész szakma teljes egészére igyekszem kiterjeszteni mind gyakorlati, mind elméleti kérdésekben. Ez természetesen szorosan összefügg művészi törekvéseim karakterével is, ezért e ponton a két tevékenységi kör nagyon jól kiegészíti egymást...

Videoton Oktatási
Központ,
vázlat, 1984

Miskolc, Generali Biztosító irodaháza, 1992

Gizella malom hasznosítási terv, 2000

(...) Ha építészoktatásról van szó az ember hajlamos egy kicsit úgy érezni, hogy igazából nem is az építészoktatást, annak mikéntjét, hatékonyságát, teljesítményét stb., hanem egyenesen az építészet magát tartja kézben. Pedig sajnos nem így van.(...) a szellem önmozgása valószínűleg nem elegendő, csak szükségszerű mozzanat. Engem viszont - bevallom - főleg a szellemi mozgások érdekelnék és ha olykor egy-egy szellemi „mozgásforma” nem is rántja ki a kátyúból az építészet szekerét, mégsem veszi el fontosságát a számomra. Meghatározó azonban a gazdaság. Tehát ne essünk túlzásba, egy ország építészeteinek színvonala és az építészoktatása között, ha van is összefüggés, az építészet mégis inkább gazdaságfüggő dolog.

A másik végpont ugyanilyen meghatározó: az építészoktatásban résztvevők adott (otthonról hozott, előtanulmányai során felszedett vagy inkább fel nem szedett) vizuális alpműveltsége is olyan akadályokat jelent felsőoktatási szinten, amely alig hárítható el az ott alkalmazott eszközökkel. Erre a problémára a közép és alapfokú iskoláknak és a vizuális képzésért felelős tanmeneteknek, tanároknak kellene megoldást adni, de nem adnak. A képzésbe érkezők néha vizuálisan – bocsánat a képzavarért – süketnéma. (...)

(...) Amikor végiggondoltam, hogy miről kellene még szólnom, akkor az is eszembe jutott, hogy napi építészgyakorlatunk során mennyiszor kerülünk olyan helyzetbe, hogy mások terveit véleményeznünk kell. Jómagam sokat ülök zsűriken és minden alkalommal megpróbáltatásként élem meg saját megnyilvánulásaimat, melyeket – gondosan ügyelek rá – mindig szeretettel és jószándékkal teszek meg. Egymást tanítgatjuk ezen alkalmakkor. Aggódva látom, hogy mégis mennyi hamis indulat és érzelem gátol meg minket a konstruktív bírálat kimondásában és meghallgatásában, pedig nagyon szívesen tekinteném ezeket az alkalmakat éppen olyan tanulási-tanítási alkalmaknak, mint az iskolában eltöltött éveket. Hiányuk nyomasztó magárahagyatottsági érzéssel párosul.

Csalódásaink érdeklődésünket a terekről, tértípusokról a tárgyakra, a tárgyaknak az építmény létrehozásában vállalt szerepére irányították abban a reményben, hogy a vágyott sokszínűséghez közelebb kerülünk, de a környezet kézbentartásának tervezői képességét megtartjuk. Nem volt nehéz rádöbbedni, hogy a nagy léptékű vezérelvek megjelenítője helyett az épületet az élet szabad folyásának, sokszínűségének tükrözőjévé, azt minél kevésbé zavaró, de mégis katalizáló dologgá kell tenni!

Hapimag Vendégház, vázlatok, 2000

(...) de magam is a megőrizve haladás összetett, sok-sok gondoskodást és apró munkát igénylő módszerének vagyok elkötelezett híve.

Reimholz Eszter – Papa

Az én apukám tudott a legjobban fütyülni, kavicsal a folyóba legmesszebbre dobni, a legügyesebben fejelni, és minden almát félbe tudott törni. Tőle tanultam meg tollasozni, jó erőseket ütöttünk mindig.

Már kiskoromban érzékeltem, hogy más a viszonya a munkához, mint a többi gyerek szüleinek. Nem valami szükség vagy kötelesség volt, hanem az élete, a boldogsága. Mindig előttem van a tekintet, amivel az elkészült rajzokat nézegette: ahogyan az ember a gyerekeiben szokott gyönyörködni. Amikor kislányként közeledni akartam hozzá, oda kellett fészkelődnöm az ölébe, a munka és az apukám közé. Játszogatam, és néztem a kezét, ahogyan húzza a vonalakat. Sokszor nekem is rajzolt valamit, persze. (Rajzasztala az utolsó pillanatig hagyományos rajzasztal maradt: alátétszekerényen és bakon álló, enyves ragasztóval körberagasztott dipával behúzott lap, párhuzam-vonalzóval.) Nekünk (húgomnak és öcsémnek is) természetes volt, hogy skiccpausztépés hangjára aludtunk el, és hogy még éjjel egykor is égett a lámpa.

Bizonyos szempontból Papa olyan volt, mint egy remete. Ez persze a mi létünket is meghatározta valamennyire. Ideje döntő részét a rajzasztalnál töltötte. Aluszkálni is szeretett itt. Ebéd utáni és késő esti órákban sokszor lehetett látni őt mélyen lehajtott fejjel a rajzok fölött, Versatil ceruzával a kezében.

Amikor egy-egy tavasz vagy őszi hétvégére lementek Mamival az akarattyai nyaralóba, Papa Budapesten összetekerte a rajzait, Balatonra érkezve pedig kitekerte azokat, és folytatta a munkát. Közben elégedetten nézegetett ki az unokáira a kertben és a tóra a kert végében. Lazításképpen kiszaladt a konyhába harapni valamit, és mindenkinek irtó finom katonákat gyártott nagy szeretettel. Ő tehát így nyaralt. Vagyis nyáron nem nagyon volt rá módja, mert előzőlöttük a házat, amit oly nagy örömmel terveztek és építettek meg, amikor tizenegy unokájuk közül az első útban volt.

Otthon, a Kapucinus (előtte a Halász) utcában sokszor segített mamámnak a konyhában: krumplit vágott, húst panírozott. Minden nyáron együtt főztük itt a baracklekvárt.

Nagytudású, művelt ember volt. Az építészettel minden szempontból különleges volt a viszonya. Például a folyóiratokban látott alaprajzokat később fejből le tudta rajzolni. A kultúra egyéb területeire viszont kevésbé jutott ideje. Kisebb körben rendszeresen láttam a kezében szépirodalmat (Esterházy, Updike, Eco, Kundera). Később – jöllehet könyvek és folyóiratok akkor is tornyosultak az éjjeliszekerényén – olvasás közben mindig elalvással küzdött. Szintúgy a hangversenyeken, ahová Mamit néha elkísérte. Egyébként is sokszor aludt el hajmeresztő pillanatokban (zsúrizás vagy diplomavédés közben).

Amíg kisebb voltam, aktív társasági élet volt nálunk. Sokszor jöttek vacsoravendégek meg éjszakai építész-látogatók, mi is eljártunk barátokhoz. Aztán ez egyre ritkult, míg végül már csak a főiskolások maradtak, akik számára mindig nyitva állt az ajtónk. Igazából nem tudom, hogy mi volt ennek az oka: a hajszolettség vagy a dolgok átértékelődése Papa lelkében. Talán már hiábavalóságnak érezte a vendégeskedést, a szakmai eszme-futtatásokat.

Igazán felhőtlen gyerekkorom volt. Nyaranta három-négy hétre Szárszón egy házat béreltünk. Ekkor még Papa sokat nyaralt velünk, később a munkák miatt többször otthon maradt.

A mérce a gyerekeivel szemben is elég magas volt, azt hiszem. Nem lehetett valamit félig megcsinálni, mindent körültekintéssel, alaposan kellett (ahogy ő is tette). Mindig azt éreztük, hogy sokkal jobb nálunk. Velünk is – néha nyersen – szókimondó volt. Közben pedig anyai módon melegsívű tudott lenni. Emlékszem, sokszor úgy nevezett, hogy „Virágszálam”. Ezt nagyon szerettem.

Papa több tulajdonságot is megörökölt a saját apjától: a kitarító szorgalmat és munkabírást, a becsületességet és a takarékoságot.

A gyerekkori szűkölködés és a fiatalkori szegénység után mondhatjuk, hogy viszonylag jómódú lett, a spórolás mégis a vérében volt. Ha nem is gyűjtött meg kétszer egy gyufát (ahogy a nagyapám), képes volt ledarálni a száraz kiflit prézlinek

és minden szombat reggel a piacra menni olcsóbb zöldségért. Szóval nem szerette fölöslegesen költeni a pénzt. Eközben mégis rendkívül nagylelkű volt. Magára soha nem költött. Sokszor lehetett kitérdesedett, öreg nadrágban látni, a pólók közül pedig – szerintem – azt vette fel, amelyik legfelül volt a szekrényben. Azt viszont kedvelte, ha mi, a gyerekei adunk magunkra. Többször előfordult, hogy ünnepek előtt elvitt egy-egy előkelő ruhaüzletbe, hogy válasszak magamnak végre egy rendes ruhát.

Nagyon becsületes, rendes ember volt. A szabályokat be kellett tartani: utcán nem szabad szemetelni, villamoson jegyet kell lyukasztani. Mérgelődött, ha egy közlekedési szabályt megszegtem, vagy amikor tíz centivel magasabbra építettük a kerítéslábazatot az építési előírások ellenében. Az utolsó pillanatig tanított minket tisztességesen élni.

Furcsa, hogy igazából magáról sohasem beszélt – talán valamifajta szerénységből. Sokáig nem is tudtam, ki is az apám. Mármost a szakmában. Még akkor is nehezen, amikor az építészkarra kerültem. Éreztem, hogy szükségem van arra, hogy megnézzé a rajzaimat. Nem sokat dicsért (azt is a maga módján), de mindig kellett az a fél szó, amitől aztán továbbgördült a tervezés.

Biztosan bántotta, hogy – a sok gyerekünk miatt – az életem végül elkanyarodott az építészettől. De a szívében az élet mellett volt: a hatodik gyerekünknek is ugyanannyira örült, mint az elsőnek. Mindig bőkezűen támogatott minket, mint ahogyan testvéreimet is. Ugyanígy segítette az agyvérzés miatt lebénuult unokatestvérét is, akit mindenki elhagyott. Munkájának tehát volt egy másik értelme is: az, hogy támogatta a családját.

Mindig magabiztos volt, egyedül akkor láttam bizonytalannak és rémültnek, amikor valakinek fizikai baja, betegsége volt. És ilyenkor mindig odaadóan gondoskodóvá vált. Amikor a gyerekeim születtek, sokszor még ki sem engedtek a szülőszobáról, ő már ott volt elsőként, és hozta a grillcsirkét és a vörösbort. Meg egy kis baracklevárt.

Ha valaki nagybeteg volt, rettenetesen aggódott. Utálta az egészségügyi intézményeket. Soha nem ment orvoshoz.

Aztán 2009-ben hozzá jött el a végső nagy betegség. Többszöri unszolásra ment el a gégeészhez. Ő már mindannyiunknál korábban tudta, hogy ez a kór halálos. Sokáig senkinek nem mondta, mert meg akart kímélni bennünket. Csak csöndben elintézte maga körül minden ügyét. Függetlenül lévő dolgairól is gondoskodott, leírva egyesével a feladatainkat, ugyanazzal a körültekintéssel, ami jellemző volt rá mindig. Ezeket csak halála után olvastuk.

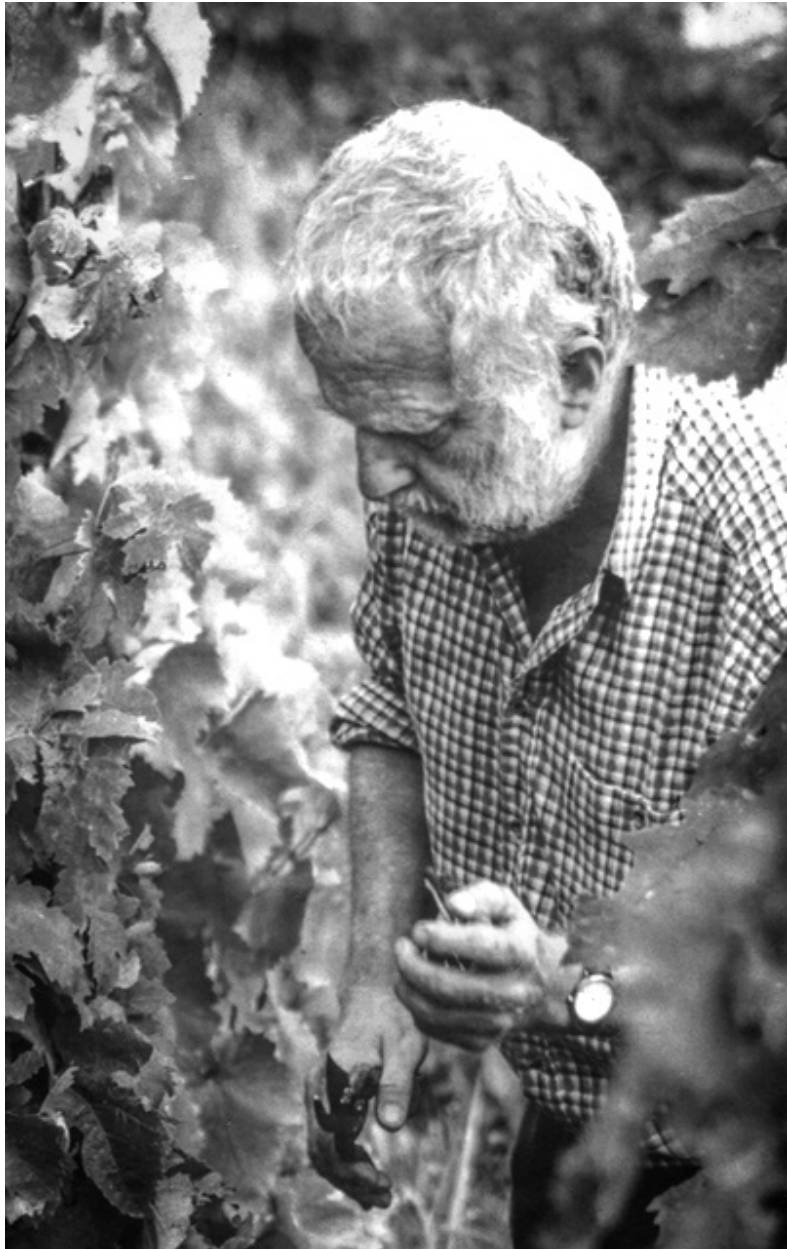
A tanításról mondott le a legnehezebben. Amikor az előrehaladott betegség miatt lelkében kezdtek átrendeződni a dolgok, és látszott, hogy távolodik az építészettől, Zugligetbe, a tanítványaihoz akkor is el akart jutni.

Azt hiszem, kevés emberre mértek akkora szenvedést, mint ebben a betegségben őrá. Egykilós daganattal a torkában küzdött a fulladás ellen két hónapig. Végig a nappaliban, foteljében ülve, sohasem a hálószobában, az ágyon. Ameddig volt valami kis remény, nem adta fel, fegyelmezetten követte az orvosok utasításait.

Szomorúan, de nyugalommal készült a halálra. Senkit nem engedett magához, csak minket, a családját és egy kapucinus szerzetest. Rettenetes két hónap volt ez mindannyiunknak, de ő soha nem panaszkodott, nem lázadt a sorsa ellen. Azt hiszem, nem akart terhelni bennünket. Azt mondta, hogy nem elégedetlen, bár lett volna még dolga. Egész életében figyeltek rá onnan Föntről, és ezt most is érezte. Hogy talán neki ez az óriási szenvedés kell a végső tökéletesedésre. Ahhoz, hogy olyan legyen, mint egy kisgyerek...

Az orvosok drasztikus halált jósoltak. Mégis azon az éjszakán, abban az órában béke szállt a házra. Eljöttek érte az angyalok. Hallottam őket. Hálás vagyok, hogy ott lehettem akkor. És hálás, hogy ilyen Papám volt.

Walton (Reimholz) Eszter
2011. január

Reimholz Péter szakmai életrajza

Budapesten, 1942. június 3-án született második gyermekként. Iskolai tanulmányok és két év kényszerű fizikai munka után a Magyar Iparművészeti Főiskola hallgatója Formatervező (1962-1965), majd Építés Szakon (1965-1967). Diplomamunkáját – lakóegyüttes a budai várlejtőre – 1967-ben készítette, melyet az UIA diplomaterv pályázatán 210 tervek közül a 12 kiemelt közé választottak. 1967-től az Iparterv építésze Gulyás Zoltán irodájában. 1968-ban házasodott meg, felesége Csomay Zsófia építész, főiskolai évfolyamtársa. Három gyermekük született, Eszter (1968), Júlia (1970) és Bálint (1977). 1970-től 1972-ig a Fiatal Építészek Körének, azaz az újraindított Mesteriskola I. ciklusának tagja. 1971-től 2009-ig oktató az Iparművészeti Főiskolán/Egyetemen (2005-től Moholy-Nagy Művészeti Egyetem).

Budapesten, otthonában hunyt el 2009. október 9-én. Nyughelye Veszprémben, a Csomay család kriptájában található.

Munkahelyek, szervezeti tagságok:

1967–1985	Iparterv „A” iroda tervezője
1985–1999	MÉSZ Mesteriskola, Tanulmányi Bizottság vezetőségi tagja
1985–1999	Skála Coop Rt. megbízásából különböző léptékű építészeti tervek készítése, köztük számos belsőépítészeti munka
1986–1999	Materv tervezője
1989–1992	Materv igazgatója
1992–2009	Magyar Iparművészeti Főiskola/Egyetem oktatója (tanársegéd, majd docens, egyetemi tanár, végül rektorhelyettes)
1997	W6 Kft. néven saját kis, négy fős tervezőiroda alapítása
1999–2009	Magyar Iparművészeti Főiskola, rektorhelyettes
1999–2009	MOME, Doktori Iskola vezetője, Doktori Tanács elnöke
2003	DLA tudományos fokozat megszerzése

Díjak, kitüntetések:

1975	Ybl Miklós-díj, III. fokozat, Lázár Antallal közös elismerés a Domus áruházakért
1989	Szocialista Kultúráért Érem
1989	Munka Érdemrend ezüst fokozata
1994	Ybl Miklós-díj több évtizedes kiemelkedő színvonalú építészeti és oktatói tevékenységéért
1999	Budapest Építészeti Nívódíja a Hapimag Apartmanházért
2000	Ipari Formatervezési Nívódíj, Dézsi Zsuzsával (Skála-Coop) a Vitamin Porta 26 üzletének rendszer- és arcualattervezéséért
2000	Kossuth-díj, magas színvonalú, iskolateremtő tervezői és oktatói tevékenységéért
2000	Budapest Építészeti Nívódíja Lázár Antallal a Siemens irodaházért
2001	Budapest Építészeti Nívódíja Csomay Zsófiával a Raul Wallenberg Vendégházért

2001	Figyelő Építészeti Díj
2009	Magyar Ingatlanfejlesztési Nívódíj különdíja a Hapimag Apartmanházért
2021	Posztumusz Moholy-Nagy Díj, Csomay Zsófiával közösen, mint a MOME oktatói

Fontosabb megépült munkák:

1969	Többlakásos lakóház, Budapest, I. ker. Tárnok u. 13 (Gulyás Zoltán munkatársaként)
1970	Sorház, Budapest, Olt u. 31.
1973	Medicor székház homlokzata, Budapest, XIII. ker., Visegrádi utca (Gulyás Zoltán munkatársaként)
1974	Domus Lakberendezési Áruház, Budapest, Róbert Károly krt. (Lázár Antallal)
1976	Domus Lakberendezési Áruház, Székesfehérvár, Mátyás király krt. 21. (Lázár Antallal)
1977	Videoton Kalapácpad-gyártó üzem, Székesfehérvár
1984	Videoton Oktatási és Sportközpont, Székesfehérvár, Berényi út 101.
1984	Kultúrház és faluközpont, Nézsa, Nógrád megye (részlegesen épült meg)
1986	Marc cipőbolt, belsőépítészet és portál (elbontva)
1986	Frutta Porta (később Vitamin Porta) zöldség-gyümölcs bolthálózat arcualterve
1987	Tölgyna Galéria bejárati épülete, MIF, Budapest, II. ker., Tölgyna utca
1987	Salamander cipőbolt belsőépítészet és portál, Budapest (elbontva)
1988	Neckermann Áruház belsőépítészet, Budapest (elbontva)
1988	Ékes Ékszerüzlet – belsőépítészet, Budapest, Kossuth Lajos utca (elbontva)
1989	Interag áruház belsőépítészet, Budapest (elbontva)
1989	Selectronic bolt, Sopron (átalakítva)
1989	Művelődési Központ és Gimnázium, Balassagyarmat, Rákóczi Ferenc u. 25.
1989	Saját lakóház a vároldalban, Budapest, I. ker. Kapucinus u. 20. (Csomay Zsófiával)
1990	Öreghegyi lakóegyüttes, Székesfehérvár, Püspök Kertváros,
1991	Kollégium, MIF campus, Budapest, Zugligeti út (elbontva 2019-ben)
1991	Családi ház tóparton, Budapest, Kelenvölgy (megépült)
1992	Generali Biztosító irodaháza, Miskolc, Szemere Bertalan u. 13.
1993	Saját nyaraló, Balatonakarattya (Csomay Zsófiával)
1993	Skála Metró Áruház, belsőépítészet, Budapest, VI. ker. (részben elbontva)
1993	Goldberger textilgyár beépítési terv (másképp valósult meg, lsd. Sun Palace lakóegyüttes, Budapest, III. Nagyszombat u. 1.
1996	Családi ház, Budapest, XI. ker., Árnika utca
1998	Lakóház, 39 lakás, Budapest, I. ker. Logodi u. 44.
1999	Siemens irodaház, Budapest, XIV. ker., Hungária krt. 128. (Lázár Antallal)
2000	Hapimag Apartmanház a Várban, Budapest, I. ker. Fortuna u. 8.
2000	Raoul Wallenberg Vendégház, Budapest, I. ker. Toldy Ferenc u. 8-10.
2000	Lágymányosi híd világítása, pillérek építész terve (hídmérnök: Dr. Sigray Tibor)
2002	Parkolóház, Budapest, V. ker., Reáltanoda u. 5.

2003	Logodi Center Irodaház, Budapest, I. ker., Logodi u. 54.
2004	Generali Biztosító irodaháza, Debrecen, Piac u. 49.
2006	Családi ház, Üröm
2007	Corvinus Palace, lakóegyüttes a vároldalban, Budapest, I. ker., Szalag u. 20-22.
2007	Családi ház, Budapest, III. ker.
2008	Parkolóház, Budapest, VII. ker., Akácfa u. 60. (zárva, bontás előtt)
2008	Szálloda a vároldalban, Hotel Castle Garden, Budapest, I. ker., Lovas út 41.
2010.	Szálloda a Szabadság téren, Iberostar Grand Hotel, Budapest, Október 6. u. 6.